

ቅድስት ማርያምም የመላእክትን ንዕህና ዶዛ ስለተገኘች የአብ የባህርይ ልጅ እግዚአብሔር ወልድ ንዕህት መሆኗን ወደደው ።

እምነቷን ጠባቂ ሴት ከባሏ በቀር የሌላ ወንድ እጅ በነሳት እንደማትወድ የሚልኮል ልማድ (የወንድ ዘርን መቀበል ያላስቀረው (ምክነትን) ማርያምን አላገኛትም።

የጢም ፀጉር በመቀስ እንደሚቆረጥ ድንግል ማርያም የወላድን መውለድ በሚልኮል ምክነት አላጠፋችም። በአንድ ግለሰብ የሚያዝ የከተማ ቦታ ከዳር እስከዳር እንደሚሰፈር ድንግል ማርያም የአብ ቃልን መውለድን በወላድ ደንብ ቻለች። አንድ አከራካሪ የሆነ ነገር በሁለት ሰዎች ምስክርነት እንደሚ

ፀና የድንግል ማርያም የድንግልነትና የመውለድ ፀጋ ልዩ ሆነ። ሰማይና ምድርም በአድማስ አንድ ናቸው (ይገናኛሉ) እንደሚባለው፤ ድንግልነትና እናትነት በአንዲቱ ድንግል ቢገኙ፤ ስለክርስቶስ ትንቢት የተነበዩ ዳንኤልና እንባቆም አደነቁ በማለት ባለቅኔው ለማርያም ብቻ የተሰጠውን የድንግልነትና የእናትነት ፀጋ በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

103 መወደስ (739) አ

ዘምንደስይል (ደብተራ)

ሕንፃ ደብረ ብርሃን ማኅሌት ዘኢትዮጵያ

በስቡሕ ተወጥነ ወሐልቀ በሰላም፤

ወድጎረ ሕንጻ ዝ ዘመን አምላክ አዳም

ለጴጥሮስ ጠፈረ ቅድምና ይቤሉ በአቅም

ሑር እምድጎሪዮ፤

እስመ ኮንክ እንተ ማዕቀፍዮ ዘቅድም።

ለትዕማርሂ ጠፈረ ሕንጻ ዘተሜረየት በደም

በፍኖት ተበአሳ ዐይነ ብእሲ አቤሴሎም፤

እስመ በምኒልክ ቅድመ ወበኢያሱ ዳግም

እግዚአብሔር ደብረ ብርሃን ዐቢይ ዘለዓለም።

ትርጉም

የደብረ ብርሃን ህንፃ የኢትዮጵያ ማህሌት

በስቡህ ተጀመረና በሰላም ተፈፀመ ፤

ከዚህም ዘመን ህንፃ በሁዋላ የአዳም አምላክ

የቀድሞ ህንፃ/ጴጥሮስን በልክ

ከሁዋላዬ ሂድ አለው ፤

አንተ የቀድሞ መሰናክሌ ሆነሃልና ።

በደም የጠለቀች የህንፃ ጠፈር/ትእማርንም

የሰው አይን/አቤሴሎም በመንገድ ተጣላት ፤

ቀድሞ በምኒልክ ዳግመኛም በኢያሱ

እግዚአብሔር ደብረ ብርሃን ዘላላም ታላቅ ነውና ።

ምስጢር

የኢትዮጵያ ማህሌት በቤተ ክርስቲያን ባህል ሲዘመር “ስቡሕ ወውዱስ” ፤ (ምስጉን) በሚል መዝሙር ይጀመርና “ሰላም” በሚባል ስለአገርና ስለአለም ሰላም በሚዘመር መዝሙር ይፈፀማል ። ሰላምን የሚነካው ድርሰትም ሰላም ይባላል ። “ስቡሕ ወውዱስ” ማለት የተመሰገነ ፤ የተለየ ማለት እንደሆነ የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ህንፃም ሲታነፅ መሰረቱ የተመሰገነ መሰረት ሆኖ ድምድማቱም ያለሁ ከት መፈፀምን አገኘ ። ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ነገረ መስቀሉን ሲናገር “ይህ አይሁንብህ” ያለው ጴጥሮስን “ከሁዋላዬ ወግድ” እንዳለው አዲሱ የደብረ ብርሃን ህንፃ የቀድሞውን ህንፃ አስናቀው ። ወንድሟ አምኖን ከብረ ድንግልናዋን ያሳጣትን ትእማርን ሌላው ወንድሟ አቤሴሎም በአድናቆት እንዳያት የህንፃውን ጠፈር (ጣራ) የተመልካቹ ሰው አይን አተኮረበት ። እግዚአብሔር አምላክ ከአለም በፊትም ከአለም በሁዋላም ዘለአለማዊና ገናና ነው እንደሚባል ፤ በአፄ ምኒልክ የተቆረቆረና በልጅ ኢያሱ የታደሰ የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ታላቅ ከተማ ይሆናል ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ዳግማዊ አፄ ምኒልክ በዘመናቸው ያሰሩት የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን በልጅ ኢያሱ ጊዜ ታድሷል ። ቤተ ክርስቲያኑ ከታደሰ በሁዋላ ከቀድሞው የበለጠ ውብ ሆኖ በመታየቱ ባለቅኔው ይህን ቅኔ አበርክተዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 69 ተተርጓል ።

104 ዕዝል አሠረ ንጉሥ (791) አ

አሕሰምክ ሞት ሰራቴ አንተ አልብክ ንጥም
ዘጎለፈሰ ጎለፈ አምኃ ኢየሱስ ገሩም
እንከሰ ኢትሰርቅ ወኢትድገም
ቴዎድሮስሃ መሥዋዕተ ዘቤተ ልሔም
እስመ ቦቱ ይድገን ዓለም ።

ትርጉም

እንቅልፍ የሌለህ ሞት/ሌባ ! አከፋህ !
ያለፈውስ አሰፈሪ አምሃ ኢየሱስ አለፈና !
የቤተ ልሄም መስዋእት/ቴዎድሮስን
እንግዲህ ወዲህ አትሰረቅ አትድገም !
አለም ይድንበታልና ።

ምስጢር

አንድ ሌባ የዘመዶቹን ንብረት ሰርቆ ሲያዝ ደግ አልሰራህም
ያለፈው አለፈ እንግዲህ ወዲህ አይድገምህ” ይባላል ። ባለቅኔው “ሞት !
አምሃኢየሱስን ገደለህ ይኸው ይብቃህ ፤ ወደ ቴዎድሮስም አትመለስ ፤
አገር ይረጋጋበታልና” ይላሉ ።

ታሪክ

ከሸዋ መላፍንት አንዱ አምሃ ኢየሱስ የተባሉት ናቸው ። አስፋው
ሰን የተባሉት ልጃቸው ቴዎድሮስም እየተባሉ ይጠሩ ነበር ። የሸዋው
መስፍን አምሃ ኢየሱስ በሞቱ ጊዜ ባለቅኔው የአምሃኢየሱስን ልጅ
ቴዎድሮስን በሀይወት መኖር የሃዘን ግፅናኛ አድርገው ምኞታቸውን
በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

105 ዕዝል ዕጣን ሞገር (908)አ

ይሥርዎ ግብተ አፈ ጳውሎስ ረገጥ
ዘጉንዱይ ዘመን ኢአደም
ለነሀቤ ብሩር እስክንድሮስ ፈደፋይ ዘተቃወሞ
በምሳሌ ነገር እስተሐረረም ።

ልብነ ድንግልኔ መከረ በወልዱ ከመ ይኩንን ዓለም
ወለለበ ደም ዘያገብእ ደም ።

አሰረ ንጉሥ

ቤተ ክርስቲያን ይብለኪ ይእዜ መልእክ ረድኤት ቀደም
ተሠርገዊ ጽድቀ ወተክደኒ ሰላም !
እንቲኒ ዐባይ መቅደስ ላም
ርእሰ አድባራት ኩኒ ጸዊረኪ ዐፅም
እስክ ዙሉ ይነቅህ ነዊም ።

ትርጉም

የዘገየ ዘመን ያላግረው በነገር
ምሳሌ ተግቶ እጅግ
የተቃወመው ብር አንግሪ/እስክንድሮስን በድንገት ያጠፋው
ዘንድ የልውሎስ አፍ ረገመው ።
ልብነ ድንግልም በልጁ አለመን ይገዛ ዘንድ መከረ !
ለባላጋራም ደሙን የሚመልስ ሆነ ።

አሰረ ንጉስ

ቤተ ክርስቲያን ! የርዳታ መልእክ ቆሞ ዛሬ
“እውነትን ተሸለሚ ፤ ሰላሙንም ልበዝ” ይልዝል !
አንዲቱ ታላቅ የሆነች የዳም መቅደስም !
ሁሉ ተኝቶ እስኪነቃ ድረስ አፅሙን ተሸክመዝ
የአድባራት አለቃ ሁኝ ።

ምስጢር

ቅዱስ ጳውሎስን በሰብከተ ወንጌል የተቃወመው እስክንድሮስ
በልውሎስ አፍ ተረግሞ እንደጠፋ ሁሉ የአዲስ ልብነ ድንግል ጠላት ግራኝ
መሀመድ በአዲስ ገላውያኖች ጠፋፍ የልብነ ድንግል ደም ተመለሰ ።
ከዚህም የተነሳ ቤተ ክርስቲያን እውነትን እገኘች ተረጋጋች ፤ የአዲስ ልብነ
ድንግል አፅም ያረፈባት ያብረ ላሞም የሞተው ሁሉ እስኪነሳ ድረስ
ከአድባራት ልቃ ትየራለች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

እስክንድሮስ (ድሚዮሮስ) የሚባል አንጥረኛ የኤፌሶን ከተማ

አንጥረኞችን እየሰበሰበ የሀዋርያው የቅዱስ ጳውሎስን ትምህርት የሚቃወም ስራ ይሰራ ነበር ። ቅዱስ ጳውሎስም ለስራው መሰናክል በፈጠረበት በአንጥረኞች አስተባባሪ በእስክንድሮስ አዘነበት ። ከዚህም የተነሳ ከራስጌው የተሰቀለው መደሻው ከተሰቀለበት ወድቆ ጭንቅላቱን ስለፈጠፈው እስክንድሮስ ሞተ ይባላል (የሀዋ. 19፡23-27)።

106 ሚበዝጉ (812)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ሕፁዩ መንግሥት ቶማስ

ውስተ ቤተ ጸሎት ምትረት በአሌልዮ ገይሠ

እለ ተጎጉሉ አላዱገ እንዘ ይተግህ ጎሠሠ ፤

አኮኑ አእመረ እንዘ አእዱጊሁ የጎሥሥ ከመ ወልደ ቂስ ነግሠ ።

ትርጉም

ለመንግስት የታጨ ቶማስ

ወደፀሎት ቤት/መቆረጥ መንግስትን በመማለድ

የጠፉ አህዮችን ተግቶ ፈለገ ፤

የቂስ ልጅ ሳኦል አህዮቹን ሲፈልግ እንደነገሰ አውቋልና ።

ምስጢር

ሳኦል የጠፉ አህዮችን ሲፈልግ ወደ ነቢይ ሳሙኤል ቢሄድ በነቢዩ እጅ ቅብኦ መንግስት ተቀብቶ የእስራኤል የመጀመሪያው ንጉስ ሆኖ ነግሷል ። የመርአስ ኤጲስ ቆጶስ ቶማስም የተቆረጠውን መቆረጥ አህዮቹም ተቆረጡ ። የተቆረጡትን አህዮቹንም አዳናቸው ፤ እርሱም ለእግዚአብሔር መንግስት (ለመንግስተ ሰማይ) ተመረጠ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል (ሰንክ. ህዳር 9) ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 133 ተተርጎሟል ።

107 ዋዜማ (1209)አ

ለትድምርት ወተሌልዮ

እለ ብክሙ ሥርዓት ፈደላቲነ ሠወሰ

ዘበልዮ ሕንፃ ቤትክሙ ለባዊ ሐደሰ ፤

እስመ እመ በግፍፅ አሐዱ ቤተ ካልኡ ወረሰ

ወእምነ ቤት ቤት እመ ተፋለሰ

ምሥጢራት ያነሥኡ ባዕሰ ።

ትርጉም

ለአንድነትና ለመለየት

ስርአት ያላችሁ ፊደሎቻችን ሠናሰ ፤

ያረጀ የቤታችሁን ህንፃ ልበኛ አደሰ ፤

አንዱ በግፍ የሌላውን ቤት ቢወርስ

ከቤትም ቤት ቢፋለስ

ምስጢሮች ጠብን ያነሳሉና ።

ምስጢር

በሀብረት የሚሰሩ ማህበራተኞች ያረጀውን ቤት እንደሚያድሱ በዘፈቀደ ይፃፉ የነበሩት ንጉሱ “ሠእና እሳቱ” ሰ “በየስርአታቸውና በየመግቢያቸው መፃፍ አለባቸው ። ምክንያቱም በሀገራዊ አፈፃፀም አንዱ ሰው ከሌላ ሰው ቤት ገብቶ አልወጣም ቢል ባለቤቶቹ እንደሚጣሉት ፤ እነዚህም ፊደሎች (ሠናሰ) አለቦታቸው ቢገቡ ታሪክ ይፋለሳል ፤ ምስጢርም ይበላሻል ይላሉ ባለቅኔው ።

108 ሥላሴ (181)ጎ

ዘድንቆ ግርቆስ

በፍናው አርባዕቱ

ይቤ መልአክ ዐቃቤ ርእሱ

ላዕለ መንኖ እክል ወማይ ክልኤቱ እስመ ገብረ ሕይወት ሐደሰ መንኖ ዐራዝ መንክረ ሣልሰ ፤

ወራብው ዕፁብ ነገር ለቀራንብቲሁ ድቃሰ

ከመ እለ ኪሩቤል ኢጎሠሠ ፤

እመ ለብሰ ሥጋ ወእመ ኢለብሰ

ክዋኔሁ ኢየአምር አንሰ ።

ትርጉም

በሁለቱ እህልገና

ውሃን በመናት ላይ አስደናቂ

ሶስተኛ ልብስን መናትን ገብረ ህይወት አድሏል፤

ያስደናቂ ነገር አራተኛ እንትልፍንም ለትንድቦቹ

እንደኪሩቤል አልፈለገምና፤ በአራቱ መንገዶች (ነገሮች) ስጋን

ለብሶ እንደሆነ፤

አለበስም እንደሆነ ሁኔታውን እኔ አላውቅም

አለ ራሱን ጠባቂ መልእክት።

ምስጢር

አንድ ባለፀጋ ሰው በየጊዜው የተለዋወጠ ጠባይ ለአሽከሮቹ ሲያሳይ ጋሻጃግረው ለንደኞቹ “እኔ የጌታዬን ጠባይ ምን እንደሆነ ለማወቅ አልቻልሁም፤ በየተኑ ይለዋወጣል” ይላል። እንዲሁም አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ (አቦ) ሰው ሲሆኑ ከሰው ጠባይ የተለየ ጠባይ ያላቸው መሰሉ። የሰው ህይወት እህልገና ውሃ፤ ልብስና እንትልፍ ሲሆኑ ገድቱ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ከእነዚህ ከአራቱ አስፈላጊዎች ነገሮች ነፃ ሆነው ኖሩ። ስለዚህ ገድቱ ገብረ መንፈስ ቅዱስ መንፈስ (ረቂቅ መልእክት) ይሆኑ፤ ሰው ይሆኑ አልታወቀም። ሰው ቢሆኑ ኖሮ ከአራቱ አስፈላጊ ነገሮች ነፃ ሲሆኑ ባልቻሉም ነበር። በሰው አምላካ የሚታዩ ውስጠ መልእክት ቢሆኑ ነው እንጂ በግለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪክ

እኒህ ገድቅ በገድላቸው ላይ ገብረ ህይወትም፤ ገብረ መንፈስ ቅዱስም ይባላሉ። ባልተገሩ ምእመናን ዘንድ ገን አቦ በመባል ይታወቃሉ።

109 ሥላሴ (182)ገ

ተቀብረ መቃብር

ወጥት ጥተ በትድመ ዕዝራ፤

ድገረ እውታን ተንሥሐ ባሕቱ ጥተ አልፋዛር ዘንእስ

አስተርእየ ለሰግዕተ ልዳ ጊዜያተ ሥልሰ።

ወሶበ ለዝ ሰግዕት ነጋሢ ዐቃቤ ሥራይ ጎሠው

እም ሕይወት ደፄሁ ኢተፈወሰ፤

ወብሐረ ሕይወት ኤልያስ ዐፅሙ ፈለሰ

ተፅዲኖ ዘእባት አፍራሰ።

ትርጉም

መቃብር ተቀበረ፤

ጥትም በእዝራ ፈት ጥተ፤

ከጥቱ ሰዎች ተለይቶ ከተነሳ በሁጥላ ገን ያነሰ የአልአዛር ጥት

የልዳ ሰግእት ለሆነ ለጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ታየ።

ንጉስም ለዚህ ሰግእት ጊዮርጊስ ባለመድሃኒትን በፈለገ ጊዜ

ከህይወት/ደፄው አልተፈወሰም፤

ለአፅሙ ኤልያስም የህይወት ፈረሶችን ተቀምጦ

ወደህይወት/አገር ፈለሰ (ተሰደደ)።

ምስጢር

የጥተ ሰው በመቃብር እንደሚቀበር መቃብር መታንን ይዞ ግስቀረቱ ቀረ፤ በፅኑ የታመመ ህመምተኛም እንደሚጥት ጥት ገድሎ አልቀረም። ገን ክርስቶስ ከሙታን ተነስቶ ለደቀመዝሙርቹ ሶስት ጊዜ እንደታየ ጥት ሶስት ጊዜ እየጥተ ተነሳ በሚባል በጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ተሸነፈ። ለታመመ ሰው ቤተሰቡ ባለመድሃኒትን እንደሚፈልጉለት በወንጀለኛ ንጉስ የተሰቃየ ሰግእቱ ጊዮርጊስም ከህይወት አልተለየም። ኤልያስም በእባት ሰረገላ እንዳረገ የጊዮርጊስ አፅም በህይወት እንደነበረ ሆነ በግለት ቅኔው ተመስጥሯል (2ነገሰ. 2፡1-12) ስንከ. ሚያዝያ 23)።

110 መድሐኑ (80)ይ

ሆግዕና ዳፂት ተቀብሎ ለአብርሃን ገጽ

ቅብሎ ተጸፍቶ በእድ ወፀሐየ ቀትር ኢጎሠው፤

እስመ አንጸረ ዕፅ ቆመ እንደ የጎድግ አልባሰ፤

እመኔ ወዐረ ሕገ መጥቲ

ብዕል ዘክይሲ እንዘ ባዕድ ወረሰ
ወብዕል ዘብእሲ ፤
መጽሐፈ ዕዳሁ ቀኖተ በኪደተ እግሩ እስመ ደምሰሰ ።
ሥርዓትሂ ዘአናንያ ወዘአጎዊሁ ፈለሰ ፤
በጥንተ ቅዳሴ ዘኢነበረ እብነ ቢታንያ እስመ ቀደሰ ፤
ባሕቱ ረከበ በጎበ እግዚኡ ሞገሰ
ተረፈ ንባብ ምግብ ዕለቱ እስመ ለጌሠም ኢያግጎሠ ።

ትርጉም

የዳዊት ሆሳእና ፊትን ለማብራት
መፀፋት/ቅቤን በእጅ ተቀባ የቀትር ፀሃይንም አልፈለገም ፤
ልብስን ትቶ በእንጨት አንፃር ቆሟልና ፤
የሟችንም ህግ በሻረ ጊዜ
ባእድ ሲሆን የእባብን ብልፅግና (ሃብት)
የሰውንም ብልፅግና ወረሰ ፤
የእዳው መፅሃፍ/ችንካርን በእግሩ እርግጫ ደምስሷልና ።
የአናንያና የወንድሞቹም ስርአት ፈለሰ (ተወገደ) ፤
በቅዳሴ መጀመሪያ ያልነበረ ዲያቆን/የቢታንያ ድንጋይ ቀድሷልና ።

ነገርግን በጌታው ዘንድ ሞገስን (ባለሟልነትን) አገኘ ፤
የእለት ምግብ/የነገር ትራፊን ለነገ አላስቀረምና ።

ምስጢር

ቅቤ ሲበሉትም ሲቀቡትም ፊትን ያበራል (ወዛም ያደርጋል)።
ስለዚህም ሰው ፊቱን ለማብራት ቅቤ ይቀባል። በአንፃሩም ሆሳእና
የሚባል ክርስቶስ በአይሁዳዊ እጅ ፊቱን ተፀፋ (በጥፊ ተመታ)። ቅቤ
የተቀባ ሰው ቅቤው ወዲያውኑ እንዳይቀልጥበት የሚያቃጥል የፀሃይ
ሙቀትን አይሻም። ሆሳእናም ፊቱን በጥፊ ተመትቶ ሲሰቀል ፀሃይ
ጨለመ ይላሉ ባለቅኔው። ቅቤ የተቀባ ሰው ፀሃይ እንዳይመታው ዛፍ ስር
እንደሚቆም ክርስቶስ በእንጨት መስቀል ሲሰቀል ራቁቱን ሆነ።

አንዳንድ ተጋፊ ዳኛም በሕገወጥ አፈፃፀም የባእድን ሃብት እንደሚ

ወርሽ ክርስቶስም የሚችን መፍረስ አስቀረ። ዲያብሎስ በሱጋ ከይሲ
(በእባብ አካል) ተሰውሮ አዳምን እንዳሸነፈው ክርስቶስም የአዳምን ስጋ
ለብሶ ዲያብሎስን ድል ነሳው፤ በኖህ መርከብ ውስጥ እንደነበረው
እባብም (ዘንዶም) ታገሰ። ክርስቶስ በእብነ ሩካም ተፅፎ ነበር የሚባል
የአዳምን የእዳ ጽህፈት በዮርዳኖስ በተጠመቀ ጊዜ እንደደመሰሰው
እንዲሁም በችንካር እግሩን ተቸነከረ።

በኪዳን ጊዜ ያልነበረ ካህን እንደማይቀድስ በአናንያና በአዛርያ
ቅዳሴ (ምስጋና) መጀመሪያ ያልነበረው የቢታንያ ድንጋይ ክርስቶስ
በአህያ ላይ ተቀምጦ ወደ ኢየሩሳሌም በገባ ጊዜ ቀደሰ። እነአናንያ
በባቢሎን በእሳት ጉድጓድ ውስጥ ፀለዩት በሚባለው ፀሎት “ይባርክም
ኩሉ ግብረ እግዚእ ለእግዚአብሔር፤ የጌታ ስራዎች ሁሉ እግዚአብሔርን
ያመሰግኑታል” በማለት እያንዳንዱን ፍጥረት በየስሙ ዘርዝረው እግዚአ
ብሔርን የሚያመሰግን መሆኑን ቢያስተውሉ “ድንጋይ እግዚአብሔርን
ያመሰግንዋል” አላሉም ነበርና ድንጋይ በሆሳእና በአል አፍ አውጥቶ
ካመሰገነ የእነአናንያ ስርአት ተሻረ።

አንድ አማኝ ከእለት ምግቡ የተረፈውን ለነገ ሳያስቀር ለችግረኛ
እንደሚሰጥ ክርስቶስን ያመሰገነው የቢታንያ ድንጋይ በሆሳእና በአል
ጊዜ የተናገረውን ነገር ዳግመኛ አልተናገረም በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸ
ውን አመስጥረዋል።

111 ዕዝል ዕጣን ሞገር (1226)አ

አንስተ ገሊላ ብክያ በወሊዶትክን ሮሰ
አርቄ ገሊላ ሄሮድስ እም አመ ነግሠ
ከመ ይብላዕ ሕፃናት ዘአመ ፈርዖን አግኘሠ፤
ወአመ ምክረ ሞት አስተነየሰ
እምነ ድንግል ትጌይስ ንቤሁ እስመ ረከበት ሞገሰ
ሚልኮል በአወሊዶታ ሕፃነ ንኡስ።

አሠረ ንጉሥ

በወርን ምኒልክ ሰላም ዘእግበርክሙ መጥባሕተክሙ ማኅረሰ

ከኖተ ሐራ ግበሩ ይእዜ ግዕዝደክሙ ሐዲስ
ግእረሩ ለዓሳው እምድገረ የብስ
ሐመልግሰ ገመል ኢያውፅእ ወጽጊ ፈረሰ
በአትልም ዘነበ ወርእሰ

ትርጉም

በፈርአን ጊዜ ያነሳቸውን ህፃናትን ይበላ ዘንድ
የገሊላ አውራ ሄሮድስ ከነገሰ ጊዜ ጀምሮ
የገሊላ ሴቶች! ወንድ ልጅን በመውለዳችሁ አልቅሱ!
የሞትንም ምክር በእሻሻለ ጊዜ
ሚልኩል ትንሽ ሕፃንን ባለመውለዱ በርሱ ዘንድ
ከድንግል ትሻላለች! ሞገስን አግኝታለችና።

አሰረ ንጉስ

በምኒልክ/ ሰላም ወራት ሾተላችሁን ማረሻ ያሰራችሁ!
የኤሳው አዝመራ ከደረቀ በሁዋላ ጅራትንና ራስን
በማስከተል ገመል/ ልምላሚን፡
አበባ/ ፈረስንም እንዳያወጣ አዲስ ማጭዳችሁን
የወታደሮች ጦር አድርጉ።

ምስጢር

ውሻ ከሰው ፊት የወዳደቀውን ፍርፋሪ እንደሚለቃቅም
ሁሉ የገሊላ ንጉስ ሄሮድስም አስራ አራት እልፍ ህፃናትን
ከእናቶቻቸው እቅፍ ወስዶ ፈጀ። ፍርፋሪም ከተመጋቢ ሰው እጅ
እንደሚወድቅ የግብፅ ንጉስ ፈርዖንም ወንዶች ሕፃናትን ከእናቶ
ቻቸው ነጥሎ አስፈጅቷል። በሽፍታም ዘመን ከባለገንዘብ ይልቅ
ገንዘብ የሌላት ድሃ ሰላም እንደምታገኝ በሄሮድስ ዘመን
ስለልጅዋ ህይወት ከተሰደደች ከቅድስት ማርያም ይልቅ ያልወ
ለደችው ሚልኩል ትደሰታለች ብለዋል ባለቅኔው።

በሰላም ዘመን ጦርነት ስለሌለ ሾተልን ማረሻ ማሰራት
ይቻላል! በጠብ ዘመን ግን ማጭድን ጦር ለማሰራት ያስመኛል።
እንዲሁም አፄ ምኒልክ በአድዋ ጦርነት ጣልያንን ድል ከነሱ
ወዲህ ያለጦርነት ገበሬው በሰላም እያረሰ ኖረ። ጣልያኖች
የአድዋን በቀል ለመበቀል ለጦርነት መንቀሳቀስ በጀመሩ ጊዜ
ግን ገበሬው ያለአገር ነፃነት ማረስና ማዝመር ስለማይችል
የውትድርና ተግባር ያካሄድ ነበር። አዝመራ ከደረቀ በሁዋላ
እንደማያለመልምና እንደማያብብ ቢታወቅም፤ የኤሳውም ጠብ
(የአረቦችም ጠብ) ደጀኝና ፊታውራሪን በማከታተል የገመልን
በቀልና በፈረስ የሚካሄድ ጦርነትን እንዳያመጣ በመስጋት
ባለቅኔው በዘመናቸው የነበሩትን የኢትዮጵያን መሪዎች በቅኔያ
ቸው አስጠንቅቀዋል።

112 ዘይእዜ (1248)አ

አይቲ ሀለው እለ ይቤሉ
ሳዕለ ደብረ ወሽኒ በቅልም ለሰብእናክ ኢያሱ!
ወእለ ፈቃዱ ካልአ ያንግሡ?
ይምጽኡኩ! ይርአዩ በዐፀደ መንግሥት እንዘ ታንሶሱ
ዳጋ ትብለክ ደብረ መቅደሱ
ለእስጢፋኖስ ሰማዕት ዘጳደሬ አእባን ልብሱ
ዳጋ ትብለክ ደብረ መቅደሱ።

ትርጉም

አያሱ! ሰውነትህን በወሀኒ
ተራራ ስቀሉት ያሉት ሰዎች ወዴት አሉ?
ሌላ ሊያነግሱ ያስቡትስ ወዴት አሉ?
በመንግስት ቦታ ስትመላለስ ያዩ ዘንድ
ልብሱ የድንጋዮች ግምጃ የሆነ የሰማእት እስጢፋኖስ
የመመስገኛው ደብር ዳጋ እንኪያ (እንግዲያውማ)! ይምጡ
አለችህ።
ልብሱ የድንጋዮች ግምጃ የሆነ የሰማእት እስጢፋኖስ

ምስጢር

“ በተራራ ላይ ቤት እንሰራለን ያሉት ሰዎች ወይም ደረሱ? ካሉማ! ወጥተው አይሰሩም ነበር? እስኪ እገሌ የሰራውን ቤት ይዩት ” ይባላል። እኔ ኢየሱስ አድያም ሰገድ ሊነግሱ ሲሉ ወህኔ በሚባለው አምባ ታሰሩ። በሁዋላ ከወህኔ አምባ ወጥተው በነገሱ ጊዜ እንዳይነግሱ የጣሩ ተቃዋሚዎች አፍረዋል። በጊዜው በኢየሱስ ላይ የተፈፀመውን ደባ የተመለከቱት የቅኔ ሊቅ ” ተቃዋሚዎች በመጡና አይናቸው ጉድ ባየ” በማለት በዳጋ እስጢፋኖስ ደብር የኢየሱስን ድል አድራጊነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

113 መወደስ (1251) አ

ከንቶ ፃመው እለ የሐንጹ

እመ ኢሐንጸ ቤተ እግዚአብሔር ለርእሱ

እመኔ ርስቶሙ በኩናቶሙ ወረሱ

ውስተ ፍናቶሙ ፍጡነ ሐንከሱ።

ዝንቱስ ፍሬ ከርሡ

ለመፍቀሬ ካህናት ዳዊት መፍቀሬ ካህናት ኢየሱስ

ምንንተ ከመ ዕፄ ዘይሬስያ ለነፍሱ

ሐንጸ ወሣረረ በስመ ሥላሴ ቤተ መቅደሱ፤

ባሕቱ ለዝንቱ ንጉሥ ድገረ ተፈጸመ ንግሱ

እም እሴ የሐይዉ ካህናት እለ ይመውቱ ይኔይሱ።

ትርጉም

እግዚአብሔር ለራሱ ቤትን ካልሰራ በቀር

የሚያንፁ በከንቱ ደከመ፤

ርስታቸውን በጦራቸው ቢወርሱም

በመንገዳቸው ፈጥነው አነከሱ።

ግን ይህ የካህናት

ወዳጅ የዳዊት የሆዱ ፍሬ የሆነ ሰውነቱን

እንደትል የተናቀች የሚያደርጋት የካህናት ወዳጅ ኢየሱስ

በስላሴ ስም ቤተ መቅደሱን ፈፅሞ አነሰ።

ነገር ግን የዚህ ንጉስ ንግስና ከተፈፀመች በሁዋላ
ከሚኖሩ ካህናት ይልቅ የሚሞቱት ካህናት ይሻላሉ።

ምስጢር

ባለቅኔው የሰው ልጆች ስራ አምላክ ካልተጨመረበት ከንቱ እንደሚሆንና አምላክ ሲጨመርበት ግን መልካም ፍፃሜን እንደሚያገኝ ከመዝሙረ ዳዊት “እመ እግዚአብሔር ኢሐንጸ ቤተ ከንቶ ይጸምው እለ የሐንጹ፤ እግዚአብሔር ቤትን ካልሰራ ቤት ሰሪዎች በከንቱ ይድክሙበታል” የሚለውን ሃይለ ቃል ጠቅሰው የጦር አርበኞችም ቢሆኑ ያለእግዚአብሔር ፈቃድ ያንዱን አገር ወርረው ቢይዙ ወዲያው ያጡታል ይላሉ። አድያም ሰገድ ኢየሱስም ለካህናት ምቹ የሆኑ ደገኛ ንጉስ ከመሆናቸው የተነሳ ምኞታቸው በጎንደር ከተማ በሚገኘው በደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ስራ ተፈፀመላቸው ። የርሳቸው መንግስት ካለፈ በሁዋላ ለሚኖሩ ካህናትስ ከመኖር ይልቅ መሞት የሚሻል መሆኑን በማስረዳት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል (መዝ.127፡ 1)።

114 መወደስ (193)ጎ

በትረ ገቢረ ጎይል ጎቡረ ለእመ አንሥኦ

ኢየሱስ ነቢይ ወሕዝቅያስ ዘኢይሔሱ

እፎኑ እምኮነት ፀሐየ ጸዋሚ እም ንእሱ!

አኮኑ ትቀውም በትእዛዙ

ለነቢይ እንተ አገደሁ ምድረ ርስት ወረሱ፤

ወአክሊለ ብርሃን ተቀጸላ

በትእዛዙ ሕዝቅያስ ሊቅ ዲበ ገጸ ሰማይ እስመ ታንሶሱ።

ባሕቱ ገቢረ ጎይል እመ ጎቡረ ጎሠሡ

ኢየሱስ በገባዖን ወሕዝቅያስ በመቅደሱ

ለለሁ ራጉኤል እምገብረ ለአርእዮተ ክብር እምልብሱ

ሚጠተ ፀሐይ ለሕዝቅያስ ወቄመተ ፀሐይ ለኢየሱስ

ትርጉም

ነቢይ ኢየሱስና የማይዋሽ ህዝቅያስ

ተአምርን የማድረግ በትርን አንድነት ቢያነሱ

ከትንሽነቱ ጀምሮ የፁዋጊ ፀገይ እንዴት በሆነች ነበር!
 ወንድሞቹ የርስት ምድርን
 በወረሱለት በኢያሱ ትእዛዝ ትቆግላችና፤
 የብርሃን አክሊልልንም ተቀዳጅታ
 በሊት ህዝቅያስ ትእዛዝ በሰግይ ፊት ትመላለላለችና፤
 ነገር ግን ኢያሱ በገባለን ህዝቅያስም በመቅደሱ
 ተአምርን ግድረገን እንድነት ቢሹ
 የፀገይን መመለስ ለህዝቅያስ፤ የፀገይን ቁመትም ለኢያሱ
 እርሱ ራትኤል ከልብሱ ክብርን ለግሳየት ባደረገ ነበር።

ምስጢር

ሁለት ሰዎች በበተር ያስፈራሯት ሴት ልጅ የምትሆነውን እንደም
 ታጣ ህዝቅያስና ኢያሱ በአንድ ጊዜ ተአምርን ግድረገ ቢችሉ ኖሮ ፀገይ
 ለግንኛው እንደምትታዘዝ ትቸገር ነበር። ምክንያቱም ልጇቱን አንዱ
 “ተቀመጥ” ቢላት ሌላው ደግሞ “ወደዚያ ሂጂ” ቢላት ለሁለቱም
 መታዘዝን እንደግትችል አንዲቱ ፀገይ ለኢያሱ ብትቆም ለህዝቅያስ
 እስከ አስር ደረጃ ወደሁዋላ ልትመለስለት በለግትችል ነው። ነገር ግን
 ልጇቱ በየተራ ለሁለቱ ሰዎች እንደምትላክ ፀገይም በተለያየ ጊዜ ለኢያሱ
 እንድትቆምና ለህዝቅያስም እግዚአብሄር እስከ አስር ደረጃ እንድትመለስ
 ለት ግድረገ ለመልክቱ ራትኤል ለእስራኤል መስፍን የነጭ ልጅ ኢያሱና
 ለእስራኤል ንጉስ ህዝቅያስ ይቻለው ነበር በግለት ባለቅኔው በፀገይ ላይ
 ተፈፅሏል የግላለውን ተአምር በቅኔያቸው አስረድተዋል (ኢያ. 10፡

11-14 = 2 ነገ. 20፡11)።

115 መወደስ (192)ገ

ስቁል ዐይንና ዲቦ ዐይን ዝሉ፤
 እንደ ላዕል ምውት አነ ወታሕተ ሕያዋን አንሶሱ
 አምጣነ አልቦ ከግዩ ዘያቱሕታ ለርእሱ
 አም እለ አዝግነ ተደሙኒ
 ወእለ አዝግነ እምኔየ ንእሱ።
 ዓዲ ጊዜ ተጽናሱ

ዘይትጓረየኒ አልቦ ዘበሥጋዊት ግንጦ።፤
 ይትርፍሰ ፍጥረተ ሰብእ ዘያከብራ ለነፍሱ
 ዕፅው ወአፅዋፍ እምኔየ ይጊይሱ
 እንደ ኢይዘርእ ያፍ እሰጦ ይመልግ ለከርጡ
 ወዕፅው በበግጦት እንደ ኢየሳግጦ ይለብሱ።

ትርጉም

አይኔ በሁሉ አይን ላይ የተሰቀለ ነው።
 እኔ ከሙት በላይና ከደህነኞች በታች በመላለስ
 በዘመናች ከቀደሙኝ ሰዎችና
 በዘመናች ከእኔ ከእነሱት
 እንደእኔ ራሱን የግያጥርሳት የለምና፤
 ዳግመኛም በችግሩ ጊዜ
 በስጋዊት ፍላጎቱ የግስተካክልኝ የለምና።
 ለውነቱን የግያከብራት የሰው ባህርይስ ይቅርና
 እንጩቶችና ወርች ከእኔ ይሻላሉ፤
 ወፍ ሳይዘራ ሆኔን ይሞላታልና
 እንጩቶችም በያመቱ ሳይሸምኑ ይለብላሉና።

ምስጢር

የተንጠለጠለ ነገር ከታችኞቹ በላይና ከላይኞቹ በታች ይወዛወላል።
 ባለ ቅኔውም ከህያዋን በታችና ከሞቱት በላይ ሆነው ሲንጠራወዙ
 አይናቸው ይቀላውጣል፤ ወደ ሀብታሞችም አይን እየተመለከተ ይቅበዘበ
 ዛል።

ደካማ መንገደኛ የቀደሙትን መንገደኞች እንደግደደርስባቸውና
 ሁዋለኞችም እንደግደደሙት፤ ባለቅኔውም በእድገ ከቀደሟቸውና
 ከአነሷቸው በታች ሆነው ተዋርደው መናራቸውን በቅኔያቸው ምስጢር
 ገልጠዋል። በጣም ቁመታም የሆነውን ሰው በርዝመት የግስተካክልው
 የለም እንደግላል በጣም ችግረኞች ናቸው ከግላሉት ድሆች እንኳን
 የባለቅኔው ችግር ባለ። እነዚያ (ችግረኞች) ለምነው ይጠግባሉ ይለብ
 ላሉ። ባለቅኔው ግን እንዳይለምኑ ያፍራሉ፤ ሲርባቸው እንዳይበሉና
 ሲበርሳቸው እንዳይለብሱ ሃብት የላቸውም።

እንጂቶችም ለምለም ቅጠልን ይጎናፀፋሉ፤ (ይለብሳሉ) ወርችም ይጠግባሉ። ባለቅኔው ግን ሰውነታቸው ደርቆ ፣ ሆዳቸው ተጣብቆ በችግር ሊጣቅቁ መኖራቸውን ብቸኛ ሃብታቸው በሆነው በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

ታሪክ

ባለቅኔው ተምረው በሊቅነታቸው የአለት ጉርስ የአመት ልብስ ሳያገኙ የቀሩና ካልተማሩ ሰዎች በታች ሆነው በችግር ሊሰቃዩ የኖሩ መሆናቸው በቅኔያቸው ተገልጧል።

116 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

በምንት ቆመት ድንግል ሙሴ ወዮሳ?
ሰማይ ወምድር እስመ ሀለው በከርሣ

ትርጉም

የሙሴና የዮሳ ድንግል በምን ቆመች?
ሰማይና ምድር በሆዱ አሉና።

ምስጢር

የፍጥረት ሁሉ መቆሚያው ምድር ሲሆን ምድርንና ሰማይን በመሃል እጁ የያዘ እምላክን የፀነሰች ድንግል ማርያም ምድርና ሰማይም በሆድ ውስጥ ስለሆኑ የምትቆምበት ምድር አላገኘችም ይላሉ ባለቅኔው።

117 ሥላሴ(1277)አ

ዘገብረ ሥላሴ(መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ኢኮነት ምሳሌሃ

ዐጽቀ አቤሜሌክ ለድንግል፤

እስመ ዘአቤሜሌክ ዕዕ ዐቃቢተ ርእሱ እንሰሳ

በከየት ብካያተ ደም ክራማተ ስድሳ።

ባሕቱ ድንግል ንጽሕተ ዮሱ አበሳ

ኢርእየት ደመ እም ቅድመ ፅንሳ፤

እስከ አመ ወለደት ወልደ ፍሬ ከርሣ

ዐቃቢሁ እመኔ ለርእሳ።

ትርጉም

የአቤሜሌክ አፅቀ በለስ (የበለስ ቅንጣት)

የድንግል ማርያም ምሳሌ አልሆነችም፤

ራሱን/እንስሳ የምትጠብቅ የአቤሜሌክ እንጂት

ስድሳ ዘመን የደም ልቅሶዎችን አልቅሳለችና።

ነገር ግን ከበደሉ ሁሉ የነፃች ድንግል

የሆድዋ ፍሬ ወልድን እስከወለደች ድረስ

ከፅንሷ በፊት ደምን አላየችም፤

ምንም ራሷን ጠባቂ ቢሆን።

ምስጢር

“እገሊት የእገሊት ወደረኛ ልትሆን አትችልም። ያቺ ሳሃ አታጣም፤ ይህች ግን እንከን የሌላት ናት” ይባላል። የአቤሜሊክ በለስ ሜፍም የቅድስት ማርያም ምሳሌ ስትባል ምሳሌነቷ አልተሳካም። ምክንያቱም ቅድስት ማርያም ከመፅነስም በፊት፤ በመፅነስና በመውለድም ጊዜ ከደም የነፃች ናት። የአቤሜሌክ በለስ ግን ስድሳ ዘመን ሙሉ ከደም አልተለየችም በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ንፅህና ያላቸውን እምነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 216 ተተርጓል።

118መወድስ (204)ጎ

ኢየሱስ ክርስቶስ ፈትለ ሚላት

ዘቀጥቀጡከ በዓርብ ጠብብተ እስራኤል ሰሳ

ወሐዋርያዊት ዕዕ ዘያረተከ በከርሣ!

ሐጸቡከ ሕዝብ በቅንዋት

ማያተ ሀልዎ በብዙኅ ኀሠሣ፤

ወዳግመ ወሀቡከ

ለዋዕይ ፀሃይ ጽኑዕ ሞተ እለ አቤል ወአቢሳ።

ድኅረሂ አመ ወፈርከ ምድረ አርባዕቱ እንሰሳ

ኀይልከ ባሕታዊ ተፅዕኖ በአንበሳ፤

ስቅለተከ ሂ ዘመኑ ለአውጽአ መጥቅዕ አበሳ

ካህን አስቆርታዊ ገደፈ በሠላሳ።

ትርጉም

ስላ የአስራኤል ጥበበኞች በአርብ

የተጠቀሙ ፡ መወርወሪያ እንጨትም በሆዱ የተሸከሙትህ

ኢየሱስ ክርስቶስ/የሃር ፈትል!

በችንካሮች/ የመኖር ውሃዎች

ሕዝብ በብዙ አበላ አጠቡ ፡

ለፅኑ የፀሃይ ታጠሉ /የእነአቤልና የእነአቤላ ሞትም ዳግመኛ

ሰጡህ።

በሁዋላም በአራቱ እንስሳዎች ምድር በተሰማራህ ጊዜ

ሃይልህ/ባህታዊ በአንበሳ ተጫነ (ተቀመጠ) ፡

ስቅላትህ ዘመንንም መጥቅእ/አበላን ለማውጣት

ካህን/የአስቆሮት ሰው ይሁዳ በሰላሳ ገደፈ ።

ምስጢር

ልብስ የሚሆን ፈትል አርብ መስሪያ በሚባለው በሸማኔ (ይጻጠራል) በመወርወሪያም ሆኖ ይደረጋል ፡ በውሃ ተነክሮ ለፀሃይ ሙቀት ይሰጣል ። ኢየሱስ ክርስቶስም በአርብ ቀን በአይሁድ እጅ ተሰቃየ ፡ በመስቀል ተሰቀለ ። ፈትሉ በሙቅ ውሃ ተነክሮ ለፀሃይ እንደሚሰጣ ኢየሱስ በችንካሮች ተቸንክሮ ሞተ ።

እረኞም ከብቶችን እየነዳ ከከብቶች ጋር እንደሚሰማራ ኢየሱስ ክርስቶስ በአራቱ ኪፋቤል ላይ ተመሰገነ ። ባህታዊም የመንፈሳዊ አገልግሎቱ እንደ እሳት ለመፋጀት እንደሚያደርሰው ሰው ፡ በአንበሳም ላይ የመቀመጥ ፀጋ እንደሚሰጠው ክርስቶስም በአምላክነቱ አራቱን ኪፋቤል እንደአንበሳ ያስፈራቸዋል ። ካህን “መጥቅስ” የሚባለውን ቁጥር ለማውጣት ዘመኑን በሰላሳ እንደሚገድፈው (እንደሚያካፍለውና ቀሪውን ለአፅዋማት ማውጫ እንደሚያደርገው) ይሁዳም ኢየሱስን አበሰኛ ተብሎ እንዲሰቀል በሰላሳ ብር ሸጠው ይላሉ ባለቅኔው ።

119፬ዝል ክ/ይአቲ/ስ

እፎኑመ መልአ ይሁዳ ውስቶ ልብዝ አበላ

በዓለ መካልይ ትሢጥ በሄጠ ዮሴፍ ሠላሳ!

አምጣን አኮ ሥርዐት ሢጠ ትንንያ ሰዓሣ ፡

ወአኮ ልማድ ሢጠ ጣዕዋ ለዘየዐብዮ እንስሳ ።

ትርጉም

ይሁዳ ባለብዙ መክሊት ወልድን በዮሴፍ ሽያጭ በላሳ ብር

ትሸጥ ዘንድ እንዴት በደል በልብህ ጥላ!

የትንኝ ጥጋ ለአሳ እንዲሆን ስርአት አይደለምና ፡

የጥጃም ጥጋ ለሚበልጠው እንስሳ እንዲሆን ልማድ አይደለምና ።

ምስጢር

የትንኝ ጥጋ ትንኝ ፡ የትልቅም ጥጋ ትልቅ ይሆናል እንጂ የትንኹ ብዙ የትልቁም ትንኝ ሊሆን አይችልም። አላዋቂ ባለከብት ግን ትልቁን በሬ በቀላል ጥጋ ይሸጠዋል ። ይሁዳ አእምሮ ጎደሎ በመሆኑ ወርቅ የተባለ ኢየሱስ ክርስቶስን ወንድሞቹ ለግብፅ ነጋዴዎች እንደሸጡት እንደያለቀብ ልጅ እንደ ዮሴፍ በሰላሳ ብር ሸጠው በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

120 ግእዝ ክብር ይአቲ (207)ን

አመ በዐለ ሞት ገብረ መልአክ ሐሰት ለአበላ

ኢረከበት ሲአል መርዓተ ብዙን ገሠሣ

ቅብዐ ጎጥአን ሞተ ከመ ትቅብዖ ለርእሳ

ሢጠ ደመ ወልድ ቅብፅ እስመ ኮነ በሠላሳ ።

ትርጉም

የሃሰት መልአክ ለአበላ የሞት በአልን ባደረገ ጊዜ

የብዙ ፍለጋ ሙሽራ /ሲአል የሃጢአተኞች

ቅቤ/ ሞትን ራሷን ትቀባው ዘንድ አላገኘችም ፡

የወልድ ደም/ቅቤ ሽያጭ በሰላሳ ብር ሆኗልና ።

ምስጢር

ቅቤ በተወደደ ጊዜ ጥጋው እስከ ሰላሳ ብር ይደርሳል ። የእግዚአብሔር ወልድ ደምም በሰላሳ ብር ሽያጭ ፈሰሰ ። ቅቤ ሲወደድ በበአል ጊዜ ሴት የምትቀባው አታገኘችም ። የሃሰት መልአክ ሞትን ባመጣ ጊዜም ሲአል የሃጢአተኞችን የነፍስ ሞት ለራሷ ገንዘብ አላደረገችም ።

ምክንያቱም ነፍሳት በወልድ ደም ነፃ አውጪነት ከሲኦል ውስጥ ስለወጡ ነው። በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ ክርስቶስን እዳኝነት በቅኔያቸው ምስጢር መስክረዋል።

121 ዘአምላኪያ /ስ

ዘመርሐ ጽድቅ (ግራ ጌታ)

መቅድመ ተአምር በታቦር አመ አንበቡ ሥላሴ

ይስማዕ ነቢሮ እንተ ደክመ ሙሴ

እስመ ቆመ ጴጥሮስ ለአብጽሐ ፍርሃት ቅዳሴ።

ትርጉም

የተአምር መጀመሪያን ስላሴ በአነበቡ ጊዜ

የደከመ ሙሴ ተቀምጦ ይስማ !

ጴጥሮስ ፍርሃት/ቅዳሴን ለማድመጥ ቆሟል።

ምስጢር

የተአምር መቅድም ሲነበብ የደከመው ተቀምጦ ፣ የበረታው ቆሞ እንዲሰማ ተፈቅዷል። የክርስቶስ ብርሃን መለኮትም በደብረ ታቦር ሲገለፅ ሙሴ ወደነበረበት ተመለሰ። ለማስቀደስ ማልዶ ወደ ቤተ ክርስቲያን የሄደ ሰው ቅዳሴን ለማድመጥ ቀጥ ብሎ እንደሚቆም ጴጥሮስም ከመፍራቱ የተነሳ በድንጋጤ ድርቅ ብሎ ቀረ ይላሉ ባለ ቅኔው።

122 ዘአምላኪያ (1336) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ብርሃኑ ለገጽ እንዘ ጽልመታ ለልብስ

ቅብዐ ላሕም ፣ ዝኒ ደመ ወልድ ቅዱስ

ደዌሃ ውለቱ ለሥጋ እንዘ መድኃኒታ ለነፍስ።

ትርጉም

የላም ቅቤ የልብስ ጥቁረት ሲሆን የፊት ብራት ነው ፡

ይህም የተቀደሰ የወልድ ደም

ለነፍስ መድሃኒቷ ሲሆን ለስጋ ደዌዋ ነው።

ምስጢር

የላም ቅቤ ልብስን ሲበክልና ሲያጠቁረው ፊትን ያበራዋል ፡ የኢየሱስ ክርስቶስም ደም ሃጢአተኛ ስጋን ሲያመነምን ነፍስን ያወድቃል። በማለት ቅኔው ተመስጥሯል።

123 ሚበዝኑ (1339) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ዘኤልያስ)

ጠለ ደመና ዘከርም

ወዘርዐ ሐረስት ሀወለ ፣ እሉስ ወርጋ የብስ

ወዘርዐ ሐረስት ሐወዘ ነበ ሦሙ ግብረ ባእስ ፣

ዘኒ ዘፈትሐ በማገተመ ጥበብ ይትዋነይ ምስለ ሰሎሞን ንጉሥ።

ትርጉም

የክረምት ደመና ጠልና

የገበሬዎች ዘር “ሀናለ” ፊደሎች ናቸው ፡ እነዚህ የድርቅ ወርና የገበሬዎች ዘር ግን የጠብ ስራ ካላቸው ዘንድ “ሐናዘ” ፊደሎች ናቸው ፡ ይህንንም በጥበብ/ቁልፍ የፈታ ከንጉስ ሰሎሞን ጋር ይጫወት።

ምስጢር

ሀሌታው “ሀናለ” የተባሉት ፊደሎች በቦታ የተቃረቡ እንደሆኑ የገበሬ ዘርና የደመና ጠል ተፈላላጊዎች ናቸው። ዘር በዝናብ ጠል ይበቅላል ይለመልማል። ደግሞ ሀመሩ “ሐናዘ” የተባሉት ፊደሎች የተራራቁ እንደሆኑ የገበሬ ዘርና የድርቅ ወራት አይተባበሩም ፡ በድርቅ ወራትም ዘር አይዘራም በማለት ባለቅኔው በፊደላት አደራደር ላይ የተመሰረተውን ቅኔያቸውን የሚፈታ (የሚተረጉም) የቅኔ ባለሙያ ከጠቢቡ የእስራኤል ንጉስ ሰሎሞን ጋር በጥበብ ሊወዳደር እንደሚችል አስረድተዋል። ባለቅኔው “ሀወለ ፣ ቀላቀለ” እና “ሐወዘ ፣ አማረ” የተሰኙትን የግእዝ ግሶች በ“ወ ፣ እና” ላጫፈሩባቸው “ሀ ፣ ለ ፣ ሐ ፣ ዘ” ፊደላት መሰወሪያ አድርገዋቸዋል። ምክንያቱም ግእዝ ለተማረ ሰው

አስተድጦ ትዝ የሚለው የግሶቹ ያግርኛ ትርጉም እንጂ የፈደላት መግረር ስላልሆነ ነው ።

124 ሚዘገታ (338) አ

ዘእጄቲ (መልእክ ገነት)

ገዘፈ ሥጋ በእክል

ወገዘፈ ነፍስ በጾም አምጣነ ሥጋ ጽኑስ

ኢይቀውም ምንተ እንበለ መብልፅ ሐዲስ

ወእንበለ ጾም ብዙገ አልባቲ በቁፃት ለባሕታዊት ነፍስ ።

ትርጉም

የሰጋ ውፍረት በእህል

የነፍስ ውፍረትም በጾም ነው ፤ ችግረኛ ስጋ

ያለአዲስ መብል ምንም አይቆምም ፤

ለብቸኛ ነፍስም ያለብዙ ጾም ጥቅም የላትምና ።

ምስጢር

ገድገዳ ያለጣሪያ ጣሪያም ያለገድገዳ እንደማይወኑ ፡ ስጋ ያለ እህል ነፍስም ያለጾም ሀይወትን ሊያገኙ አይችሉም በማለት ቅኔው ተመስጥ ሯል ።

125 ዋዜማ (1342) አ

ዘክነቱ (አለቃ ፡ ዘራጉኤል)

ተክለ ሃይማኖት ነጋዴ ባሕር

ንስቲተ ወርቀ ስብሐተ ሥጋ ወነፍስ

በዋሕድ እግሩ አትረፈ ለልብስ ፡

ወይዘ ዘቃል መከየድ እግሩ ቀሲስ

ስብሐት ይደሉ ለሥሉስ ቅዱስ

እንዘ ሀሉ በሰማይ መቅደስ ።

ትርጉም

የባህር ነጋዴ/ተክለ ሃይማኖት

ትንሽ ወርቅ/የሰጋና የነፍስ ምስጋናን

በአንድ እግሩ ለልብስ አትረፈ ፤

የእግሩ መርገጫ/ቄስም በሰማይ/መቅደስ

ሳለ በቃል ለሶስት ቅዱስ ፡

ምስጋና ይገባል አለ ።

ምስጢር

የባህር ነጋዴ በአንድ እግር (በአንድ ጊዜ) ለልብስ የሚሆነውን ትርፍ እንደሚያተርፍ ግድቁ ተክለ ሃይማኖትም በአንድ እግራቸው ቆመው በልብሳቸው የተነገሩ ምስጋናን አበዙ ። ቄስም በመቅደስ ውስጥ “ስብሐት ወክብር ለሥሉስ ቅዱስ ይደሉ ። ለሶስት ቅዱስ ምስጋናና ክብር ይገባል” እያለ እንደሚያመሰግን የግድቁ ተክለ ሃይማኖት እግርም በሰማይ ስላሴን አመሰገነ በማለት ባለቅኔው በግድቁ ተክለ ሃይማኖት እግርና ልብስ ተፈፅሟል የሚባለውን ተአምር በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ።

126 ሥላሴ (1365) አ

ዘእንግዳ ወርቅ ኃይሉ (አለቃ)

ወሀበ ፀባሕተ ወርቅ

ለዘነገሠ ፈትል ውስተ ገሊላ

አጽባፅተ ድንግል አምላክ ርእዮ መልክአ ዲናር ንጉሥ

ዘተጽሕፈ በሕልቀተ ስሙ ለቄሣር መቅደስ

በመጥባሕተ መኑ ትገብር ባሕቱ ኢይበልዎ አልባስ

እስመ ዐናሚሁ መንፈስ ቅዱስ ፤

ወያረውጸ ለወርቅ ሐመልሚል ፈረስ

ዘተፅዕነ ዲቤሁ መንፈስ ።

ትርጉም

የድንግል ጣት/አምላክ

የብር ንጉስ መልክን አይቶ

በገሊላ ለነገሰ ፈትል በስሙ/ቀለበት የተፃፈ

የወርቅ ግብርን በቄሣር/መቅደስ ሰጠ ፤

ነገር ግን ልብሶች “በማን ስልጣን ይህን ትሰራለህ” እንዳይ
ሉት ሰራው መንፈስ ቅዱስ ነው እኮ ፤
መንፈስ በርሱ ላይ የተቀመጠ ዝጉርጉር
ፈረስ/ወርቅንም ያርጠዋል ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ የንጉስ ቄሳር ስም የተፃፈበትን ዲናር አይቶ
“የቄሳርን ለቄሳር ፣ የእግዚአብሔርን ለእግዚአብሔር ስጡ” እንዳይ
የቅድስት ማርያምም ጣት ወርቅንና ሃርን አዋህዶ ፈተለ ። በዲናሩ የቄሳር
ስም እንደተፃፈበትና መልኩም እንደተቀረፀበት የተፈተለውም ፈትል
ለቤተ መቅደስ አገልግሎት ሆነ ። አይሁድ “ይህን በማን ስልጣን
ትሰራለህ” እንዳሉት የቅድስት ማርያምን ፈትልም የሌሎች ልብሶች
እንዳይመስሉት በመንፈስ ቅዱስ የተሰራ ነው ። ፈረስንም ጋላቢው
እንደሚያርጠው በቅድስት ማርያም የሃርና የወርቅ ፈትል ስራም
የመንፈስ ቅዱስ ተሳትፎ አለበት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

127 ሥላሴ/ስ

በዘመን ቀዳማዊ

ኢይሕሚ ቋዕ ኤልያስሃ

በተአዝዞቱ አክራመ ሠለስተ እንበለ መብልዕ ወልብስ

ለዕንላ ቋዕ ዘዐቅሙ ንኡስ

እስመ ወሀብኮ ዐይነክ ማኅቶተ ሥጋ ግሡሥ

አድኅንኮ ሐሜተ ለኤልያስ

ገብረ መንፈስ ቅዱስ ዓለመ ሰማየ አፍራስ

ዘወረድከ ይእዜ በነፍስ ።

ትርጉም

የፈረሶች ሰማይ አለምን

ዛሬ በነፍስ የወረድህ

ገብረ መንፈስ ቅዱስ ! በቀድሞ ዘመን ቁራ ኤልያስን
እንዳያማ ያለ መብልና ያለ ልብስ ሶስት ዘመን በመታዘዝ

አቅሙ ትንሽ ለሆነ ለቁራ ግልገል
የተዳሳሽ ስጋ መብራት
የሆነ አይንህን ሰጥተሽዋልና
ኤልያስን ከሃሜት አዳንሽው ።

ምስጢር

ያገለገለ ሰው ያገልግሎቱን ደመወዝ ሲያጣ ቀጣሪውን ይወቅላል ።
የተወቃሹም ወገን ስለበዳዩ ሆኖ ይከስለታል ። ከዚህ በሁዋላ ወቀሳው
ይወገዳል ። ቁራ ስጋ እያመላለሰ ሶስት አመት ከመንፈቅ በነፃ የቀለበው
ነቢዩ ኤልያስ እያለ ቁራ ምንም ያላገለገላቸው ፃድቁ ገብረ መንፈስ ቅዱስ
ለቁራ አይናቸውን አጠጡት ይላሉ ባለቅኔው (1 ነገስ ፡ 17 ፡ 2—7 ፡ ገድለ
ገብረ መንፈስ ቅዱስ) ።

128 ሥላሴ (1361) አ

በርቀት እለ ተፈጥሩ

መላእክት ረኃብ ወጽምዐ ማይ

ውስተ ባሕረ እሳት አንብዕ እንተ ይትረክብ እምርእስ

አስጠሙኪ እንበለ ርኅራኄ ማርያም ነፍስ ፤

ኢነጻርኪ ምንተ እመኒ ገጸ መልአክ ሞት ሄሮድስ

ወአመ በከርሥኪ ይትከወስ

እንተ ጊዜሁ ኅለፈ ረኅብ ዕንስ

ጼና እክል ጸላእኪ እምከርሥ ።

ትርጉም

በርቀት የተፈጠሩ

መላእክት/ራብና የውሃ ጥም

ከራስ በሚገኝ እሳት ባህር/እንባ ውስጥ

ማርያም/ነፍስ ! ያለ ርኅራኄ አስጠሙሽ ፤

ምንም የሞት መልእክተኛ የሄሮድስ ፊትን ባታዩ

ጊዜው ያለፈ ራብ/ዕንስም

በሆድሽ በሚላወስ ጊዜ

የእህልን ሽታ ከሆድ ጠላሽ ።

ምስጢር

የተኩነነችን ነፍስ በርቀት የተፈጠሩ (የሚዳሰስ ስጋዊ አካል የሌላቸው) መላእክት በእሳት ባህር ውስጥ ያሰጥሟታል ይባላል ይህም የሚሆነው ነፍስ ፊቱን በግታየው የሞት መልእክ ከስጋ ስትለይ ነው እየተባለ ይነገራል ። ሰውነትን የሚያቀጥኑ ራብና ጥምም ቅድስት ግርያምን በእንባ አጠቧት ፡ በግህፀን ውስጥ የተፀነሰ ፅንሰ ሲላወስ ነፍሰጡሪቱ ሴት የእህልን ሽታ እንደምትጠላራብም በግርያም ሆኖ ፀና ። ለሽታ እንኳን ምግብን አላገኘችም በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

129. መወደስ (235)ን

ዘክፍለ ዮሐንስ

ጥቀ 'ኒር እግዚአብሔር
ለሐዋርያ ግብጽ ዮሴፍ ዘበደዌ ሞቅሕ ሐንካስ
ወለዘፈተኖ ዳንኤል በጾመ ዕለታት ሠላስ ።
በጥቃ መዓቱስ እንዘ ሀሎ
ማእረረ ምናሴ ምሕረቱ ሐዲስ ፡
እስመ ያሚክረን በተጽናስ
ወአርዌ ረኅብ ይነቁ ውስተ ጸላዕትየ ከርሥ ።
መብልዕየሂ ጼና መብልዕ ዘያመጽእ ነፋስ
ወስቱ እንብዕየ ተረፈ እንብዑ ለኤርምያስ ፡
ልብስየ ሂ ምንንት መንጠላዕተ ርንቅት ነፍስ
እስመ እኔ ከመ ዶርሆ እምላዕለ አብራክየ እለብስ ።

ትርጉም

በደዌ/እግር ብረት
አንካሳ ለሆነ ለግብፅ መንገደኛ ዮሴፍና በዕስት ቀኖች
ያም ለፈተነው ለዳንኤል እግዚአብሔር እጅግ ቸር ነው
በቁጣው አጠገብ ሳለ ግን
የምናሴ አዝመራ ይቅርታው አዲስ ነው ፡
በችግር ይፈትነናልና ፡
አውራ/ራብም በዋሻ ሆኔ ይጮኸልና ።
መብሌም ነፋስ የሚያመጣው የመብል ሽታ ነው

መጠጤም የኤርምያስ የእንባው ትራፊ የሆነ እንባዬ ነው ፡
የተናቀች ልብሴም የራቀች ነፍስ መጋረጃ ናት ፤
እኔ እንደደሮ ከጉልበቱ በላይ እለብሳለሁና ።

ምስጢር

ሀመምተኛ ከበሽታው ፅናት የተነሳ እግሩ ያነክሳል ፤ የሴፍም ለግብፅ ሰዎች ከተሸጠ በሁዋላ እግሩ በእግር ብረት ታሰረ ። ተማሪ በትምህርቱ እንደሚፈተን ዳንኤል ሶስት ቀን በየም ጊዜ አለቀሰ ። ሀመምተኛው ከደዌው እንደሚፈወስና የተፈተነውም ተማሪ ፈተናውን በጥሩ ውጤት እንደሚያልፈው ዮሴፍንና ዳንኤልንም እግዚአብሔር አዳናቸውና አላቃቸው ።

አባት ሲቆጣ በልጁ ፊቱን እንደሚያዞርበት ባለቅኔውንም የስጋ ፍላጎትን በማሟላት እግዚአብሔር አልነበኛቸውም ። አዝመራ በየጊዜው አዲስ እንደሚሆን ለምናሴ የሆነው ቸርነቱ ባለቅኔውን አስቸገራቸው ። ተማሪ በትምህርቱ እንደሚፈተን ባለቅኔው በችግር ተንገላቱ ፤ አውራም በዋሻው እንደሚጮህ የባለቅኔው ሆኖ በተራብ ጊዜ ያንጫርራል ።

ሃብታም ባለስልጣን ደጀጠኝ ያመጣለትን ምግብ እንደሚመገብ ባለቅኔው ነፋስ የሚያውደውን (የሚያመጣውን) የምግብ ሽታ እንደ እለት ምግብ አደረጉት ። አሸከርም የጌታውን ትራፊ እንደሚጠጣ ባለቅኔውም ከችግራቸው ጥናት የተነሳ የሚያነቡት እንባቸው በአፋቸው ውስጥ ገባ ።

አውራ ዶሮ ረዘም ያለ ጠጉር ያለው ከጉልበቱ በላይ እንጂ ከጉልበቱ በታች እንዳልሆነ የባለቅኔው ልብስ ለሙቀት ሳይሆን ለሰውነት መከለያ ያህል የተዘጋጀች ቁራጭ ጨርቅ ናት በማለት አኗኗራቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

130 መወደስ(459) አ

ዘገብረ ሥላሴ(መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ይቤሎ ለሰይፍ መጋቤ ደቂቁ
በዐለ በለስ ሞት ፍሬ ኑፋቄ ዘየጎሥሥ
ግዝማ እንክ ለርእስ ልዳዊ በለስ
ፍሬ ክህደተ ጎበ ኀጣእኩ ፤
ወለምጽአትየ ይእዜ ሣልስ ፤
አምጣኝ ውእቱ ጊዮርጊስ

ያፀርዕ ምድረ አምልኮተ ባዕድ እምንእስ ።
 ተጠምቀሂ ሰማዕተ ልዳ በጎዲገ ፍርሃት ልብስ
 ተመትሮ ጥምቀተ ማይ ዘሰበክ ሮሐንስ ።
 ወእም አጽናፈ ምድር መጽአት ንግሥተ አዜብ ነፋስ
 ትሰማዕ ጥበቢሁ ለዐፅመ ልዳዊ ወልደ ንጉሥ ።

ትርጉም

ፍሬ ጥርጥርን የሚሻ
 ባለበለሰ ሞት የልጆቹ መጋቢ/ሰይፍን
 ፍሬዋ ከህደትን ከአጣሁ ዘንድ
 የልዳ ሰው ራስ/በለስን እንግዴህ ቁረጣት አለው ።
 ለመምጣቴም ዛሬ ሶስተኛ ነው ።
 እርሱ ጊዮርጊስ
 ባእድን ማምለክ ምድርን ከልጅነት ጀምሮ የቦዘናልና ።
 ዮሃንስ የሰበከውን መቆረጥ/ የውሃ ጥምቀትንም
 የልዳ ሰማእት ፍሬት/ልብስን በመተው ተጠመቀ ።
 የጊዮርጊስ አጥንት/የንጉስ ልጅ ጥበብንም ትሰማ ዘንድ
 የአዜብ ንግስት/ነፋስ ከምድር ዳርቻዎች መጣች ።

ምስጢር

የበለስን ፍሬ የሚሻ የበለስ ጌታ በለሱ የማታፈራ መሆኗን በተረዳ
 ጊዜ የልጆቹ መጋቢ(የሰራተኞቹ አለቃ)በለሲቱን እንዲቆርጣትና ምድ-
 ፋም በእርሷ አለማፍራት እንዳይቦዝን እንዲያደርግ ያዛል ። መጋቢው
 የበለስን ፍሬ እንደሚሻ ሞትም መወላወልን ያመጣል ። መጋቢው
 በለሲቱን እንደቆረጣት ሰይፍም የሰማእቱ ቅዱስ ጊዮርጊስን ራስ
 ከአንገቱ ለያት ። በበለሲቱ ፍሬ እንደታጣጣት በሰማእቱ ቅዱስ ጊዮርጊ-
 ስም ከህደት አልተገኘበትም ። መጋቢው ወደበለስ ሶስት ጊዜ እንደተመላ
 ለሰ ሞትም በጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ተፈፀመ ። ያላፈራችው በለስ ምድርን
 እንዳቦዘነች ጊዮርጊስም የባእድ አምልኮን አጠፋ ። በክርስትናም ሆነ
 በሌላ ሀመም ምክንያት በውሃ የሚጠመቅ ሰው ልብሱን አውልቆ
 ይጠመቃል ። ጊዮርጊስም አንገቱን ሲቆረጥ ፍርሃትን አራቀ ። ዮሃንስ
 የንስሃ ጥምቀትን እንደሰበከ መቆረጥንም አስቀደመ ።

የአዜብ ንግስት ማክዳም የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት እንደመጣች
 አዜብ ከሚባለው አቅጣጫ የነፈሰች ነፋስም የጊዮርጊስን አጥንት በተነች
 ይላሉ ባለቅኔው(ክብረ ነገስት) ።

131 መወድስ/ስ

ዘአፈወርቅ ትኩዬ(መሪጌታ ፡ ዘሰይፋጥራ ማርያም)

ምሉዓነ ጸጋ ነገሥት ባሕታውያን

ለቀሲስ አንብዕ አልበስዎ ልብስ ንጉሥ ፤
 አምጣነ ይመስጥ ልበ ድምፅ ሰቆቃው ቀሲስ ፤
 ወይስጥቅ ጠፈረ አሐቲ ዐይኖሙ ተሰላስ
 ወቀደሰ እንዘ ይብል
 አምላክ ነዳያን ረገብ ተዐቁረ ውስተ ከርሥ ።
 ተሰምየትሂ ወተብህለት ምዕራገ ዘመሥዋዕት ጢስ
 እንተ እብን ማዕጸሃ ገጸ ባሕታዊ ቤተ መቅደስ ፤
 ወአመ በቀትር ተንሥአ ጸመ ኢየሱስ ነፋስ
 አንቀልቀለ ሥረዊሃ ለግዘፈ ሥጋ ዕፀ ባለስ ።

ትርጉም

ፀጋን የተሞሉ ነገስታት/ባህታውያን
 ቄስ/እንባን የንጉስ ልብስን አለበሱት ፤
 የቄስ/እንባ ድምፅ ልብን ይመስጣልና ፤
 የአንድ አይናቸው/አዳራሽ ጣራንም ይሰነጥቃልና
 የችግሮች አምላክ/
 ራብም በሆድ ውስጥ ተፀነስ እያለ ቀድሷልና ።
 መዝጊያዋ ድንጋይ የሆነ የባህታዊ ፊት/ቤተ መቅደስም
 የመስዋእት ጢስ ማሳረጊያን በፍፁም ተባለች ፤
 ነፋስ/የኢየሱስ ሥምም በቀትር በተነሳ ጊዜ
 የሰጋ ውፍረት/የበለስ እንጨት ስር ተናወጠ ።

ምስጢር

ጥንታውያን የኢትዮጵያ ነገስታት ድምፅ መልካም ቄስ ሲያገኙ ይሾሙ-
 ትና ይሸልሙት እንደነበር ባህታውያንም በየም ጊዜ ከመብልና ከመጠጥ

ተከልክለው ሃጢአታቸውን እያስታወሱ በማልቀስ እንደ ንጉስ ልብስ የነጣ እንባን አነሱ ።

በቀትር ጊዜ የተነሳ አውሎ ነፋስ ዛፉን ሁሉ ከስሩ እንደሚያናውጠውና እየነቃቀለ እንደሚጥለው በኢየሱስም ም ወቅት(በኩዳዴ) የወፈረው ሁሉ ከሳ ይላሉ ባለቅኔው ።

132 መወደስ(1443)አ

ማኅሌተ ኀዘን አኅሊ ለተፈጥሮትየ ፡

እስመ ለለዕለት ይበውእ ውስተ ቤተ ሁከት መቅደስ

ሊቀ ካህናት ሥጋየ ጽዑን ንዴት ፈረሰ ፡

ወእምነ አዜብ ርእሰየ

ለእመ ተንሥአ ደዌየ ነፋስ

እስመ ለተሐውሶ ኢየሀርፍ

ዘበጽንፈ ባሕር በቈለ ልብየ ብርዕ ባሕሩስ ።

ኢያዕረፍኩሂ ለአስቂቅዎ እስከ ይእዜ እም ንእስ

አድያመ ዮርዳኖስ እስከ ሥደ አንብዐ ዚአየ ዮሐንስ ፡

እስመ ዘባቲ ነበርኩ ዓለመ ተስናን ወባእስ

አኮ ዓለመ ሥጋ ወአኮ ዓለመ ነፍስ ።

ትርጉም

ለመፈጠሪ የሃዘን ማህሌትን እዘምራለሁ ፤

ችግር/ ፈረስን የጫነ የካህናት አለቃ/ስጋዬ

በእውከት መቅደስ ውስጥ እየቀኑ ይገባልና ፤

ከአዜብ/ራሴም

በሽታዬ/ነፋስ ቢነሳ

በባህር ዳር የበቀለ

ልቤ/የመቃ ብርእ ለመወዛወዝ አያርፍምና ።

እንባዬ/የሃንስ የዮርዳኖስን አቆልቋይ እስከ ዞረ ድረስ

ከልጅነት ጀምሮም እስካሁን ለማልቀስ አላረፍሁም ፤

የኖርሁባት የፍፁም ጠብ አለም ፤

የስጋ አለም አይደለችምና ፤ የነፍስንም አለም አይደለችምና ።

ምስጢር

ካህን መዝሙርን እንደሚዘምር ባለቅኔው በመፈጠራቸው እዘንን አበዙ ፤ ሰሞነኛ(ተረኛ)ሊቀ ካህናት በየቀኑ ወደ ቤተ መቅደስ እንደሚገባ የባለቅኔውም ሰውነት በየቀኑ ይታወካል ። ከአዜብ በተነሳ ነፋስም የባህር ዳር መቃ ብርእ(የመቃ እንጨት) እንደሚወዛወዝ የባለቅኔው ልብም በራስ ምታት እንደውሃ ይፈስሳል ።

መጥምቁ ዮሃንስም የዮርዳኖስን ዙሪያ እንደዞረ የባለቅኔው እንባ እንደ ዮርዳኖስ ውሃ ከልጅነት እስከ እውቀት ያለማቋረጥ ወረደ ። ምክንያቱም አለማቸው የስጋም ፡ የነፍስም አለም ሳትሆን ከሁለቱም የወጣች ስለሆነች ነው በማለት የህማምና የችግር እርሮ በቅኔው ምስጢር ተገልጦበታል ።

133 መወደስ ሰ

ዙሉ ይመውት በዘኢህለዮ ።

ጦማረ ዝኒ ንጽሕፍ በሰሌዳሁ ለሳዊሮስ ፡

እስመ እንዘ ይሔሊ ፈርዖን ሞተ እስራኤል አልባስ

በጽሐ በርእሱ ፍትሐ ሞት ሐዲስ ፡

ወያዕቆብ እንዘ ሀሎ

ተቀትለ ኤሳው ሞተ ዚአሁ ዘየኅሥሥ ።

ጠቢባንሂ ከመ ይምትሩ ሥርወ ምሳሌ በለስ

ሐማ እስመ ተሰቅለ እንዘሶ መርዶክዮስ ፡

ወእንዘ ሀሎ ሕያወ ድልወ መጥባሕት ክርስቶስ

ጎልቀተ ሕፃናት አስተዳለወ ልሳነ መጥባሕት አሜሰያስ ።

ትርጉም

ሁሉ ባላስበው ይሞታል ።

የዚህንም ዕህፈት በሳዊሮስ ሰሌዳ እንዕፋለን ፡

ፈርዖን የወገኖች እስራኤልን ሞት ሲያስብ

አዲስ የሞት ፍርድ በራሱ ደርሷልና ፤

ያእቆብም ሳለ

የርሱን ሞት የሚሻ ኤሳው ተገድሏልና ።
 ጥበበኞችም የምሳሌ/በለስ ስርን ይቆርጡ ዘንድ
 መርዶክዮስ ሳለ ሃማ ተሰቅሏልና ።
 ለለይፍ የተዘጋጀ ክርስቶስም ሳለ
 የሰይፍ ስለት/አሜስያስ የሀፃናት እልቂትን አዘጋጅቷልና ።

ምስጢር

“ ቆቅ ወዲያ ቅዝምዝም ወዲህ” እንዲሉ የእያንዳንዱ ሰው አሳብ
 በታሰበበት ቀርቶ ባልታሰበበት ሲፈፀም ይገኛል ። ይህም ይታወቅ ዘንድ
 የግብፅ ንጉስ የነበረው ፈርአን እስራኤልን ለመያዝ ሲገሰግስ እርሱ ራሱ
 በኤርትራ ባህር ውስጥ ቀልጦ ቀረ ። ታናሽ ወንድሙ ያእቆብንም
 ሊገድለው የሚሻ ኤሳው በሞት ቀዳሚ ሆነ ።

የበለስም ስር እንደሚቆረጥ የምሳሌውን እውነትነትም የቅኔ ሙያ
 አፍቃሪዎች እንዲረዱ እስራኤላዊ መርዶክዮስን ለማሰቀል መስቀያን
 ያዘጋጀ ሃማ ባዘጋጀው መስቀያ ተሰቅሎ ሞተ ። የገሊላ ንጉስ ሄሮድስም
 ለክርስቶስ ያሰበው በሰይፍ መገደል ለገሊላ ህፃናት ሆነ በማለት ባለቅኔው
 ያስረዳሉ ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 190 እና 337 ተተርጓል ።

134 መወድስ(229) ኀ

ዘናትናኤል

ቀሊል ውእቱ ዕዕበ ገዳም

ቅድመ ግፍዐ ዝንቱ ዓለም አርአያ ጽላሎት ወጢስ ፡

ወነያ ይእቲ ባዕልተ ጥዲና ሐዳስ

ምስለ አራዊት ዘተንድር ነፍስ

እንዘ እምነ ሰብእ ትትገንሥ

እስመ ግዕዝ አርዌ ዐቢይ ወግዕዝ ሰብእ ንኡስ ።

በመብልዕስ ኀበ እክይ ዘያበጽሐ ለክርሥ

ጸላዔ ማርያም ወላዲትክ ምስለ ደቂቀ ኤደም ይትባዕስ ፡

ወዘክህደ ኪያክ ይብል ንጉሠ አርያም ክርስቶስ

ምንተ እበልዕ ወምንተ እለብስ ።

ትርጉም

የጥላና የጢስ አምሳል በሆነ

በዚህ አለም ግፍ ፊት የዱር ጭንቅ ቀላል ነው ፡

ከሰው ተገልላ ከአራዊት ጋር

የምትኖር ነፍስም ባለአዲስ ጤና ናት ፡

የአውሬ ጠባይ(ባህርይ)

ታላቅ ነውና የለውም ጠባይ ታናሽ ነውና ።

ሆድን ወደክፋት በሚያደርሰው መብል ግን

የእናትህ ማርያም ጠላት ከገነት ልጆችም ጋር ይጣላል ፤

የአርያም ንጉስ ክርስቶስ ! አንተንም የካደ

ምን እበላለሁ ፡ ምንስ እለብላለሁ ይላል ።

ምስጢር

ሁለት ነገሮች በግራና በቀኝ ሲመዘኑ ቀላሉን ከባዱ በክብደት
 እንደሚያመዝነው የዚህን አለም ግፍና የጫካን ጭንቅ (በጫካ ውስጥ
 በብቸኝነት የመኖርን ጭንቀት) ሲያመዛዝኑት የጫካ ጭንቅ ሳይሻል
 አይቀርም ። ከሰው ጋር ከመኖርም ከአራዊት ጋር መኖር ይሻላል ።
 ምክንያቱም ለፈጣሪው ለተገዛ ባህታዊ አራዊት ስለሚገዙለትና የአለም
 ሰው ለፈጣሪው ስለማይገዛ ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

በመወለድ የቀደመ የበሽታ ልጅ ከታናናሽ ወንድሞቹና እህቶቹ
 በእድሜ እንደሚበልጥ ከሰው ጠባይ የአራዊት ጠባይ ይሻላል ። አራዊት
 ለእነዳንኤል ተገዝተዋል ። ቅድስት ማርያምን የሚጠሉ ክፉዎች ሰዎች
 ግን ለገነት የታደሙ ፃድቃን ሰዎችን ያስቃያሉ ። ህፃናት አባታቸው
 ታቅፎ ሲያጎርሳቸው የአባታቸውን ፍቅር ይረዳሉ ። ኢየሱስ ክርስቶስም
 ደቀ መዛሙርቱን “ፈልጉ ታገኛላችሁ” በማለት የሰራን አስፈላጊነት
 ማስተማሩን ያላመኑ ሰነፎች በከንቱ አሳብ ብቻ ይዋኛሉ ይላሉ ባለቅ
 ኔው።

135 መወድስ (240)ኀ

ፍኖተ አባግዕ ይመስል ፍኖተ መከራ ፡

እስመ እንዘ ያስቆቁ ኢየብ በገልቀተ ውሉድ አልባስ

ደዌ ጽኑዕ በዐለ ፈረስ

በእግር ተለዎ ለኢዮብ ንጉሥ
እስከ አስተርአዮ በዮርዳኖስ
አቡሁ አካል እንተ አልሐቆ እምንእስ ።
ያዕቆብሂ እንዘ ያስቆቁ በሕፃኑ ዮሴፍ ከርሥ
ጸምዐ አዕይንተ ከመ ጸምዐ ጤሚዎስ ፤
ወእንዘ ዳዊት ያስቆቁ በተፈልጦ አምኖን ነፍስ
ለዳዊት አደንገዎ ርኅቀተ አቤሴሎም አድማስ ።

ትርጉም

የመከራ መንገድ የበጎች መንገድን ይመስላል ፤
ኢዮብ በልጆች/ልብሶች ማለቅ ሲያለቅስ
ባለፈረስ/ብርቱ ህመም
ኢዮብ/ንጉስን በእግር ተከታትሎታልና ፤
ከልጅነት ጀምሮ
ያሳደገው አካል/አባቱ በዮርዳኖስ እስከ ታየው ድረስ ።
ያእቆብም በዮሴፍ/ሆድ መጉደል ሲያለቅስ
ጤሚዎስ እንደተጠማ አይኖችን ተጠማ ፤
ዳዊትም በአምኖን/ነፍስ መለየት ሲያለቅስ
የአቤሴሎም/አድማስ ርቀት ዳዊትን አስደነገጠው ።

ምስጢር

ባለቅኔው “የመከራ መንገድ የበጎች መንገድ ይመስላል” በማለት
በበጎች ተከታትሎና ተጠጋግቶ መሄድ የመከራን ተደራርቦ መምጣት
ያስረዳሉ ። ልብሶች እንደሚያልቁ የኢዮብ ልጆቹ ሞቱበት ፡ ፈረስኛ
ወራሪ በድንገት እንደሚደርስ የኢዮብ አካል በዮርዳኖስ ጥምቀት
እስኪድን ድረስ በቁስል በሽታ ተሰቃየ ።

ውሃ የጠማውና የራብው ልጅ እንደሚያለቅስ ያእቆብም በዮሴፍ
መታጣት ምክንያት ሲያለቅስ አይኖቹ እንደጤሚዎስ አይኖች ጠፉ
በሞት ጊዜ ነፍስ ከስጋ እንደምትለይ ዳዊት ልጁ አምኖንን አጣ ።
የምድርም ዳርቻ በቅርብ እንደማይገኝ ሁለተኛው ልጁ አቤሴሎምን
ባለማግኘቱ የዳዊትም ድንጋጤ እፅፍ ድርብ ሆነ ያላሉ ባለቅኔው ።

136 መወድስ(1417)አ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

ተክለ ሃይማኖት ተክለ ለአስተጓጎዎ
ዐጽቀ ደብረ ማርቆስ ዘይት በሥርወ ጽዮን ሐዳስ ፡
ወከመ ኢይሁክ ዘንተ ኃይለ ጸላኢ ነፋስ
አኮ ጊዜሁ ለኃያል በለስ ፡
እስመ በክብሩ ዘይኔይስ
ደብረ ማርቆስ ኮከብ እምከዋክብተ ገይል ወየብስ ።
በተምኔትሂ እምድገረ ኃልቀ ነገረ ጳውሎስ ልብስ
ለደብረ ማርቆስ እግረ ደብር ተውሀቦ ከዊነ ርእስ ፡
እስመ በይነ ዝንቱ ዘይብል ተክለ ሃይማኖት ንጉሥ
እም ግብጽ ጸዋዕክዎ ለወልድየ ማርቆስ ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት የማርቆስ ደብር/
ዘይት ጫፍን ለማፅናት (ለማጠንከር) በአዲስ የፅዮን ስር ተክለ ፡
ይህንንም የጠላት/ነፋስ ሃይል እንዳያውክ
የሃይለኛ/በለስ ጊዜው አይደለም ፡
የማርቆስ ደብር/ኮከብ
ከባህርና ከደረቅ ኮከቦች በክብሩ የሚሻል ነውና ።
በምኞትም የጳውሎስ ነገር/ልብስ ካለቀ በሁዋላ
ለማርቆስ ደብር/የደብር እግር ራስን መሆን ተሰጠው ፡
ስለዚህ ንጉስ ተክለ ሃይማኖት
ልጄ/ማርቆስን ከግብፅ ጠራሁት የሚል ነውና ።

ምስጢር

አትክልተኛው ዘይቱንና ወይራውን አጣምሮ እንደሚያዳቅላቸው
ንጉስ ተክለ ሃይማኖት የደሃራዊውን (በሁዋላ የተተከለውን) የደብረ
ማርቆስን ቤተ ክርስቲያን ህንፃ ከቀዳማዊት የአክሱም ዕዮን ቤተ
ክርስቲያን ህንፃ እኩል አደረጉት ። ጠንካራ መሰረት ያለውን ህንፃም
ነፋስ እንደማያናውጠው ንጉስ ያላቁትን ደብረ ማርቆስን ምቀኛ ሊቃው

መው አይችልም ። በለስ ያለጊዜው እንደማያፈራ ምቀኛም ቢመቀኝ ከንጉስ ጋር መከራከር አይደፍርም ። ደግሞ ኮከብ ከኮከብ በከብር (በብርሃን) እንደሚበልጥ ከሌሎች አውራጃዎች የንጉስ ተክለ ሃይማኖት መዲና ደብረ ማርቆስ ይልቃል ።

ልብስ ሲያረጅ እንደሚያልቅ ቅዱስ ጳውሎስ “እግር ራስ አይሆንም” በማለት የተናገረው ነገር በደብረ ማርቆስ አልተፈፀመም ። ይኸውም ይታወቅ ዘንድ ደብረ ፀሃይ የተባለው የደብረ ማርቆስ ቤተ ክርስቲያን በትክል ሁዋለኛ ሲሆን ከጎጃም አድባራት በላይ ሆነ ። ወደግብፅ የተሰደደው ክርስቶስ ወደናዝሬት እንደሚመለስ ነቢዩ ኢሳይያስ እንደተነባ ንጉስ ተክለ ሃይማኖትም ከግብፅ የመጣውን የቅዱስ ማርቆስን ፅላት በደብረ ማርቆስ ከተማቸው ባሰሩት አስደናቂ ቤተ ክርስቲያን አስገቡት በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

137 መወድስ (1396)አ

ጎለ እንስሳ ትትሜካህ ላዕለ ቀራንዮ ፤
እስመ በውስቴታ ተረክበ ለሆሣዕና ክርስቶስ
ትርሢተ ነዳይ ወርቅ ወቂጽለ በለስ
አመ ተሐደስ መንግሥቱ ተጽናስ ፤
እምኩሉስ ትጌይስ
ዘከደነቶ ጽልመተ ፀሐይ ንግሥተ የብስ ።
ወርጎኒ ዘይውጎዛ ደመ ከዊነ ደም ሐዲስ
ለሆሣዕና ጊዜ ሕማሙ ምንተ ትገሥሥ ?
ዘፈረ ልብሱ ኢትልክፍ ለረኪበ ፈውስ
ለሆሣዕና በቀራንዮ እስመ ኢህለዎ ዘፈረ ልብስ ።

ትርጉም

የእንስሳ በረት በቀራንዮ ላይ ትመካለች ፤
ችግር/መንግስቱ በታደሰ ጊዜ ሆሳእና
ለተባለ ክርስቶስ የድሃ ሽልማት የሆነ
ወርቅ ከበለስ ቅጠል ጋር ተገኝቷልና ፤
ጨለማን ያለበሰችው

የምድር ንግስት/ፀሃይ ግን ከሁሉ ትበልጣለች ።
አዲስ ደምን የመሆን ደም የሚፈሳት ጨረቃም
በሆሳእና ህማም ጊዜ ምንን ትዳስሳለች ?
መዳንን ለማግኘት የልብሱን ጫፍ እንዳትነካ
ለሆሳእና የልብስ ዘርፍ በቀራንዮ የለውምና ።

ምስጢር

አዲስ ልብስ ያለው ትምክህተኛ ልጅ አዲስ ልብስ በሌለው ልጅ እንደሚመካበት ክርስቶስ በተወለደበት ቦታ በጨርቅና በበለሶን ቅጠል ተጠቀለለ ። በተሰቀለባት በቀራንዮ ግን ራቁቱን ሆነ ። በልዩ ልዩ ጌጥ ከምታጌጥ አንዲት ሴት ሌላ ከእርሷ የምትበልጥ ጌጠኛ እንደምትኖር ፀሃይም ጨለማ የክርስቶስን ራቁትነት በመሰወሯ ትደነቃለች ። “ጨረቃም ምንን ትዳስሳለች ?” በማለት ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ ጨረቃ ደም መሆኗንና ክርስቶስም ራቁቱን መሰቀሉን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

138 መወድስ (247)ጎ

ዘካሣ (ቄስገበዝ ፡ ዘንንጅ)

ተመነይኩ እስማዕ ዜና ምዝባሪሃ
ለእንተ ሐነዕክዋ አነ ጥበበ ሢራክ መቅደስ
ዘባቲ እሄሉ ዘእንበለ ምግብ ወልብስ ፤
አምጣነ ንዴት ተአጎዘተኒ ፤
ወአምስጠተኒ ብዕለ ወርቅ ነፋስ
እንዘ ልቡናየ ትገይሥ
በመንፈቀ ሌሊት ንቤሁ ለምሥራቃዊ ቲዎድሮስ ።
ኮነሂ ብዕለ ዚአየ ብዕለ አልዓዛር ተጽናስ
ከመ እዝራዕ ተዋርዶ እንዘ ልብሰ አሐርስ ፤
ባሕቱ መነንኩ አነ ቃለ ሰሎሞን ንጉሥ
ዘይቤ እምነ ኩሉ ጥበብ ትጌይስ ።

ትርጉም

ያለምግብና ያለልብስ የምኖርባት
እኔ የሰራሁዋት የሰራክ ጥበብ መቅደስ

የመፍረስ ዜናን ልሰማ ተመኝሁ ፡

በሌሊት አጋማሽ

ልቤ ወደምስራቅ ሰው ቴዎድሮስ ስትገሰግስ

ችግር ተይዛኛለችና ፡

የወርቅ ብልፅግና/ነፋስም አምልጣኛለችና ።

በችግር እያረሰሁ መዋረድን እዘራ ዘንድ

የአልአዛር ብልፅግና/ችግርም የእኔ ብልፅግናን ሆነ ፡

ግር ግን እኔ “ከሁሉ ጥበብ ትበልጣለች”

የሚለውን የሰሎሞንን ቃል ናቅሁ ።

ምስጢር

አንድ ሰው አዲስ ቤት ይሰራና በዚያ ቤት ውስጥ መኖር ገና ሲጀምር እርሱም ፡ ቤተሰቡም ጤና ያጣል ። ከዚህም የተነሳ ቤቱን አፍርሶ ወደሌላ ቦታ አዛውሮ ለመስራት ይመኛል ። የቅኔው ባለቤት የመፃህፍት ትርጓሜና የቅኔ ሊቅነታቸው በቂ የእለት ጉርስ ፡ የአመት ልብስ ሊያስገኝላቸው ባለመቻሉ የተማሩትን ትምህርት ጥፋት ተመኝተዋል ።

አንድ ገበሬ የተወሰነ መሬት ደጋግሞ በማረስና በማለስለስ ከእርሻው ከሚያገኘው ምርት የእለት ጉርሱን የአመት ልብሱን እንደሚያገኝ ሊቁም አላቂ ልብሳቸውን ደጋግመው በመደረት ስለሚኖሩ “ከሁሉ ጥበብ ትበልጣለች” በማለት ሰሎሞን የፃፈውን ቃል የማይቀበሉት መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

ምስራቃዊ ቴዎድሮስ በአንደኛው ከተማ የተወለደና የተጋደለ ሰማእት ነው ። አባቱ ዮሃንስ ከላይኛው ግብፅ ወደ አንደኛው ሄዶ የሚኖር ክርስቲያን ነበር ። እናቱ ከአንደኛው ቤተ መንግስት ዘር የተወለደች ጣኦት አምላኪ ነበረች ።

ቴዎድሮስ ለትምህርት ሲደርስ እናቱ ወደጣኦት መምህራን ትምህርት ቤት ሄዶ እንዲማር ባሏ ዮሃንስን ጠየቀችው ። ዮሃንስም ልጄ ከጣኦት ትምህርት ቤት አይገባም ብሎ ስለተቃወማት ከአንደኛው አባረረችው ። ይሁን እንጂ ቴዎድሮስ ካደገ በሁዋላ የአባቱን ሃይማኖት (ክርስትናን)

ከአንደኛው አዳስ ተምሮ ተጠመቀ ። ከዚህ በሁዋላ የሮማው ንጉስ ነገሥት የዲዮቅልጥያኖስ የጦር ሰራዊት አለቃ ሆኖ ተሾመ ። ዲዮቅልጥያኖስ በጀግንነቱና በብልሃቱ ቴዎድሮስን ርግሞ ይወደው ነበር ። ዲዮቅልጥያኖስ ከክርስትና እምነት ወደአምልኮተ ጣኦት በተመለሰ ጊዜ ግን ቴዎድሮስ ዲዮቅልጥያኖስን ነቀፈው ። በዚህም ምክንያት ቴዎድሮስ በዲዮቅልጥያኖስ ትእዛዝ በልዩ ልዩ ስቃይ ከተሰቃየ በሁዋላ በ304 አካባቢ አንገቱን በሰይፍ ተቆርጦ በሰማእትነት አርፏል (ሰንክ ሃምሌ 20) ።

139. ዕዝል ክብር ይእቲ (1471)አ

ዘዮሐንስ ማምሻ (አጋፋሪ ፡ ዘመናገሻ ማርቆስ)

ፈትላ ዕለተ ፀርብ ሐዋን በቀራንዮ ዘመክ ዕለትልብስ ፡

እስመ ልብስ ሌሊት ኮነ ዘፈተለቶ በለስ ፤

ወበዘፈቀደ ለብስ ወልደ ባሕርየ አብ ክርስቶስ ፡

እንዘ መንፈቁ ብሉይ ልብስ ወልድ እስመ መንፈቁ ሐዲስ ።

ትርጉም

የሄዋን/አርብ ቀን/ፈትላ በቀራንዮ የሰርክ ቀን ልብስ ነው ፡

በለስ የፈተለችው የሌሊት ልብስ ሆኗልና ፡

የአብ የባህርይ ልጅ ክርስቶስም በዘፈቀደ ለበስ ፡

የወልድ ልብስ እኩሌታው እሮጌ ሲሆን እኩሌታው አዲስ ነውና ።

ምስጢር

አንዱ ልብስ የሰርክ (የዘወትር) ልብስ ሲሆን ሌላው የክት ልብስ ይሆናል ። የሌሊት ልብሱም ከሰርክና ከክት ልብሶች የተለየ ነው ። እ.ኤ.አ. ክርስቶስ የተሰቀለበት የአርብ ቀን ብርሃንም በሰርክ ጊዜ (በአመ ሻሽ) በራ ። በለስን መብላትም በአዳምና በሄዋን ፡ በዘራቸውም ሁሉ በጨለማ ቦታ መውደቅን አመጣ ። በአንዳንዱ ሰው የበዘፈቀደ አለባበ ስም እሮጌ ልብስና አዲስ ልብስ ተቀላቅለው እንደሚታዩ የብሉይ ኪዳንና የሃዲስ ኪዳን ሀግጋትን የሰራ እግዚአብሔር ወልድም እንደወደደ ያደርጋል ይላሉ ባለቅኔው ።

140 ዕዝል ዕጣነ ሞገር (1480)አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ሀገረ ሰሎሞን ሐረት ንግሥተ አዜብ መቅደስ

እምነ ጉንደ ዕዕ ሕይወተ ከመ ትጉሥሥ ፡

እንታሰ ቤተ እሙ ለሰማያዊ ንጉሥ

ለኅሢሠ ዕዕ ኢትገይሥ

እንዘ እብን ውእቱ ክዳና ወመርዓዊ ክርስቶስ

ወተሐውር እምኪደተ ደብር ላዕለ እብን ፈረስ ።

አሠረ ንጉሥ

እመ ኢጎላፊ ውእቱ መሥዋዕቱ ለቴስብያዊ ቀሲስ

እምኢሐነጸ በእብን መቅደሰ ንጉሠ ለባዊት ነፍስ

እምጣነ ውእቱ ኤልያስ

በእሳት ያውዒ እብነ አድማስ

ወውእቱ እሳተ ልቡስ

ትርጉም

የአዜብ ንግስት/መቅደስ ከእንጨት ግንድ

ሀይወትን ትሻ ዘንድ ወደሰሎሞን አገር ሄደች ።

የሰማይ ንጉስ የእናቱ ቤት/እህቷ ግን

ልብሷ ድንጋይ ሲሆንና

ሙሽራዋም ክርስቶስ ሲሆን እንጨትን ለመሻት አትገሰግስም ፤

ጭቃንም ከመርገጥ በድንጋይ/ፈረስ ላይ ትሄዳለች ።

አሰረ ንጉስ

የቴስብያ ኤልያስ/ቄስ መስዋእት የማያልፍ ቢሆን

የልበኛ ነፍስ ንጉስ (ክርስቶስ) መቅደሱን በድንጋይ ባልሰራ ነበር ፤

እርሱ ኤልያስ

የአድማስን ድንጋይ በእሳት ያቃጥላልና ፤

እሳትንም የለበሰ ነውና ።

ምስጢር

የአዜብ (የኢትዮጵያ) ንግስት ማክዳ የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት ወደ ኢየሩሳሌም በሄደች ጊዜ ሰሎሞን ቤተ መቅደስን ሲሰራ መቃን እንዳይሆን በማጠፋ፣ መድረክም እንዳይሆን በመርዘሙ ምክንያት ከቤተ መቅደስ ስራ የተረፈው እንጨት ሲያነቅፋት ከእግሯ በሽታ እንደዳነች ክርስቶስ የሰራት ቤተ መቅደስም በእንጨትና በሳር ከመሰራት ነፃ ሆነች። የማክዳ እህት ሀንደኬ ግን ከእንጨት መዳንን ለመሻት ወደሰሎሞን አገር ወደኢየሩሳሌም እንዳልሄደች የክርስቶስ እናት የቅድስት ማርያም ቤተ መቅደስም በእንጨት አልተሰራችም ፤ ባጧም ፤ ግድግዳዋም ድንጋይ ሆነ እንጂ ይላሉ ባለቅኔው ። ቤት ሙሽራም ከወንድ ሙሽራ ጋር በጋብቻ አንድ እንደምትሆን የቅድስት ማርያም ቤተ መቅደስ በክርስቶስ ፀናች ። ሴት ወይዘሮም ጭቃ እንዳይነካት በፈረስ እንደምትሄድ የዚች ቤተ መቅደስ ስራም ያለጭቃ በድንጋይ ብቻ ተሟላ ።

ኤልያስ የሰዋው መስዋእት በክርስቶስ ጊዜ ቢኖር ክርስቶስ የሰራትን የድንጋይ መቅደስ ኤልያስ መስዋእቱን እንዲበላለት አወረደው የሚባለው እሳት ያቃጥላት ነበር ። የነቢዩ መስዋእት አላፊ በመሆኑ እሳቱም በእርሷ ምክንያት ባለመምጣቱ የማርያም ቤተ መቅደስ ልትሰራና ልትፀና ቻለች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

141 ዕዝል ጉባኤ ቃና (1483)አ

ቃለ ዐዋዲ አርሰየ ንበ ክንፈ መልአክ መርሶ

ዘየሀውኮ ነፋስ ተመትሮ ሐመረ ተግሣጽ ርእሶ ።

ትርጉም

የሃንስ/መርከበኛ ነፋስ/መቆረጥ የሚያውከው

የተግላፅ መርከብ/ራሱን በመልአክ ክንፍ/ወደብ ዘንድ አሳረፈ ።

ምስጢር

መርከበኛ ነፋስ የሚያንጓልለውን መርከብ በወደብ ያሳርፋል ። መጥምቁ የሃንስም መቆረጥ ከአንገቱ በታች ካለ አካሉ የለየው ራሱን በመልአክ ክንፍ ወደአየር አወጣ በማለት ባለቅኔው በመጥምቁ የሃንስ ተፈፀመ የሚባለውን ተአምር በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

142 ዘአምላኪየ(1484)አ

ለዘለዘ ለሞት ሰሎሞን ወልደ ቤርሳቤሕ አንገሦ
ዳዊት ይሁዳ መአብስ ኄሶ

ናታን ዕዕ ተግሣጸ ልቡና ሐንክሶ ።

ትርጉም

የቤርሳቤህ ልጅ የሆነ ሰሎሞን/ሞትን ያነገሰው
በዳይ ዳዊት/ይሁዳን አነቀፈው

ለናታን/እንጨት የልብ ተግላፅ/እንክስና ይገዳል አለው ።

ምስጢር

ሰሎሞንን አባቱ ዳዊት እንዳነገሰው በኢየሱስ ክርስቶስ የተፈፀመ
የስቅላት ሞትን ይሁዳ አመጣው ። ነቢዩ ናታን ዳዊትን እንደነቀፈው
እንጨት በሰው አንደበት ይሁዳ ራሱን ሊሰቅልበት ያዘጋጀው (እንደ
ሰው) ተናገረ ይላሉ ባለቅኔው ። ናታንም ከብሉይ ኪዳን ህግጋት ውጭ
የሆኑ ሰዎችን እንደሚገስፅ ይሁዳ የተሰቀለበት እንጨትም ወደአንድ
ወገን ማዘንበል ታየበት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 42 እና 142 ተተርጓል ።

143 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ኒቆዲሞስ ላሕም ዘበውስተ ምክራብ ተአስረ

መንጦላዕተ ብሉይ ምክራብ እንዘ ይበልዕ ገደረ ።

ትርጉም

በምክራብ ውስጥ የታሰረ ኒቆዲሞስ/በሬ

የብሉይ ኪዳን/የቤት መጋረጃን ሲበላ አደረ ።

ምስጢር

የተራብ በሬ በታሰረበት ቦታ አጠገብ የተሰቀለ ጨርቅን ሲበላ
ያድራል ። ኒቆዲሞስም የብሉይን ምክራብ ስርአት (የአሪት ቤተ
መቅደስን ህግና ስርአት) በአዲስ ኪዳን ህግ ለወጣ በማለት ባለቅኔው
የአሪት ህግ አለቅነቱን ትቶ ፡ በኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት ማመኑን
ገልጠዋል (ዮሀ. 3 ፡ 7 ፡ 45-52 ፡ 19 ፡ 39) ።

144 ዋዜማ(1036)ጎ

በምንት ነዐድዎ?

ለባሕረ ልቡና ጎዘን እንተ ያሰጥም አእጋረ

ሐመር ሀብተ ካህናት አኮኑ ተሰብረ ፤

ወበምንት ንሬኢ? ገጸ መጻሕፍት ምሥጢረ

መጽሐቱ አእምሮ ጎንደር እስመ ተመዝበረ

ወመሰለ ግብጻዊ ብሔረ ።

ትርጉም

እግሮችን የሚያሰጥም

የልብ ባህር/አዘንን በምን እንሻገረዋለን?

የካህናት ሃብት/መርከብ ተሰብሯል ፤

የመፃህፍት ፊት/ምስጢርንስ በምን እናያለን?

የአእምሮ መስታወት/ጎንደር ተመዝብሯልና

የግብፅ አገርንም መስሏልና ።

ምስጢር

በአገልግሎቱ ብቸኛ የሆነው መርከብ ከተሰበረ በሁዋላ እንደገና
ተጠግኖ ስራ እስኪጀምር ድረስ ባህርን መሻገር አይቻልም ። በጎንደር
መንግስት የገነነው የካህናት ሀብት (ክብር)ም በደርቡሽ ወረራ ስለጠፋ
የባህር ምሳሌ የሆነው አዘን የማይገፋ ሆነ ። መስታወት ከተሰበረ ፊትን
ማየት እንደማይቻል ቅዱሳት መፃህፍትን በትርጓሜ ማመስጠርና ማብራ-
ራት የመፃህፍት አንድምታ ትርጓሜ የተስፋፋበት ጎንደር ከጠፋ ይጠፋል
በማለት ባለቅኔው የደርቡሽ ጦር ያደረሰው ጥፋት በጊዜው ብቻ ተወስኖ
የማይቀር መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

አፄ ዮሃንስ አራተኛ መተማ ላይ ከደርቡሾች ጋር ሲዋጉ በ1881
አ/ም ሞቱ ። ደርቡሽ ጎንደር ከተማ ገብቶ የቻለውን ያህል ዘርፎ ሲወስድ
የቀረውን የኢትዮጵያ ቅርስና ንብረት አቃጥሏል ። ከሊቃውንቱም
የገደለውን ገድሎ የተረፈውን ማርኮ ወደምድረ ሱዳን አውርዷል ።

ይህንም የሀገር ጥቃት የተመለከተ ባለቅኔ የገቢውን ሁኔታ በቅኔው ቀርቦ አልፏል ።

145. ዋዜማ ስ

ዘንቅዐ ጥበብ (አለቃ)

ለኪሩቤል ኢናንክሮሙ

እንዘ አርባዕቱ ነዮሙ ለእመ ጸሩ መንበረ ፡

እስመ ጸረ ማኅዐነ ሐና ሰማየ ወምድረ ፡

ባሕቱ ራጉኤል በይነ ጌሩቱ ፈጠረ

አርምም ለሰብእ ወለአድማ ነገረ

ወአርአየ ዲበ ምድር መንበረ ።

ትርጉም

አራት ሲሆኑ ዙፋንን

ቢሸከሙ ኪሩቤልን እናድንቃቸው ፡

የሃና ማህዐን ሰማይንና ምድርን ተሸክሟልና ፡

ነገር ግን ራጉኤል ስለቸርነቱ

ዝምታን ለሰው ፡ ለአህያም መናገርን ፈጠረ ፡

በምድርም ላይ ድንቅን አሳየ ።

ምስጢር

ብዙ ሰዎች አንድ ሸክም የሳንሳ ቢሸከሙ ብርቱዎች ተብለው አይደሉም ። አራቱ ኪሩቤልም የአምላክን ዙፋን ቢሸከሙ በቅድስት ማርያም እናት በሃና አንፃር አያስደንቅም ። ምክንያቱም አለምን በመሃል እጁ እንደያዘ አምላክን የዐነሰች ቅድስት ማርያምን ሃና ወንሳለችና ። ቸር ሰው ገንዘቡን ለድሆች እንደሚያካፍል ራጉኤልም የማይናገረውን አህያን በተአምር አናገረ ፡ የሚናገረውን ሰውንም ዲዳ አደረገ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

146. ዋዜማ (847) አ

ርጉቀ መዓት አምላኪየ

ረገሰ ሥጋ ወጽምዕ አራዊት ገዳም ገቡረ

ዐገቱኒ በዐውደ ምንዳቤ ከመ ንህብ መዓረ ፡

ክርቤ ቱሱሐ ዘምስለ ሐምት ድሙረ
አኮኑ ለነዳይ አፋየ አስተይዎ ወትረ ፡
ወፈቀዱ ያብልዕዎ ሣዕረ ።

ትርጉም

መአትህ የራቀ አምላኬ!

የስጋ ራብና ጥም/የዱር አውሬዎች አብረው
ንብ ማርን እንደሚከብ በችግር ዙሪያ ከበቡኝ ፡

ከሃምት ጋር የተቀላቀለ ክርቤ ደምረው

ለችግረኛ አፌ ዘወትር አጠጥተውታልና ፡

ሳርንም ሊያበሉት ወደዋልና ።

ምስጢር

ውሾች የከበቡት መንገደኛ የውሾችን ጌታ “አድነኝ አድነኝ” እያለ ይማወናል ። የውሾች ምሳሌ በሆኑ በራብና በጥም ስለተጨነቁና የራቡና የጥሙ ስቃይም የማይቃለልላቸው ስለሆነ “አምላኬ! እባክህ አቃልልኝ” ብለዋል ። አይሁድ ክርቤንና አሞትን ቀላቅለው ኢየሱስን እንዳጠቡት የራቡና የጥሙ ስቃይ ብዛት ባለቅኔውን መረራቸው ። የሚበላ እህልም ሲታጣ ራብ ሳርን ለመብላት የሚያስገድድ መሆኑን ባለቅኔው በቅኔያ ቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

147. ዋዜማ ስ

ፈረሱ ለፈርዖን ይቤ ድጎረ ድጎረ ፡

እስመ እግሩ አለመደ ባሕረ

ትርጉም

የፈርዖን ፈረስ ወደሁዋላ ፡ ወደሁዋላ አለ ፡

እግሩ ባህርን አለመደምና ።

ምስጢር

ወንዝ መሻገርን ያለመደ ፈረስ ወደሁዋላ ፡ ወደሁዋላ ያላል (ያፈገፍጋል) ። እንዲሁም የፈርዖን ፈረስም በኤርትራ ባህር ሰጥሞ ቀረ

ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ። ተማሪው የሀዳር ሚካኤል እለት በቤተ ክርስቲያን አጠገብ እመንገድ ዳር ተጋድሞ “ፈረሱ ለፈርዖን ይቤ ድጎረ ድጎረ” እያለ የቅኔውን አራተኛ ቤት በዜማ ሲመለልስ ራስ ወልደ ገብርኤል ሰምተው “እስመ እግሩ ኢለመደ ባሕረ” አትለውምን? በማለት የመጨረሻውን ቤት ሞሉለት ይባላል ።

148. ሥላሴ (1037)ጎ

ዘጸጋ (አለቃ)

መርዓት በኢያእምሮ

ሕይወታ ቀበረት ዘምስለ ሥጋ

በመካነ ፍትሕ ወርትዕ ገሊላ ፍዳ ዮሐንስ ጸዊረ

ታትርፍ ህየ ወትግበር ሥውረ

ወበውስተ ምድር ኢይርአይ ሥጋሁ ሙስና መቃብር መሪረ

ንጉሠ ገሊላ ዘተዛመረ

ሥጋሁ ምውተ በሥጋ ቀበረ ፤

ወምስሌሁ ሕገ ሰብእ ገብረ ።

ትርጉም

ሙሽራ ባለማወቅ

ህይወቷን ከስጋ ጋር ቀበረች

በፍርድና በቀጥታ ቦታ በገሊላ የዮሃንስ ፍዳ መሸከምን

በዚያ ታርፍ ዘንድ ፡ ትሸሸግም ዘንድ ፡

በምድርም ስጋው አላዛኝ የመቃብርን ጥፋት እንዳያይ

የተመሳከረ የገሊላ ንጉስ

ሚች ስጋውን በስጋ ቀበረ

ከርሱም ጋር የሰጠውን ህግ ሻረ ።

ምስጢር

በአፈ ታሪክ እንደሚባለው አንዳንድ የድሮ ዘመን መኳንንትና ወይዘሮዎች ሞተው ሲቀበሩ አገልጋዮችም ከነህይወታቸው አብረው ይቀበሩ ነበር ። ስለዚህም ባለቅኔው ሙሽራ ህይወቷን ከስጋ ጋር ባለማወቅ ቀበረች በማለት መጥምቁ ዮሃንስን ስላስቃየች ብድራት

ሄሮድያዳን ከእነህይወቷ ምድር የዋጣት መሆኑን አስረድተዋል ። ሄሮድስ የልቅናውን ያህል (ንጉስ እንደመሆኑ መጠን) ስጋው በመቃብር እንዳይበ ሰብስ “ስጋውን በስጋ ቀበረ” በማለት የገዛ አካሉን እየበላ ሞተ ፤ ስለዚህም እንደ ሰው የመቀበርን ልማድ አጠፋ ያላሉ ባለቅኔው ።

149. መወድስ (893) አ

ለእለ አልቦሙ ሕግ ለሰብእ ትካት

አጥፋአሙ ማይ ወኢያትረፎሙ ድጎረ ፤

ወዐቃቤ ሕግ ኖኅ ዘምስሌሆሙ ኢጎብረ

ማየ አይኅ ከመ ኢያጥፍአ ተንከተመ ገብረ

ዓጺ በሰማርያ

ዘይሰትይዎ ማይ እንተ ኮኖሙ መሪረ ።

ሕግሰ ሰማያዊ ለእመ ሐወጸ ምድረ

ኮነት ማየ ባሕር ሐሊበ ወመዓረ ፤

ወበዐለ ሕግ አምላክ ለእመ ይከይድ ምድረ

ማየ ዮርዳኖስ እንተ ጐየ ወሐመረ ጌጋይ ዘተሰብረ ።

ትርጉም

ለጥንት ሰዎች ህግ ባይኖራቸው

ውሃ አጠፋቸው ለሁዋላ አላስቀራቸውም ፤

ከእነርሱ ጋር ያላበረ ህግን ጠባቂ ኖህ ግን

የጥፋት ውሃ እንዳያጠፋው መርከብን ሰራ ፤

ዳግመኛም የሚጠጡት

ውሃ መራራ የሆነባቸው ሰዎች በሰማርያ ነበሩ ።

ሰማያዊ (የሰማይ) ህግ ግን ምድርን ቢጎበኝ

የባህር ውሃ ወተትንና ማርን ሆነች ፤

ባለህግ አምላክ ግን ባህርን ቢረግጥ

የባህር ውሃ የሸሸ ሆነ ፤ የበደልም መርከብ የተሰበረ ሆነ ።

ምስጢር

አንድ አጲስ ቤት ተሰርቶ መዝጊያ ካልገባለትና አጥርም ካልታጠረ ለት መዝጊያና አጥርም ቢኖሩት ጠባቂ ከሌለው በውስጡ ያለው ንብረት ከሌባ አይድንም ። የተሰራላቸውን ህግ ያልጠበቁ ሰብእ ትካት (የቀድሞ

ሰዎች) ም በጥፋት ውሃ ሲደመሰሱ ህግ ጠባቂ ኖህ ከጥፋት ውሃ ዳነ ።
የሰማርያም ሰዎች ህግን ቢጠሉና የህግን ባለቤት ቢያማርሩ የሚጠጡት
ውሃ ጥምን በማርካት ፈንታ ምክንትንና ደዌን የሚፈጥር ሆነባቸው ።

ሹም ሽር ሲደረግ የላዩ ወደታች የታዩ ወደላይ እንደሚሆኑ ሰማያዊ
አምላክ እግዚአብሄር ወልድም ምድራዊውን ስጋ ሲለብስ ፡ ውሃ ማጥፋቱ
ቀረና ወተትንና ማርን ሆነ ። ሽፍታ ከገዥ ፊት እንደሚሸሽ የዮርዳኖስም
ውሃ ስፍራውን ለቀቀ ፡ መርከብ በማእበል ሞገድ እንደሚሰበር በዮርዳኖስ
ውስጥም የነበረው የአዳምና የሄዋን የእዳ ደብዳቤ በኢየሱስ ክርስቶስ
እግር በተረገጠ ጊዜ ተደመሰሰ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፍጥ. 7 ፡ 1—23 ።
ዘፀአ. 15 ፡ 22—26 2ኛገ. 2 ፡ 19—22 ። ማቴ. 3፡ 13) ።

150. መወድስ (888) አ

ዘሮብዓም (መልአክ ፀሃይ)

መርጡለ ማርያም ለምንት ወሲዶትኪ

እምከመ ውሉደኪ እልፈ ዐይንኪ ኢነጸረ

ወእምከመ የዋህ ልብኪ ሴስዮተ እሉ ኢሠምረ

ሀየል ጥቀ ለዘፀንሰቶ

ተዐውድ ሎቱ ዘቤቴል አድባረ ፤

መንፈቀ ሥጋሁ ድጎረ ወፈረ

ምስሌሃ ይሴሰይ ዘአድባረ ቤቴል ሣዕረ ።

ወተዐቅብ ዕጉሊሃ እንዘ ኢትኔጽር ድጎረ

ሰገኖ ዜማ ብካያ ኤርምያስ ዘተምህረ ፤

እስመ እመ ትኔጽር ባዕደ ወታስተሐይጽ ነኪረ

ከመ ለክንቱ ፃማ ሰገኖ መጽሐፍ ተናገረ ።

ትርጉም

እልፍ ልጆችሽን አይንሽ ካላየ

ገር ልብሽም እነዚህን መመገብን ካልወደደ

መርጡለ ማርያም! መውለድሽ ለምን ነው?

ዋሊያ እንኳን ለፀነሰችው

የቤቴል ተራራዎችን ትዞራለች፤

የስጋው እኩሌታ ከተሰራ በሁዋላ

የቤቴል ተራራዎች ሳርን ከርሷ ጋር አብሮ ይበላ ዘንድ።

የልቅሶዋ ድምፅን ኤርምያስ የተማረ ሰጎንም

ወደሁዋላ ሳትመለከት ገላግልቷን (ግልገሎቿን) ትጠብቃለች፤

ባእድን ብታይና ሌላንም ብተመለከት

የሰጎን ድካም ለብላሽ እንደሆነ መጽሃፍ ተናግሯልና።

ምስጢር

እናት ወልዳ ልጆቿን ካላበላችና ካላለበሰች መውለዷ መውለድ
አይባልም። በጎጃም ክፍለ ሀገር የምትገኘው መርጡለ ማርያም አገልጋ
ዮቿ የሆኑትን ካህናት ካልጠበቀቻቸው በካህናት መገልገልዋ ለመቸ
ሊሆን ነው? ዋሊያ እንኳን በአቅሟ የፀነሰችው ፅንሰ ሲወለድ እኩል
አካሉ ወጥቶ እኩል አካሉም በማህፀኗ ውስጥ እንዳለ ምግቡን ወደሚያገ
ኝበት ትሄድለታለች። መርጡለ ማርያምስ ከዋሊያ ታንሳለችን? ለምን
ካህናትዋን አትመግባቸውም? ለምንስ ከመቅሰፍት አታድናቸውም?
ይላሉ ባለቅኔው።

ሰጎን ግልገሎቿ በህይወት እንዲኖሩላት አስባ እንቁላሏን በትኩረት
ትመለከተዋለች። መርጡለ ማርያምስ ካህናትዋን ለምን በእንክብካቤ
አትይዛቸውም? በማለት ባለቅኔው በመርጡለ ማርያም ገዳም የኖሩ
ካህናት “የተከፋ ተደፋ” እንዲሉ በሞት በመቀሰፋቸው የተሰማቸውን
እዘን በቅኔያቸው ገልጠዋል።

ታሪክ

የመልአክ ፀሃይ ሮብእም የትውልድ ቦታ መርጡለ ማርያም ነው።
መልአክ ፀሃይ ሮብእም ተሾመው ከሚኖሩበት ከጎንደር ወደሸዋ ሲሄዱ
ወደትውልድ አገራቸው ወደ መርጡለ ማርያም ደረሱ። በደብሩ ቀድሞ
ከሚያውቋቸው ሽማግሌዎች ሊቃውንት ሌላ ወጣቶች ሊቃውንት
ተጨምረው አገኙና በጣም ተደሰቱ። ደስታቸውንም ለመግለጥ “
ናስተሐምም ንስተይ ማየ ፈለግኪ፤ የወንዝሽን ውሃ እንጠጣ ዘንድ
እንተጋለን?” የሚል ቅኔ ተቀኝተው ጉዟቸውን ወደሸዋ ቀጠሉ።

ከሸዋ ሲመለሱ ወደመርጡለ ማርያም ቢሄዱ እነዚያ ያዩአቸው
ሊቃውንት ሁሉ አልቀው ስላገኙ ይህን የሐዘን መግለጫ ቅኔ ተቀኝተዋል።
ሊቃውንቱም ያለቁት በክፉ ቀን ራብና ራቡም ባስከተለው በሽታ
እንደሆነ ይተረካል።

151 መወደስ (270) ን

ንጉሠ እስራኤል ዙሎው እግዚአብሔር
ዘወሀቡክ ኪሩቤል ቃለ ቅዳሴ መዓረ
ወዘባንክ አሥረፀ ጥብጣቢ ሕዋሳት ፀጉረ!
ጢስ ብእሲ ዘዕጣን አንጸረ
ንዋዩ መስቀልክ ዘተቀብረ፡
እሌኒ ንግሥት እመ ንሠሠቶ ድጎረ ።
ኢይሑርሂ ፍና አጥፍኦ ደቂቀ አዳም አብትረ
ውስተ ቀራንዮ ቤተ አግዓዚ እመ ቦኦ ውንደረ
በዕለተ ዐርብ ቀድሐ ማዩ ደመ አካል ቈረረ
ስቅለትክ ባሕታዊ ሰንበተ ዘአክበረ።

ትርጉም

ኪሩቤል የምስጋና ቃል መእርን የሰጡህ፡
ጀርባህም የሰውነቶች ግርፋት /ጠጉርን ያበቀለ
ዑሎች እስራኤል ንጉስ /እግዚአብሔር!
ንግስት እሌኒ በሁዋላ
ብትፈልገው የተቀበረ
መስቀልህ/ገንዘብን የእጣን ጢስ ሰው አመለከተ።
ወገኖች/የአዳም ልጆችን ማጥፋት መንገድን እንዳይሄድም
በጌታ ቤት/ ቀራንዮ በገባና ባደረ ጊዜ
ሰንበትን ያክበረ ስቅለት/ባህታዊ
በእርብ ቀን ቀዝቃዛ የአካል ደም/ውሃን ቀዳ።

ምስጢር

የጥንት ገበሬዎች ለመንግስት ማር ይገብሩ ነበር። ኪሩቤልም
ለክርስቶስ የምስጋና ቃልን ያሰሙታል። ብርድና ሙቀት የሚፈራረቁበት
የሰው አካል ጠጉር እንደሚያበቅል የክርስቶስ ጀርባም ግርፋትን ተቀ
በለ። ብር ሲቀበር ያየ ሰውም ብሩ የተቀበረበትን ቦታ እንደሚያሳይ እሌኒ
ያስጠሰችው የእጣን ጢስም የተቀበረውን የክርስቶስን መስቀል አመለ
ከተ። የጠፋውን ገንዘብ ባለቤቱ እንደምትፈልገው እሌኒ የተባለችው

ንግስት መስቀሉን አስፈለገች (ስንክ-መስከረም 17)።

ሰንበትን አክባሪ ባህታዊው በሰንበት ቀን መንገድ እንደማይሄድና
ለእሁድና ለቅዳሜ የሚሆነውን ውሃ በእርብ ቀን እንደሚቀዳ ክርስቶስም
የአዳም ልጆች እንዳይኮነኑ ደሙን በእርብ ቀን አፈሰሰ። ባህታዊ ሰንበትን
እንደሚያከብር የክርስቶስ ስቅለትም በሰንበት ቀን አልሆነም ይላሉ
ባለቅኔው።

152 መወደስ (273)ን

ዘዘዮሐንስ (አለቃ)

በአሠረ ማይ የሐውር መልአክ አድጎኖ
በዕለተ ገብረ ፀብኦ ከመ ያስተጎፍር ፀረ፡
እስመ በኤርትራ ከረየ መቃብረ ፈርዖን ባሕረ
ወእንበለ ደዌ ውስተ ባሕር ቀበረ
ንጉሠ ምድረ ግብጽ ወሐራሁ
ለዐይነ ሙሴ ነቢይ ከመ ይክስት ተአምረ።
ለሞትሂ ወመቃብር እመ አስተፋጠነ እግረ
ፈርዖን በኤርትራ ደዌሁ ኢየሐመረ።
እስመ ያረውዖ ለፈርዖን እምነ ሀገር ሀገረ
ተግሣጽ መልአክ ደዌ መከራ በርእሱ እኔተ ንደረ ።

ትርጉም

የማዳን መልአክ በውሃ መንገድ ይሄዳል፡
ጠብን በአደረገ ቀን ጠላትን ያሳፍር ዘንድ፡
የፈርዖን መቃብር/ባህርን በኤርትራ ቆፍሯልና።
ለነቢይ ሙሴ አይንም ተአምርን ይገልጥ ዘንድ
የግብፅ ምድር ንጉስንና
ወታደሮቹንም ያለደዌ በባህር ውስጥ ቀብሯልና።
ለሞትና ለመቃብርም እግርን በአፋጠነ ጊዜ
ፈርዖን በኤርትራ በሽታውን እላወቀም፡
በራሱ ያደረ የመልአክ ቁጣ! የመከራ ደዌ
ፈርዖንን ከአገር ወደአገር ያደጠዋልና።

ምስጢር

እንድ ባላጋራ ያለው ሰው በድብቅ ይሄዳል። መልአኩ ቅዱስ ሚካኤልም የግብፅን ሰዎች በመከራ ሊመታ ሲያስብ ሃይሉን በውሃ ስም አደረገ። የሚች ወገንም መቃብር እንደሚቆፍር ሚካኤል የኤርትራን ባህር እንደመቃብር አደረገው። በተቆፈረው መቃብር ሙትን እንደመቅ በር ሚካኤልም ፈርአንን ከነሰራዊቱ በኤርትራ ባህር አሰጠው። የሙቱን መቃብር በቀብር ላይ ላልነበሩ ዘመዶቹ በቀብር ላይ የነበሩ ጎረቤቶች እንደሚያሳዩ ሚካኤል የኤርትራን ባህር የመክፈል ተአምርን ለሙሴ ገለጠ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፀአ. 14:1— 21)።

153 መወድስ/ስ

ዘኪያናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር፡ ዘጽላሎ)

ሰብአ ተመክሮ አይቆይ ነቢረ ሀገሩ

ወምስለ ድኩማን ኢይስተይ ንብረተ ሀገሩ ማጎበረ

እስመ በይነ ርስቶሙ ሳሌም ዘረሰይዎ ማጎደረ

ዳዊት ወሠራዊቱ

ዖዱ ነዋ እምሀገር ሀገረ

እስከ ኀጥኡ ምስዋረ፤

ወፍኖተ ሳሌም ጸሩ ዘኢይትከሀል ኀሣረ።

ድገረ ለብሰሂ በጊዜ ጸብፅ ፍቅረ ዐዐደ ወይን ፀምረ

ናቡቴ በዓለ ርስት ውስተ ብሔረ ባዕድ ዘኢሐረ

በዐዐደ ወይኑ መድሎት አመ ተለቅሐ ነውረ

አትረፈ ተዋርዶ ወአስተዳለወ መቃብረ።

ትርጉም

የመመካት ሰው በሃገሩ መኖርን አይውደድ

ከደካሞችም ጋር የሃገሩ መኖር /ማህበርን አይጠጣ፤

ማደሪያን ስላደረጓት ስለ ርስታቸው/ሳሌም

ዳዊትና ሰራዊቱ

መሸሸጊያን እስካጡ ድረስ

ከሃገር ወደ ሃገር እነሆ ዞረዋልና፤

የማይቻል አሳርንም በሳሌም መንገድ ተሸከመዋልና።

በጠብ ጊዜም የወይን ቦታ ፍቅር/ግምጃን ከለበሰ በሁዋላ

ወደባእድ ሃገር ያልሄደ ባለርስት/ናቡቴ

በወይኑ ቦታ/ሚዛን ነውርን በተበደረ ጊዜ

መዋረድን አተረፈ፤ መቃብርንም አዘጋጀ።

ምስጢር

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በቀኖና ወስና ከምታከብራ ቸው ቅዱሳን መካከል በአንዱ ስም ማህበር የሚጠጡ ምእመናን በሃብታቸው መጠንና በየታ የተመደቡ እንደሆኑ፤ ትምክህተኛ ሰውም ከደካሞች ወገኖቹ ጋር በአገሩ መኖርን አይፍቀድ። ምክንያቱም በአገራቸው በኢየሩሳሌም የተነሳ የእስራኤል ንጉስ የነበረው ዳዊትና ሰራዊቱ ከፍተኛ ችግር ደርሶባቸዋል።

በትውልድ አገሩ የሚኖር የመሬት ከበርቴ በጦርነት ጊዜ በወርቅ የተጎበኑበ ለምዱን ደርቦ እንደሚዋጋና በሰላምም ጊዜ ምርጥ ምርጥ ልብሱን ለብሶ የሃብቱን አያያዝ እንደሚቆጣጠር፤ ናቡቴም የወይን ተክል ቦታውን ለእስራኤል ንጉስ ለአክኦብ ሚስት ለኤልሃቤል አልሰጥም ማለቱ እንደነውር ተቆጥሮበት በሞት ተቀጥቷልና “ ሰው በሀገሩ መኖርን አይፍቀድ” ይላሉ ባለቅኔው (1 ነገሱ. 20: 17-26 ። 22:34-38)።

154 ሕንጺሃ(275)ገ

ሚካኤል መልአክ ለዘለፋ አይሁድ አንበረ

እብነ ሆሣዕና ዘመና ኀምረ።

ትርጉም

የመና መስፈሪያ/የሆሳዕና ድንጋይን

መልአክ ሚካኤል ለአይሁድ ዘለፋ አኖረ ።

ምስጢር

ቅዱስ ሚካኤል በኀምር (በመና መስፈሪያ ቁና) የተሰፈረ መናን ለእስራኤል ሲመግባቸው እንደርሱ ፈጣሪውን ያመሰገነ ድንጋይ ለእስራኤል ልጆች ለአይሁድ መፈራረጃን ሆነባቸው። ምክንያቱም አእምሮ ግእዛን (የተፈጥሮ እውቀት) የሌለው ድንጋይ በሆሳዕና እለት ሲያመሰግን

እነርሱ(አይሁድ) ስላላመሰገኑ ነው ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

155 ግእዝ ዕጣነ ሞገር (274)ጎ

ተክለ ሃይማኖት ጸድቅ

ምሳሌ ዚአሁ ለኤሳው ወምሳሌ ያዕቆብ አደመረ፤

እስመ ከመ ይጽልዎ ጽልዐ ወከመ ያፍትሮ አፍተረ

ለእግዚአብሔር ሕያው ዘበኢተፈጥሮ ፈጠረ

ላዕለ ባሕር ወላዕለ እሳት እሳተ ወባሕረ።

አሠረ ንጉሥ

አ ኢዮአስ ነጋሢ ፈረስከ ዘተአስረ

በሐብረ ረዋጺ ነፋስ ሐዊረ አሐዊር አሐረ

ወረዊጸ አረዊጸ እግር አያብደረ ።

ትርጉም

ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት

የኤሳውን ምሳሌና የያእቆብን ምሳሌ አንድ አላደረገም፤

እሳትን በባህር ላይ ባህርንም በእሳት ላይ

ያለተፈጥሮ ለፈጠረ ለህያው እግዚአብሔር

እንደሚጠላው ጠልቷልና፤ እንደሚወደውም ወዷልና።

አሰረ ንጉስ

ንጉስ ኢዮአስ ሆይ! በሯጭ ነፋስ ገመድ

የታሰረ ፈረስህ ያለመሄድ መሄድን አልሄደም፤

የእግር ያለመሮጥ መሮጥንም አልመረጠም።

ምስጢር

ብልህ መንገደኛ በመንታ መንገድ ላይ ጊዜው ሲመሽበት ወደመን

ደር የሚያደርሰውን መንገድ ይዞ ይሄድና በአንድ ሰው ቤት ያድራል።

ፃድቅ ተክለ ሃይማኖትም እንደኤሳው መጣላትን ጠልተው እንደያእቆብ መወደድን ስለመረጡ፤ አለምን ንቀው ለአንድ አምላክ ብቻ ስላደሩ እንደያእቆብ መወደድን አተረፉ እንጂ እንደኤሳው መጠላትን አላተረፉም።

በገመድ የታሰረ ፈረስ ሊፈረጥጥ አይችልም። እንዲሁም በጎንደር ከተማ የነገሱት የአፄ ኢዮአስ ፈረስ በነፋስ ታሰረ በማለት ፈረሳቸው እንደነፋስ ፈጣን መሆኑን ባለቅኔው ገልጠዋል (ሮሜ.9:10—13)።

ታሪክ

በልጅነቱ በጎንደር የነገሰው የኢትዮጵያ ንጉስ አፄ ኢዮአስ በጦር ነት የእርሱ ወገኖች በመሸነፋቸው ተማረከ። አፄ ኢዮአስ ተማርኮ በሄደበት አገር ከንጉሱና ከመኳንንቱ ልጆች ጋር ፈረስ ግልቢያ ሲጫወት “ ወደ አገሩ ሲጋልብ መጣ መጣ ወደእነርሱ ሲጋልብ ሂደ ሂደ” እንዲሉ በቅድሚያ ለልጆች አስጠና። ከዚህ በሁዋላ ከእለታት በአንዱ ቀን በድንጉላ ፈረስ ላይ ተቀምጦ ሽምጥ ሲጋልብ ፈረሱ እንደነፋስ ሽው ብሎ አገሩ አግብቶታል ተብሎ በቃል ይተረካል። ስለዚህም ባለቅኔው “ ፈረስከ ዘተአስረ በሐብለ ረዋጺ ነፋስ፤ በሯጭ ነፋስ ገመድ የታሰረ ፈረስህ” ብለዋል።

156 ሥላሴ (929)አ

ዘቃማ (አባ)

አሐዱ ንጉሥ ይቤሎሙ

ሶበ ዐበዩ መጸአ

ለምሳሑ እለ ተዐሥሩ

ነዳያን ወምስኪናን ጸውዑ ወሐሩ፤

ወሐዊሮሙ ረከቡ በጽጌ ክልኤቲ ሀገሩ

ቶማስሃ እደ ዘመተሩ

ወተክለ ሃይማኖት ምስኪን ዘተሰብረ እግሩ

ውስተ ጽርሑ በዐለ ይግበሩ።

ትርጉም

ለምሳው የታደሙት

መምጣትን እምቢ

ባሉ ጊዜ አንድ ንጉስ ሂዱና

ችግረኞችንና መፃተኞችን ጥሩ አላቸው።

ሂደውም በሁለተኛይቱ አገሩ ጥገ

እጁን የቆረጠውን ቶማስን

እግሩ የተሰበረ ተክለ ሃይማኖት/ምስኪንን አገኙ፤
በአዳራሹ ውስጥ በአልን ያደርጉ ዘንድ።

ምስጢር

አንድ ንጉስ ለልጁ ሰርግ አስርጎ የታደሙትን ወደሰርጉ ይጠሩ
ዘንድ እሽከሮቹን ቢልካቸው እድምተኞቹ ለሰርጉ ግብዣ ፈቃደኞች
አልሆኑም። ከዚህም የተነሳ ድግሱ ተዘጋጅቶ ሳይበላ እንዳይቀር እሽከ
ሮቹ ችግረኞችንና ምሳተኞችን እንዲሰበስቡ አደረገ ። ሃጢአተኞች
ሰዎች ወደአምላክ እንመለስም ቢሉ ሰውንና እግዚአብሔርን ለማገናኘት
ቶማስ መርአስ በሚባል አገር፤ ተክለ ሃይማኖትም በኢትዮጵያ ሰበኩ።
በዚያም ጊዜ የቶማስ እግሮች በከሃዲዎች ሰይፍ ተቆረጡ፤ የተክለ
ሃይማኖትም እግር በፀሎት ቁመት ብዛት ተሰበረ በማለት ባለቅኔው
ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሃፍ በገፅ 77 ተተርጓል።

157 ሥላሴ (933) አ

ዓለም በጊዜሁ ብሔረ ባዕዳን የሐውር
ወከማሆሙ ይክውን ለባዕዳኒሁ በግብሩ
ለዝኒ ክዋኔ እምዕሙቅ ምስጢሩ
ገብረ መንፈስ ቅዱስ ኢወዕኦ ለእመ ወዕኦ እምድሩ
እስመ ለአናብስት ዘይጥገሩ
አርአያ ማገደሮሙ ኮነ ማገደሩ
ወጸጉሮሙ ተመሰለ ጸጉሩ።

ትርጉም

አለም በጊዜው
ወደባእዶች (ሌሎች) አገር ይሄዳል ፡
በስራውም እንደባእዶቹ ይሆናል ።
ከዚህም ሁኔታ ጥልቅ ምስጢር
ከምድሩ እንደወጣ ገብረ መንፈስ ቅዱስ አልወጣም ፡
ማደሪያው እንደሚያገሱ
አንበሶች ማደሪያ ይሆናል ፡
ጠጉሩም ጠጉራቸውን ተመስሏልና ።

ምስጢር

ሰው ኑሮውን ይመስላል እንዲሉ “ወደባእድ አገር ብትሄድ
እንደእነርሱ ሁን” እንደተባለው በባእድ አገር የሚኖር ሰው ሁሉ
የሚኖርበትን አገር ሰዎች መስሎ መኖር ይገባዋል ። አቡነ ገብረ መንፈስ
ቅዱስ ከትውልድ አገራቸው ከግብፅ ወጥተው ከዘመድ ተለይተው
በኢትዮጵያ ገዳማት ሲኖሩ አኗኗራቸው በሚኖሩበት ጫካ ውስጥ ከሚኖሩ
አራዊት ልማድ አልወጣም ፡ እንደ አራዊት ጫካውን ማደሪያ ፡
ጠጉራቸውንም ልብስ አደረጉ በማለት የቅኔው ደራሲ የፃድቁን ሃይማኖት
ታዊ ገድል በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገጽ 75 ተተርጓል ።

158 መወድስ (962) አ

ዘወልደ መስቀል (አለቃ ፡ ዘዑርኤል)

ለእመ ትእዛዝ ወዕኦ እምነበ ደመና
ቂዕለ ዕፅ ገዳም ዓለም ይጸሐፍ በበብሔሩ
ይቡሳነ ቂጽል ዕፀው ምሕረተ ዚአሁ አንከሩ ፤
እስመ ጽድቅ ቃሉ ወእሙን ነገሩ ፡
ወበይነ ዘወለደ ነጠብጣብ
ጸወርተ አእባን አፍላግ በዐለ ይገብሩ ።
ድቡረሂ ለእመ ቀብዖ ለዘተወልደ ዕውሩ
ሰብአ ዐይን ሐመልማል ሰገደ ታሕተ እግሩ ፡
ለእግዚአ ዝናም ክረምት ዘዲበ ኢዮር መንበሩ
እስመ እንዘ ማይ ጠፈረ ቤቱ ደመና መንኲራኩሩ ።

ትርጉም

የዱር እንጨት ቅጠል/ሰው በያገሩ
እንዲቆጠር ከደመና ዘንድ ትእዛዝ ቢወጣ
ቅጠላቸው የደረቀ እንጨቶች ምህረቱን አደነቁ ፤
ቃሉ እውነት ነውና ነገሩም የታመነ ነውና ፡
ነጠብጣብንም ስለወለደ
ድንጋዮችን ተሸካሚዎች ወንዞች በአልን ያደርጋሉ ።
እውር ሆኖ የተወለደውንም ጭቃን ቢቀባው

አይናማ/ልምላሜ ከእግሩ በታች ሰገደ ፤
መቀመጫው በሰማይ ላይ የሆነ የዝናብ ጌታ/ክረምት
የቤቱ ጣሪያ ውሃ ሲሆን ፤ ደመና መንኲራኩሩ ነውና ።

ምስጢር

በግዛቱ ውስጥ የሚኖረው ሰው ሁሉ እንዲቆጠርና እንዲመዘገብ
ከሮሙ ንጉሥ ነገስት ከአውግስጦስ ቄሳር ትእዛዝ እንደ ተሰጠ የዱር
እንጨት ሁሉ ከደመና በሚዘንበው ዝናብ ለመለመ ፤ ቅጠሉም ተንሰ
ራፋ። የክርስቶስን ምህረት ምእመናን እንደሚያደንቁ በበጋ ጠውልገው
የነበሩት እንጨቶች የደመናን ዝናብ ተስፋ አደረጉ ። ኢየሱስ ክርስቶስ
የማያደርገውን እንደማይናገርና የተናገረውንም እንደማያስቀር ሁሉ
የክረምት ደመና ከዳመነ አያብልም ዝናብ ያዘንባል ።

ከእግዚአብሔር አብም ስለተወለደው ስለእግዚአብሔር ወልድ ምእ
መናንና ካህናት በአልን እንደሚያከብሩ ደመናም ዝናብን ሲያዘንብ
ወንዞች ሞልተው ድንጋዮችን ያጥረገርጋሉ ። ኢየሱስ ክርስቶስ እውር
ሆኖ የተወለደውን ጭቃ ቀብቶ አይን ሲፈጥርለት ከእግሩ ስር እንደሰገደ
ለት ድፍኑን ደረቅ መሬት ዝናቡ ሲያጨቀየው ልምላሜ ያላቸው እፅዋት
አትክልትና አዝርእት ሁሉ አደጉ ። አምላክ በሰማይ እንዳለና ጣሪያው
ውሃማ መንኲራኩሩም ደመና እንደሆነ በክረምትም ደመና በሰማይ
ያገረመርማል ውሃውንም ያዘንባል ይላሉ ባለቅኔው ።

159 መወደስ (941) አ

ዘበቃ (ቄሰ ገበዝ ፡ ዘጎንጅ)

ወለስቱ አብያት ዘላዕለ ታቦር

ድጎረ በሕሊና ተሐንፀ ተነሥቱ ወተመዝበሩ ፡

መሠረተ ከኩሕ ጴጥሮስ እመ ኢጳንዐ እምድሩ

ክልኤቱ ያዕቆብ ወዮሐንስ

አዕማደ ምስጢር አኮኑ ተሰብሩ ፡

ወዘታሕተ ጠፈር ሠረገላሁ

እስመ ወሰደ ኤልያስ ዘኢየሐውር በእግሩ ።

አዘዘሙሂ ወልደ ባሕርይ ለዘኅለፉ ወሐሩ

በታቦር ዘተገብረ ለአብያጸሁ ኢይንግሩ ፡

እስመ ጽዋዐ ሞት ደገመ ወልደ እንበረም ፍቁሩ

እንዘ አሐደ ኢይጥዕም ኤልያስ በሀገሩ ።

ትርጉም

በታቦር ላይ ሶስት ቤቶች

በአሳብ ከተሰሩ በሁዋላ ፈረሱና ተመዘበሩ ፡

የአለት መሰረት የሆነ ጴጥሮስ አካቶ ሳይፀና

ሁለቱ ያእቆብና ዮሃንስ

የምስጢር ምስሶዎች ተሰብረዋልና ፡

ከጠፈር በታች ያለውን ሰረገላውንም

በእግሩ የማይሄድ ኤልያስ ወስዷልና ።

በታቦር የተደረገውን ለንደኞቻቸው እንዳይነግሩ

ያለፉትንና የሄዱትንም የባህርይ ልጅ አዘዛቸው ፡

ኤልያስ በአገሩ አንድ ሳይቀምስ

ወዳጁ የእንበረም ልጅ መጠጥ/ሞትን ደግሟልና ።

ምስጢር

መሰረታቸው ያልጠና ቤቶች ከተሰሩ በሁዋላ ምስሶዎቻቸው
ከመሰበራቸው የተነሳ ይፈርሳሉ ፤ ሊቀ ሃዋርያት ጴጥሮስም በደብረ ታቦር
እንዲሰሩ የተመኛቸው ሶስት ቤቶች ታስበው ሳይሰሩ ቀሩ ። መሰረት
የተባለው ቅዱስ ጴጥሮስና አእማድ የተባሉ ያእቆብና ዮሃንስም ከመለኮት
ግርማ የተነሳ ወደቁ ። ቤቶቹ ሲፈርሱ ጎረቤት በውስጣቸው ያለውን እቃ
እንደሚያወጣ ነቢይ ኤልያስም በሰረገላው ሆኖ ወደነበረበት ቦታ
ተመለሰ ።

አንዱ ሰው አንድ ዋንጫ ሳይቀምስ ሌላው ሁለት ዋንጫ ሲጠጣ
“ይህስ ጉድ ነው” እንደሚባል ፡ አንድ ጊዜ ካልሞተ ነቢይ ኤልያስ ጋር
የተናገረ ከመቃብር የወጣው ሚቹ ነቢይ ሙሴ ወደነበረበት መቃብር
ተመለሰ በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (ማቴ.17) ።

160 መወደስ (947) አ

ዘውብሸት (ቄሰ ገበዝ)

ሕማም ወሞት ነገሥተ ሙስና

ሥጋ ምግቦሙ ወእንበለ ሥጋ ኢየንድሩ ፡

መልዕልተ ኩሉ ዓለም ንበ ተልዕሉ ወከብሩ

ለበሊዐ ስጋ አኮኑ ተፈጥሩ ።
 ወአግብርተ ሥቃይ መቃብራት
 ትራፋቲሆሙ በልዑ እንዘ እምኔሆሙ ይዴጎሩ ፤
 እግዚአሙሂ በከመ ይቤ ትእዛዝ እግዚእ ይግበሩ
 እምሀገር ውስተ ሀገር ለአጥፍኦ ሀገር የሐውሩ ፤
 ወኮሎ ዓለመ እንዘ ይኔጽሩ
 ምዕረ ይቀሥፉ ወምዕረ ይመትሩ ።

ትርጉም

ህማምና ሞት/የጥፋት ነገስታት
 ምግባቸው ስጋ ነው ያለስጋም አያድሩም ፤
 በአለም ሁሉ ላይ ከፍ ካሉና ከከበሩ ዘንድ
 ስጋ ለመብላት ተፈጥረዋልና ።
 የስቃይ አገልጋዮች/መቃብሮችም
 ከእነርሱ ወደሁዋላ ብለው ትራፊዎቻቸውን በሉ ፤
 ጌታቸውም እንዳለ የጌታን ትእዛዝ ይሰሩ ዘንድ
 ከአገር ወደአገር ለማጥፋት ይሄዳሉ ፤
 አለምን ሁሉም እያዩ
 አንድ ጊዜ ይገርፋሉ ፤ አንድ ጊዜም ይቆርጣሉ ።

ምስጢር

ለስጋ መብል የታደሉ ነገስታት ያለ ስጋ መብል አያድሩም ።
 ለጥፋት የተዘጋጁ ህማምና ሞትም ስጋውያኑን እንጂ መንፈሳውያኑን
 (መላእክትንና እግዚአብሄርን) አያገኛቸውም ። ደግሞ በስቃይ የሚኖሩ
 የነገስታት አገልጋዮች ጌቶቻቸው ከበሉ በሁዋላ ትራፊዎቻቸውን እንደ
 ሚበሉ መቃብሮችም ከህማምና ከሞት በሁዋላ የሞቱ ሰዎች በድኖችን
 አፈረሱና አበሰበሱ ።

አሽከሮች ጌታቸው ያዘዛቸውን እንደሚፈፅሙ ህማም ፡ ሞትና
 መቃብርም የማይፈቱትና ባዶ የማይደርጉት ቤት የለም በማለት ስጋ
 የለበሰ ሁሉ ከሞት የማይቀር መሆኑን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

161 መወድስ (950) አ
 ዘለማ ኃይሉ (አለቃ)
 ዲበ በዐለ ቤት ዐቢይ ሆሣዕና ዙሉ
 ገባእተ ጽባሕ ኪሩቤል ብዙኅ አንጐርጐሩ
 ወሕገ ተጎጥኦ እምዮናስ ከመ ይጠይቁ ሐሩ
 እስመ ለአእዱግ ገባእተ ሠርክ
 ምስሌሆሙ አስተዓረዮሙ ኪያሁ ይጹሩ
 አእዱግስ እለ ተድጎሩ
 በገጽ ገጽ ምስለ ኪሩባዊ ኢይትናጸሩ ።
 አእባንስ ለሆሣዕና ተልዕሎቶሙ ይንግሩ
 በላዕለ አይሁድ ለተመክሐ ከመ አናብስት ይጥጎሩ ፤
 ለዘርገበ ዮሴፍ አምጣን ምሕረተ ገብሩ ፤
 ወለእለ ደምፁ ሕዝበ ሙሴ መዓተ ያቄርሩ ።

ትርጉም

በታላቅ ባለቤት/የሁሉ ሆሳእና ላይ
 የጧት ምንደኞች ኪሩቤል ብዙ አጉረመረሙ
 የመኮብለል ህግንም ከዮናስ ይረዱ ዘንድ ሄዱ ፤
 አህዮች/የምሽት ምንደኞችን
 ከእነርሱ ጋር አስተካክሏቸዋልና ።
 እርሱን ይሸከሙ ዘንድ
 ወደሁዋላ ያሉ አህዮች ግን ከኪሩቤል ጋር ፊት ለፊት አይተያዩም ።
 ድንጋዮችማ! ታላቅነታቸውን ለሆሳእና ይናገሩ ዘንድ
 በአይሁድ ላይ ለመመካት እንደ አንበሶች ይመስላሉ ፤
 ለተራበ ዮሴፍ ምህረትን አድርገዋልና ፤
 ለተጠሙ የሙሴ ወገኖችም ቁጣ/ጥማቸውን ያቀዘቅዛሉና ።

ምስጢር

ከጥዋቱ አንድ ሰአት ጀምረው ሙሉ ቀን የሰሩትንና ከቀኑ አስራ
 አንድ ሰዓት ጀምረው የሰሩትን የቀን ሙያተኞች በደመወዝ ያስተካከላ
 ቸው አንድ ሃብታምን ቀዳሚዎቹ ሰራተኞች እንደተቃወሙት ፡ ሆሳእና
 የሚባል የክርስቶስን ዙፋን ተሸክመው የሚኖሩ አራቱ ኪሩቤልንና

አህዮችን ሆላእናን በመሸከም ማስተካከል ከሰዎች ይልቅ የመላእክትን ክብር በማሳካት ነው። ዮናስ ከእግዚአብሔር ኮብልሎ ሲሄድ የእግዚአብሔር እጅ በአሳ ነባሪው ጦት እንደያዘው ኪሩቤልም የእግዚአብሔርን ዙፋን ከመሸከም አይወጡም ይላሉ ባለቅኔው።

በጦር ሜዳ ጀብዱ የሰሩ ወታደሮች በአውደልዳዮች ላይ እየተመኩ እንደሚኖሩ አይሁድ ሆላእናን ማመስገንን ሲቃወሙ፡ አእምሮ የሌላቸው ድንጋዮች እንደ መላእክት የሆላእናን ምስጋና አበረከቱ። ጀብዱ የሰሩም “እዚህ ገዳይ” በማለት መያቸውን እንደሚጠቃቅሱ ድንጋዮች ለዮሴፍ ዳቦ፡ ለእስራኤል የውሃ መፍለቂያ ሆኑላቸው፤ ራብና ጥምንም አስወገዱላቸው በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል።

ታሪክ

ዮሴፍን አባቱ ያእቆብ ለወንድሞቹ ስንቅ እንዲያቀብላቸው ላከው። ቀድሞ ከነበሩበት ቦታ በጎቻቸውን ወደሌላ ይዘው ሄደው ወንድሞቹን አጣቸው። ዮሴፍ ወንድሞቹን በመፈለግ ከአንዱ ቦታ ወደሌላው ቦታ ሲንከራተት በጣም ራብውና አዘነ መልአክ በሰው አምሳል መጥቶ “ምን ሆንህ?” አለው። ዮሴፍም ለመልአኩ ችግሩን ነገረው። “ምነው ከያዝከው ምግብ አትበላምን?” አለው። “ይህንም አባቱ ለወንድሞችህ ስጥ አለኝ እንጂ መቼ አንተ ብላው አለኝ!” በማለት መለሰለት። መልአኩም “የአባትህን ህግ የምትጠብቅ ከሆንክስ የአባትህ አምላክ ድንጋዩን ዳቦ ያደርግልሃል!” ሲለው ወዲያውኑ ድንጋዩ ዳቦ ሆኖለት ተመግቧል ይባላል።

እስራኤል በሙሴ አማካይነት በመልአክ መሪነት ከጉብፅ ወጥተው በምድረ በዳ ሲጓዙ በውሃ ጥም ተጨነቁና ሙሴን ተጣሉት፡ አንጎራጐሩ በት (አጉረመረሙበት)። ሙሴም ስለህዝቡ ውሃ ጥም ወደ እግዚአብሔር አመለከተ። እግዚአብሔርም የኤርትራን ባህር በከፈለበት በትር የኮራብን አለት ድንጋይ እንዲመታው ሙሴን አዘዘው። ባትእዛዙም መሰረት ሙሴ አለቱን በበትሩ በመታው ጊዜ ከድንጋዩ ውሃ ፈልቆላቸው የእስራኤል ህዝብ ጠጥተዋል ተብሎ ተጽፏል (ዘፀአ.17:1-7)።

162 መወደስ (953) አ

ማያተ ብርሃን ቀድሞ እምነቅፀ ገቦክ

አዕይንተ ዕውር ሕዝብ ዘገዳመ ጽልመት ወፈሩ፤

ወሰገደ ለክ እንዘ ይመጽእ በእግሩ

ሐንካስ እንግዳ ዘርጉቅ ሀገሩ

እግዚአብሔር ካህን ፍትሕ!

ቃላተ ዕውር መጽሐፍ ዘበቃልክ ተነግሩ።

እስራኤልኒ ሕዝበ ዕሴኒ እለ ኪያክ አፍቀሩ

ኢያሱ ጢስ ዕጣን ገበ ሐረ የሐውሩ፤

አኮኑ ተነጥሎ ወኢተረክበ እምድሩ

ሙሴ ዕፀ መስቀል ዘተነብአ መቃብሩ።

ትርጉም

የእውር/መፅሃፍ ቃሎች በቃልህ

የተነገሩ እግዚአብሔር/የፍርድ ካህን !

በዱር /ጨለማ የተሰማሩ የእውር አይኖች/ ህዝቦች

የብርሃንን ውሃዎች ከምንጭ/ወገብህ

ቀዱ፤ አገሩ የራቀ

እንግዳ/አንካሳም በእግሩ መጥቶ ሰገደልህ።

አንተን የወደዱ እስራኤል/የእሴኒ ህዝብም

ኢያሱ/የእጣን ጢስ ወደ ሄደበት ይሄዳሉ፤

መቃብሩ የተሰወረ ሙሴ/የእንጨት መስቀል

ታጥቷልና አካቶም (በፍፁም) አልተገኘምና።

ምስጢር

የገጠር ኗሪዎች ከምንጭ ውሃ እንደሚቀዱ በጨለማ የኖሩ የእውር ሰው አይኖች ከክርስቶስ ጎን ከፈሰሰው ደም ርጭት (መረጨት) የተነሳ የብርሃን ምልክታን (ማየትን) አገኙ። አገሩ የራቀ እንግዳ በእንግዳነት እንዲያሳድረው ለፈለገው ሰው እጅ እንደሚነሳ በክርስቶስ ተአምር የአንካሳች እግሮች ረቱ (ተቃኑ)። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቃውንት መፃህፍትን በቃል እንደሚተረጉሙ ክርስቶስም እውር ሆኖ ለተወለደው ሰው አይኖችን ፈጠረለት፤ ከእውርነት የዳነውም ሰው የምስጋና ቃላትን አሰማ። እስራኤል መስፍናቸው ኢያሱ ወደ ሄደበት እንደሄዱ የንግስት እሴኒ አሽከሮች የእጣን ጢስ በሰገደለትና በአነፀረበት (በአመለከተበት/በጎልጎታ) ተሰበ

ሰቡ ። እስራኤል ኢየሱስን የተከተሉት መሪያቸው ሙሴ በመታጣቱ እንደሆነም የእጣኑም ጢስ በጎልጎታ የሰገደው የክርስቶስ መስቀል በዚያ ተቀብሮ መኖሩን ለማመልከት ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት መስቀል የእውርን አይን ከማብራቱ፣ ድውይንም ከመፈወሱ የተነሳ አይሁድ ቀንተው በጎልጎታ ቀበሩት ይባላል ። ህዝቡም በነፍስ ወከፍ (እንድ በእንድ) የየቤቱን ጥራጊ በመቃብሩ ላይ እንዲጥሉበት ታዘዙና ፈፀሙበት ። ስለዚህ በመቃብሩ ላይ የተቆለለው ጥራጊ በቀን ብዛት አደገና ኮረብታ ሆነ ፤ የመስቀል መቃብርም እንደሆነ ሊታወቅ አልቻለም ። የሮማው ንጉስ ነገስት የቆስጠንጢኖስ እናት ንግስት እሴኒ ክርስትናን ከተቀበለች በሁዋላ ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት መስቀል በመጥፋቱ ታዝንና ትቆረቆር ነበር ። በክርስቶስ ካለመነው ከሮሙ ንጉስ ከቁንስጣ የወለደችውን ቆስጠንጢኖስን እግዚአብሔር ለክርስትና ሃይማኖት ቢያበቃላት መስቀሉን ልትፈልግ ተሳለች ። ባሏም ሲሞት ልጇ የክርስትና ሃይማኖትን ተቀብሎ ነገሰላትና በስእሊቷ መሰረት መስቀሉን ለመፈለግ ወደኢየሩሳሌም ተጓዘች ። እዚያ ደርሳ የአይሁድን ሽማግሌዎች እያስያዘች ስለመስቀሉ መቃብር ብትጠይቅ እርግጡን የሚነግራት አጣች ።

በዚህ በሁዋላ የእንጨት ደመራ አስደምራና አቃጥላ በግመል የጫነችውን እጣን በፍሙ ውስጥ አስጨመረችው ፤ የእጣኑ ጢስ እንደቀሰተ ደመና መስቀሉ በተቀበረበት ቦታ ላይ ተተክለላትና ያን ምልክት አድርጋ ኮረብታውን አስቆፍራ የክርስቶስን መስቀል አግኝታለች ።

ነቢዩ ሙሴ እስራኤልን ከግብፅ አውጥቶ ወደ ከነአን ሲጓዝ እስራኤል እርሱን እንደ አምላክ ያዩት ነበር ። ሲሞት ስጋውን እንዳያመልኩበት ለማድረግ የእግዚአብሔር መልአክ ቅዱስ ሚካኤል ሙሴን ናባው ወደሚባል ተራራ ወስዶ መቃብር አስቆፍሮ በህይወቱ ቀብሮታል ተብሎ ይተረካል ። ስለዚህም እስራኤል የሙሴን መቃብር ሊያውቁ አልቻሉም ። ዲያብሎስ ግን የሙሴን መቃብር አሳያችሁዋለሁ ብሎ እስራኤልን ሲወስዳቸው መልአኩ ቅዱስ ሚካኤል አይቶ ገስዶታል ይባላል (ይሁዳ 8-10 ። ስንክሙስከረም 17) ።

163 መወድስ (955) አ

ርእሰ ዐውደ መንግሥት ዮሐንስ እለ ቀደስኮሙ አምኃ መቅደስክ ዐይነ በአንቃዕድዎ ይሰፍሩ ፤

እስመ ሥዕለ ማይ ወወርቅ ለደብረ ብርሃን ጠፈሩ ፤

ወእለ ምስሌክ በመልክእ ኀብሩ

አገዊክ መንክራት

ዳግሚተ ዐይን ፀሐየ ለወለተ ዐይን ፈጠሩ ።

ወርቅሂ ወብሩር እለ ኢተምህሩ

በከተማ ርእሳ ለመቅደስክ ምስለ ነፋሳት ይትናገሩ ፤

ወለዘአግባእኮ መልአክ ኀብ ራብዓዊት መንበሩ

ዐጽፍተ ብርሃናት አልባሲሁ ምስለ ከዋክብት ይትናጽሩ ።

ትርጉም

የመንግስት አደባባይ ራስ! ዮሃንስ! የቀደስሃቸው ሰዎች በመቅደስህ እጅ መንሻ/ አይንን በማንጋጠጥ ይሰፍራሉ ፤

የደብረ ብርሃን ጣሪያው የውሃና የወርቅ ስእል ነውና

ከአንተ ጋርም በመልክ አንድ የሆኑ

ወንድሞችህ/መደነቆች

የአይን ሁለተኛ ፀሃይን ለአይናማ ፈጥረዋልና ።

ያልተማሩ ወርቅና ብርም

በመቅደስህ ራስ ጫፍ ከነፋሳት ጋር ይናገራሉ ፤

ወደአራተኛ መንበሩ የመለስኸው መልአክም

ብርሃኖችን የተጎናፀፉ ልብዕቹ ከከዋክብት ጋር ይነፃፀራሉ ።

ምስጢር

ለመንግስት ግብር እንዲያገቡ የተመረጡ ገባሮች እጅ መንሻ ማር እንደሚሰፍሩ የጎንደሩ ንጉስ ዓድቄ አፄ ዮሃንስ የሰሩት የደብረ ብርሃን ቤተ መቅደስ ጣራ በበማያዊና በወርቃማ ቀለም ስለተሳለ በተመልካቾቹ አይን ታይቶ አይጠገብም ።

ጥበበኛውን በሙያው የመሰሉት ተራ ሰራተኞች የርሱን ስራ አስመስለው እንደሚሰሩ አፄ ዮሃንስ የሰራቸው መደነቆችም ለአይናማይቱ ንግስት ፀሃይን መሰሏት ። የቅዳሴን ስርአት የማያውቁ አስቀዳሾች በቅዳሴ ጊዜ

ከሚመሳሰሉ ሰዎች ጋር እንደሚነጋገሩ በጎንደር ከተማ ያለው የደብረ ብርሃን ቤተ ክርስቲያን የብር ጉልላት ሻሁራ (መርገፍ) በነፋሶች ይንሸሸል። አምላክ አዳምን ወደ ቀድሞ ቦታው እንደመለሰው፡፡ ዓድቄ ንጉስ አፄ ዮሃንስ በደብረ ብርሃን የሾሙት አለቃ የለበሰው ካባ ኮከብ ይመስላል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

164 መወደስ (958)አ

ዘወርቅ አገኚሁ ተክሌ (አለቃ)

በጉህሉት ወርቅ ንዋየ ዐመፃ

ኢትዮጵያ ሕዝብኪ አዕርክተ ረድኤት ይግበሩ፤

አኮኑ ዐረዩ ወተማክሩ

ኤዶምያስ ወምዐብ

ከመ በዋሕድና ክብረኪ ይሥዐሩ

ምስሌኪ እለ ኅብሩ

እንዘ በእንቲአኪ ዘልፈ ሰላመ ይትናገሩ።

ሲሳዮሙሂ ሕዝበ ዚአኪ እምድሃረ ተደሩ

ርጉብ እንዘ ሀሎ እለ ጸግቡ አንጉርጉሩ፤

አምጣነ ሕማሞሙ ረሰው፤ ወኢተዘክሩ

ዘገብረ እግዚአሙ መንክረ ዲበ ፀሩ።

ትርጉም

ኢትዮጵያ! የአመፃ ገንዘብ በሆነ በሽንገላ/ወርቅ

ህዝብሽ የእርዳታ ወዳጆችን ያድርጉ (ያብጁ)፤

ኤዶምያስና ሞአብ በአንድነት

ክብርሽን ይሸሩ ዘንድ

ተካክለው (አንድ ሆነው) ተማክረዋልና፤

ከአንች ጋር የተባበሩት

ስላንች ዘወትር ሰላምን ሲናገሩ

ያንች ወገኖችም ምግባቸውን ከተመገቡ በሁዋላ

የተራበ ሳለ የጠገቡ አጉረመረሙ፤

ህማማቸውን (መክራቸውን) ረስተዋልና፤

ጌታቸው በጠላቱ ላይ ያደረገውን ድንቅም አላለቡምና።

ምስጢር

ሃይለኞች ደካማውን በሃይል ሊያጠፉ ሲሞክሩና ሲተባበሩ ደካ ማው በበኩሉ ረዳት የሚሆኑ ወዳጆችን በገንዘብ ማፍራት እንደሚችል፤ የኢጣልያ ፋሽስቶች ኢትዮጵያን በወረሩ ጊዜ በአፍ ጣልያኖችን በልብ አገራቸውን መስለው የሰሩ ውስጠ አርበኞች አሉ። እስራኤል ከግብፅ ሲወጡ መና ከደመና እየወረደላቸው ሲመገቡ እንዳልተመገቡ ሆነው በሙሴና በአምላካቸው ላይ እንዳንጎራጎሩ (እንዳጉረመረሙ)፤ በኢጣልያ ወረራ ዘመን ተሾመው የነበሩ ባንዳዎች ስለአገራቸው በራብና በጥም ሲሰቃዩ በነበሩት አርበኞች ላይ ከፋሽስቶች ጋር ሆነው መከሩባቸው። ከዚህም ሌላ እስራኤል ያጉረመረሙት አምላካቸው ያደረገላቸውን ዘንግተው እንደሆነ፤ ባንዳዎችም በኢጣልያ መንግስት ተደልለው በወገኖቻቸው የኢትዮጵያ አርበኞች ላይ ለፈፀሙት ማሳደድ የተደረገላቸውን ይቅርታ አላስታወቡም በማለት ባለቅኔው ባንዳዎችና ፋሽስቶች በአንድ ወገን፤ በሌላ ወገንም አገር ወዳድ አርበኞች የሰሩትን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

165 ግእዝ ክብር ይእቲ/ይ

ርገቡ ሕዝብ ዘፍኖተ ሀጉል የሐውሩ

በጎብስት ዘነሥኡ አምጣነ ዕፄ ነጸሩ።

ያነክርሂ ካህን እንተ ሥርናየ ይዘሩ

አምጣነ ምእመናን አዕዋፍ እለ ኢይዘርዑ የአርሩ።

ትርጉም

የጥፋት መንገድን የሚሄዱ ህዝብ ተራቡ፤

በያዙት ህብስት ትልን አይተዋልና።

ስንዴን በመበተን የሚዘራ ካህንም ያደንቃል፤

አማኞች/ወፎች ያልዘሩትን ይለቅማሉና።

ምስጢር

መንገደኞች ሰዎች ስንቃቸውን ይዘው ሲሄዱ በያዙት ዳቦ ውስጥ ትል ካገኙበት ምንም ቢራቡ አይበሉትም። በአንፃሩ በስንዴ ህብስት የሚሰጠው የክርስቶስ ስጋ በሃጢአት ሆነው የተቀበሉትን ሰዎች እላቱ

ወደማይጠፋበትና ትሉ ወደማያንቀላፋበት ገሃነመ እሳት ያወርዳቸዋል ይላሉ ባለቅኔው ።

ስንዴን የሚዘራ ገበሬ ያልዘሩትን ዘር በሚለቅሙ ወፎች እንደሚደ ነቅ በሚፀለየው የቅዳሴ ፀሎት የስንዴው ህብስት የክርስቶስ ስጋ የሚሆንለት ካህንም በህብስቱ የክርስቶስ ስጋነት መሆን ምስጢር ይገረማል ይላሉ ባለቅኔው ።

166 ዕዝል ዕጣነ ሞገር (971)አ

ዘጎሹ አራት አይና

እመ ኢያሌሙሩ ሕዝብ ዐቅመ ትንንያ በግብሩ

ዘአካለ ነጌ ግዘፈ እምኢያንከሩ ፤

ወለኪሩባዊ በአዕይንት ተቀሥፎ ዘባኑ ወእግሩ

እመ ኢተወልደ ዘዕውሩ ፤

ወለእመ በሞት ኢጎጽረ ትንሣኤ አልዓዛር ገብሩ

እምኢኮነ ፍሉጠ ትንሣኤ ቃለ አብ በኩሩ ።

ትርጉም

ሰዎች የትንኝን አቅም በስራው ቢያውቁ ኖሮ

የዝሆን አካል ውፍረትን ባላደነቁ ነበር ፤

አይነ ስውሩም ባይወለድ ኖሮ የኪሩብን ጀርባና እግር

በአይኖች መገረፍን ባላደነቁ ነበር ።

የአገልጋዩ አልአዛር ትንሣኤም በሞት ባያጥር

የበኩር ልጁ የአብ ቃል በትንሣኤ የተለየን ባልሆነ ነበር

ምስጢር

የአንድ ፍጡር ታናሽነት በአካል ግዝፈት ከእርሱ የበለጡ ፍጡራን በመኖራቸው ይታወቃል ። የጤንነት ጥቅም በታመሙ ጊዜ ፣ የነፃነትም ጥቅም ነፃነትን ተገፍፎ በጠላት እጅ በወደቁ ጊዜ በይበልጥ ይረጋገጣል። ባለቅኔውም ትንኝን ከዝሆን ፣ ታውሮ የተወለደውን ብዙ አይኖች አሏቸው ከሚባሉት ከኪሩቤል ፣ ዳግመኛ ሞትን ያስከተለ የአልአዛርን ትንሣኤም ሁለተኛ ሞትን በማያስከትል ከእግዚአብሔር ወልድ ትንሣኤ ጋር በማወዳደር ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

167 ዕዝል ጉባኤ ቃና (980)አ

ሰንቃዊ ገብርኤል ለመስንቆሁ ሰወራ

ዕፄ መቃብር ሕፃን ከመ ኢይብትክ አውታራ ።

ትርጉም

የመቃብር ትል/ህፃን ጅማቷን እንዳይቆርጣት

አዝማሪ/ገብርኤል መስንቆውን ደበቃት

ምስጢር

አዝማሪ መስንቆውን ህፃን እንዳያበላሽበት ደብቆ ያኖራታል ። ቅድስት ማርያምንም የመቃብር ትል እንዳይበላት የአዝማሪ ምሳሌ መልአክ አሳረጋት (ወደሰማይ አወጣት) ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

168 ግእዝ ጉባኤ ቃና (981)አ

ኢጥህለ ምንተ ወይነ እስራኤል ኤርትራ ፤

እስመ እስከ ታሕቱ ሰትይዎ ዘንጉሠ ግብጽ ሐራ

ትርጉም

የእስራኤል ወይን/ኤርትራ ምንም አላተለም ፤

የግብፅ ንጉስ ወታደሮች እስከ እንቃረው ጠጥተውታልና ።

ምስጢር

ጠላው ጥሩ ሲሆን ጠጪዎቹ እስከ እንቃረው ድረስ ይጠጡታል ። በአንፃሩም ግብፃውያን የሰጠሙበት ኤርትራ እስከ እንጥፍጣፊው መጉደሉን ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

169 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ካህን ጥርስን ዘበትርንሜሁ ደብተራ

ይጸነጽል ገብሰ ወያመረግድ ሽንብራ

ትርጉም

በትርጓሜው ደብተራ የሚባል ካህን/ጥርሳችን
ገብስን ይፀነፅላል ፡ ሽንብራንም ያመረግዳል ።

ምስጢር

ካህን በንኡስ እንደሚፀነፅልና በአቢይ እንደሚያመረግድ እንዲሁም
የሰዎች ጥርስ ገብስን ያመሸካል ፤ ሽንብራንም ያደቃል ይላሉ ባለቅኔው ።
የተለያዩ ደረጃ ያላቸው የዝማራ አይነቶች ንኡስና አቢይ በተባለ ክፍል
ተመድበው በፀናፅል ይፀነፀላሉ ።

170 መበለት እኪት ባሕረ ኤርትራ

አስመጠመቶ ለፈርዖን ሽንብራ ።

ትርጉም

ክፉ መበለት/የኤርትራ ባህር
ፈርዖን/ሽንብራን አስመጠመቸው ።

ምስጢር

የኤርትራ ባህር ፈርዖንን እንዳስመጠመቸው አንዲት መበለት አደራ
አስቀምጭልኝ የተባለችውን ሽንብራ ጨርሳ በላቸው በማለት ባለቅኔው
አደራ በላዋን ባልቴት በቅኔው ወቅሷል ።

ታሪክ

አንድ የቅኔ ተማሪ በአንዲት መበለት ቤት በሰኔ ወር በልመና
ያጠራቀመውን ሽንብራ በአደራ አስቀምጦ ወደ ትምህርት ቤቱ ሄደ ።
በመስከረም ተመልሶ ቢጠይቃት ሽንብራውን ጨርሳ በልታው ተገኘች ።
ስለዚህም አደራ ሰጪው ተማሪ ይህን ቅኔ ዘርፎባታል ይባላል ። ቅኔው
የዋዜማ ቀጠፋ እንደሆነ ይነገራል ።

171 ሥላሴ (989)አ

ዘአድማሱ ጀንበራ (መልአክ ብርሃን)

ራብዓት እለ ሃ ሓ ኃ

ዘምስለ አ ዓ አኃቲሆን

አዋልደ ግእዝ ሔዋን በበአብያቲሆን ይንበራ

ኢይሑራ አብያተ እሞን ነገረ ይፍጥራ ፤

እንዘ ኢይሰምዓ ዘንተ እመ ከመዝሰ ገብራ

ወነገረ ሐሰት አስተሐወራ ፤

እስፍንቱ አብያት እለ ተመዝበራ?

ወእስፍንቱ ዘስሕተ ደብተራ?

ትርጉም

ፊደሎች እነ ሃ ሓ ኃ

እህታቸው ከሆኑት ከነ አ ዓ የሄዋን (ግእዝ) ልጆች ጋር

በየቤቶቻቸው ይቀመጡ ዘንድ

ነገርን ሊፈጥሩ ወደ እናታቸው ቤቶች አይሂዱ ፤

ይህን ሳይሰሙ እንደዚህ ቢያደርጉ ግን

የአሰት ነገርንም ቢያካሂዱ ፤

የተመዘበሩ ቤቶች ስንቶች ናቸው?

ደብተራስ የሳታቸው ስንት ናቸው?

ምስጢር

ቤቶች የየቤታቸውን ስራ ትተው መንደር ለመንደር እየዞሩ ነገርን
ቢያመላልሱ ትዳራቸው ይፈርሳል ስማቸውም ይጠፋል ። እንዲሁም
ሶስቱ ራብእ “ሃሓኃ” እና ሁለቱ ራብእ “አዓ” ፊደላት ያለቤታቸው
በግእዝ ግጥምና በቅኔ ቤት መምቻነት ገብተው ቢፃፉ የፅህፈት ታሪክ
ይቃወሳል ፤ የድርሰቱም ምስጢር ይፋለሳል ። ስለዚህም ባለቅኔው ከላይ
የተጠቀሱ ፊደላት ራብእና ግእዝ ሆኔ ስለማይለያይ ድምፃቸው ከጠፋ
ብሎ በአንድ የግእዝ ግጥም እና በአንድ ቅኔ ግእዝና ራብእ እያደረጉ ቤት
መምታት አይገባም ይላሉ ።

172 መወድስ (289)ገ

ይጸውው ሠርክ በጉባኤሆሙ

ኃያላን ሰይፍ ነገሥተ እምቤተ ፋሬስ ወዛራ

እለ ኢተቀጽሉ ሕዝብ ሰቆቃው ኤርምያስ ጌራ ፤
 አኮኑ ገበ ተተክለ
 ተግሣጽ ቃልክ ዘኢዮብ ደብተራ
 እግዚአብሔር ጠለ ነክራ
 ዘእሳተ ሰማይ አቈርክ በምድረ አማፂት ገሞራ!
 ያስቆቅውሂ በእንቲአየ ምስለ መስቆቅዋን ሐራ
 መኑ እምጸውያው ለኤርምያስ ወለእዝራ
 እስመ ለጸቃውዕ ሥጋየ ዕጉሥታረ ደዌ አምረራ
 ወዕድሜ ዘወሀብክኒ ተፈጸመ በመከራ ።

ትርጉም

በእመፀኛ የገሞራ ምድር የሰማይ
 እሳትን የቋጠርህ እግዚአብሔር የድንቅ ጠል!
 የኤርምያስ ልቅሶ ጌራን (የራስ ቁር) ያልተቀዳጁ ህዝብ
 የሰይፍ ሃይለኞች ነገስታትን
 ከፋሬስና ከዛራ ቤት በሰርክ (ማታ) ጊዜ
 በጉባኤያቸው ይጥሩ ፤
 የኢዮብ ድንኳን/የቃልህ ተግሳፅ ከተተክለ ዘንድ ነውና ።
 ስለኔም ከአልቃሾች ወታደሮች ጋር አብረው ያለቅሱ ዘንድ
 ኤርምያስና እዝራን ማን በጠራቸው ፤
 የማር ወለላ/ስጋዬን እሬት/ የስጋ ደዌ አምርሯታልና
 የሰጠኸኝም እድሜ በፈተና ተፈፅሟልና ።

ምስጢር

የሹመት አክሊልን ያላገኙ ወታደሮች አለቆቻቸውን በሚበልጧቸው ነገስታት ለማስጠራት የክስ ማመልከቻ ይዘው ይሄዳሉ ። ህዝቡም እየፀለዩና እያለቀሱ እንደኤርምያስ ካላዘኑላቸው በሰይፍ የሚሞቱ ነገስታት እግዚአብሔር የዛሬንና የፋሬስን ጠብ ያዝዝባቸዋል ። ጠል በሳርና በቅጠል ጆሮ የሚንቆረዝዝ የውሃ ነጠብጣብ እንደሆነ እግዚአብሔርም የሰማይ እሳትን በእመፀኛዬቱ በገሞራ ምድር አዘነበ ። ድንኳን እንደሚተክልም በኢዮብ የስጋ ደዌ በሽታ የንብረትና የቤተሰብ እልቂት አመጣ

ዘተ።

አዘንተኛ የቀጠሮ ልቅሶ ሲያስለቅስ ሙሾኞችን (አልቃሾችን) እንደሚጠራ ባለቅኔው ስለበሽታቸው የመላእክትንና የእነኤርምያስን ርዳታ ለማግኘት ተመኝተዋል ። እሬት የተቀላቀለበት የማር ወለላ እንደሚመር የባለቅኔው አካል በስጋ ደዌ ህማም ተለወጠ ። ልብስም እየተቀደደ እንደሚያልቅ የባለቅኔው ዘመን በፈተና አለፈ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

173 መወድስ (1005)አ

ዘተድላ (መምህር)

ተድላ ዋሕዱ አምላክ አስተዋሐደን ፤

አምጣን ዙሉ ያጸግብ ደጃዝማች አበራ የማታ እንጀራ ፤

እዳመሆኔ ዘይት እመ ኢሐሰወት ግብራ

ደንገፀት አላጌ ፤ ወፈርህት አረራ ፤

እስመ ጽድቀ ይነግራ

ሰማይ ወምድር አድያማቲሃ ለቦራ ።

እሳትሂ ነበልባላዊ የወገብህ ጥይት ገሞራ

ይሄለስ በወጪፎ ወይትዋሐድ በውጅግራ ፤

ወእስከ እፋሆን መልዓ ማያተ ምኒልክ ኤርትራ

መሳብክተ ፈረንጅ ሽጉጦችህ በበስድስቱ ያገምራ ።

ትርጉም

አምላክ/ተድላ ዋሕዱ አንድ አደረገን ፤

የማታ እንጀራ/ደጃዝማች አበራ ሁሉን ያጠግባልና ፤

ዘይት/እዳመሆኔ ግን ስራዋን ባታብል

አላጌ ደነገጠች አረራም ፈራች ፤

የቦራ ወረዳዎች/

ሰማይና ምድር እውነትን ይናገራሉና ።

ነበልባላው የገሞራ እሳት/የወገብህ ጥይትም

በወጪፎ ይሰለስና (ሶስት ይሆንና) በውጅግራ አንድ ይሆናል ፤

ስድስት ስድስቱን የሚችሉ የፈረንጅ ጋኖች/ሽጉጦችህም

የምኒልክ/ኤርትራ ውሃዎችን እስከ እፋቸው ሞሉ ።

ምስጢር

አምላክ ሁሉንም አዋህዶ (በአንድነት) እንደሚያስተዳድር ተድላ
ዋህዱ ባለድንና ዘመድን ትንሽንና ትልቅን አይለዩም ። በአንድ መሰብ
የተሰራ እንጀራ ተመጋቢዎችን ሁሉ በአንድነት ያጠግባቸዋል ። ደጃዝ
ማች አበራም “ከፍትፍቱ ፊቱ” እንዲሉ በብሩህ ገፅታ ያስተናግዳሉ ።
ዘይትም ዘይትነቱን እንደማያብል እዳመሆኔ ግብሯን ስትገብር ጊዜ አላጌ
ልታመልጥ አልቻለችም ። አረራም ተብረከረከች ። ሰማይና ምድርም
ተፈጥሯቸውን በተግባራቸው እንደሚመሰክሩ የቦራ አቆልቋዮች (ወረዳ
ዎች) በደጃዝማች አበራ ትእዛዝ አማን ብለው ተዳደሩ ።

ሶስት ግብሮች (ነበልባል ፡ ፍም ፡ ብርሃን) እንዳሉት እንደገሞራ
እሳት የሚንቀላቀለው ጥይታቸው በሶስት ጎራሽ ወጨፎና በአንድ ጎራሽ
ውጅግራ ይተኮሳል ። የቃና ዘገሊላ ሰርግ ቤት ጋኖች ስድስት ፈጅ
እንደሆኑና እስከ ከንፈራቸው በውሃ እንደተሞሉ ፡ በደጃዝማች አበራ እጅ
ወደፈረንጅ የተተኮሱ የስድስት ጎራሽ ሽጉጣቸው ጥይቶችም ፋሽስቶችን
በመግደል የአፄ ምኒልክን ፍላጎት አሟሉ ይላሉ ባለቅኔው ።

174 መወደስ(295)ን

ካህን ቀላዋጭ ኢትናቅ ምጥዋ ነጋዴ ፡

ወኢትስደብ ካዕበ ገበራርተ አራሽ በበሬ ፡

አምጣን ትትቀሰፍ አንተ በቀጠና ረኅብ ማሰሬ ፡

ወኢይኩን ሰማዕተ ሐሰት ኤልያስ ነገራ

ናሁ እንበለ ፍሬ

በእሳተ ረኅብ ውዕዩ አንዊክ ደቂቀ ቆሬ ።

አንሂ ሰማንያ አንድ መጻሕፍተ አበው ተምሬ

አመልክ በነጋዴ ወእስግድ ለገበሬ ፡

እስመ እምዘደንቢያ አራሽ ወእምነጋድያን ዘትግሬ

እቀላውጥ አንድ እንጀራ ወእለምን ድርጎ ጥሬ ።

ትርጉም

ቀላዋጭ ካህን የምጥዋ ነጋዴን አትናቅ

ሁለተኛም በበሬ አራሽ ገበሬዎችን አትስደብ ፡

በራብ ቀጠና/ማሰሪያ አንተ ትገረፋለህና ፡

ኤልያስ/ነገራም የአሰት ምስክርን እንዳይሆን

እነሆ (አሁን) ያለፍሬ

የቆሬ ልጆች/ወንድሞችህ በራብ/እሳት ተቃጠሉ ።

እኔም የአባቶች ሰማንያ አንድ መፃህፍትን ተምሬ

በነጋዴ አመልካሁ ለገበሬም እስግዳለሁ ፡

ከደምቢያ አራሽና ከትግሬም ነጋዴዎች

አንድ እንጀራ እቀላውጣለሁና ፡ ድርጎ ጥሬም እለምናለሁና ።

ምስጢር

ካህን ተምሬአለሁ በማለት በትምህርቱ ተመክቶ ነጋዴዎችንና
ገበሬዎችን መናቅና መስደብ አይገባውም ። ነጋዴ የነገደውንና ገበሬ
ያመረተውን ካላገኘ ወንጀለኛ በጅራፍ እንደሚገረፍ ካህንም በራብ
ይሰቃያል ። የቆሬ ልጆች በእሳት እንደተቃጠሉ በራብ የሚንገበገቡ
ካህናት ብዙዎች ናቸው ። የነንደር ሊቅ እንኳን ሰማንያ አንድ መፃህፍትን
አውቆ ከትግሬ ነጋዴና ከደንቢያ ገበሬ የእለት ጉርሱን የአመት ልብሱን
ለማግኘት ከመከጀል አላመለጠም ። ስለዚህ ባለቅኔው “ካህናት ገበሬዎ
ችን ማክበር ይገባቸዋል” ይላሉ(ዘሁል. 16:1-35) ።

175 ሣህልከ(296)ን

ዘድንቄ(አለቃ)

እፎኑመ ኮንኪ እንበለ ፍሬ

ደብረ ጎይል ወይንን ምልዕተ ሐመልማል ዝማሬ ፤

እስመ አዕፁቅኪ ካህናት

ተመትሩ ከመ ኢይንግሩ ዘጸድቃን ፍካሬ ።

ትርጉም

ልምላሜ አዝመራን የተመላሽ

ደብረ ጎይል ወይናችን እንዴት ያለፍሬ ተገኘሽ ፤

ጫፎችሽ ካህናት

የግድቃንን ምስጋና እንዳይነግሩ ተቆርጠዋልና

ምስጢር

ቅጠሏ የተንሰራፋ ወይን ፍሬን የማያፈሩ ቅርንጫፎቿ ከተቆረጡ
ልታፈራ አትችልም ። ደብረ ጎይል የተባለች የእንጦጦ ራጉኤል ቤተ

ክርስቲያን ካህናትም በሞት ስለተለዩ እነርሱ ይዘምሩ የነበረውን ዝማሬ ደብረቱ አታገኘውም በማለት ባለቅኔው ጓደኞቻቸው መዘምራን በወጣት ነት እድሜያቸው የተቀሰፉ መሆኑን ያስረዳሉ ።

176 ግእዝ ጉባኤ ቃና ሰ

ተከብቶ ኢክህለት ድንግል ሙሴ ሀገር ፡
አኮኑ ተሐንጸት በመልዕልቲሃ ለደብር ።

ትርጉም

የሙሴ ድንግል መንደር መሰወርን
አልቻሉትም ፡ በተራራ ላይ ተሰርታለችና ።

ምስጢር

በተራራ ላይ የተሰራች መንደር መሰወርን እንደማትችል የቅድስት ማርያምም የዘር ገረግ በዝቅተኛ ትውልድ የተገኘ አይደለም ፡ ነቢዩ እንባቆም ያያት የተራራም ምሳሌ ሆነች ። ተራራ ከፍተኛ ቦታ እንደሆነች ማርያምም በምእመናን ዘንድ ገነነች በማለት በቅኔው ተመሰግሯል ።

177 ግእዝ ጉባኤ ቃና(1022)አ

መና ክብር ርእሰ ወዘካርያስ እግር
ሰማይ ሰልሞን ወዘርዐ ፍጡራን ምድር

ትርጉም

የክብር መና/ራስ ሰማይ/ ሰልሞን ነው ፡
ዘካርያስ/እግር ደግሞ የፍጡራን ዘርእ/ምድር ነው ።

ምስጢር

እነሆ ራስና እግር እንደ ሰማይና እንደ ምድር ከፍተኛና ዝቅተኛ ሆነው በተፈጥሮ ተለይተዋል ። የእህል ዘርና በጣም ቅዝቃዜ የበዛበት በበረዶ የተሸፈነ ደጋማ ቦታም የተራራቁ ናቸው ። በአንፃሩም ለሀፃኒቱ ለቅድስት ማርያም በመልአክ እጅ ከሰማይ የወረደው መናና የቤተ መቅደስ አስተዳዳሪው ዘካርያስ አልተገናኘም ። የእህል ዘር በበረዶ

በተሸፈነ ደጋማ ቦታ እንደሚዘራና ቢዘራም እንደማይበቅል መናው ለሀፃኒቱ ለማርያም እንጂ ለዘካርያስ አልተሰጠም ። ራስ ከእግር ፡ ሰማይም ከምድር የራቁ እንደሆኑ መናም በመልአኩ እጅ ከዘካርያስ አጠገብ ወደላይ ስቀቀ (ወደላይ ወጣ) ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ. ታህሳስ 3) ።

178 ዋዜማ (1037)አ

ዘአርአያ ወረታ (አቶ)

ለወለተ ንጉሥ ሐሴቦናዊ
ሕዋሳቲሃ ከረዩ ዐዘቅተ ቤተ ሄኖክ ደብር ፤
ወሰትዩ በሕፍነ አምሳል ዘኤልያስ ንስር ።
እንበይነ መብልዕስ ከመ ኢትማሰን ምድር
ኢይብላዕ ሥጋ መሐለ ዕፄ መቃብር ፡
ወፈቀደ ጸዊመ ለምዕር ።

ትርጉም

የእውነተኛ ንጉስ ልጅ
ሰውነቶች የሄኖክ/ተራራ ቤት ጉድጓድን ቆፈሩ ፤
በኤልያስ /አሞራ ምሳሌ/ እፍኝም ጠጡ ።
ስለመብል ምክንያት ግን ምድር እንዳትጠፋ
የመቃብር ትል ስጋ እንዳይበላ ማለ ፤
ለአንድ ጊዜም መምን ፈቀደ ።

ምስጢር

ሰዎች የጉድጓድ ውሃን ለማውጣት በቤታቸው አጠገብ ያለች ምድርን እንደሚቆፍሩ የቅድስት ማርያም ሰውነቶች ሄኖክ ወደገባበት ቦታ ገቡ ። መንገደኞችም ውሃን በእፍኞቸው እንደሚጠጡ የማርያም ሰውነቶች እንደ ኤልያስ ሰውነት አረጉ ። አንድ ባለፀጋ ከስጋ መብል የተነሳ በሚሰራው ሃጢአት ነፍሱ እንዳትጠፋ “እንግዲህ በምስጋ ብብላ እርም ያድርግብኝ” ብሎ በመፀዕት እንደሚጠጥ ፡ የሌሎቹን ሙቶች ስጋ የሚበላና የሚያጠፋ የመቃብር ትልም በማርያም አልተፈጠረም ፤ አካሏንም አላፈረሰውም ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ. ነሃሴ 16) ።

179 ዋዜማ (1042)ን

ተክለ ሃይማኖት እንበለ ሕግ
እፎኑ ወሰክ በዲበ ቆሙ ሐፂር
ክንፈ ለገቦ ወዕፀ ለእግር !
ባሕቱ ለይትርፍ እንተ ከመዝ ነገር
አምጣኝ አልቦ ለስምዕ በኩሉ ብሔር
እምእግዚአ ዘየዐቢ ግብር ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት ያለህግ
ክንፍን ለጎን ፡ እንጨትንም ለእግር
እንዴት ያለ ህግ በአጭር ቁመቱ ላይ ጨመረ !
ነገር ግን እንዲህ ያለው ነገር ይቅር ፡
ከጌታው የሚበልጥ አገልጋይ
በአገሩ ሁሉ ለምስክር የለምና ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ እንዳለው “በአጭር ቁመቱ ላይ ትንሽ ቁመት
መጨመር የሚችል” ሳይኖር ተክለ ሃይማኖት በፀሎት ቁመት ብዛት
በተሰበረው እግራቸው ባለድ የእንጨት እግርን ፡ በግራና በቀኝ ጎናቸውም
ክንፎችን አበቀሉ ። ክንፎችንም በማብቀላቸው “በአጭር ቁመቱ ላይ
መጨመር የሚችል የለም በማለት ፈጣሪያቸው የተናገረውን ነገር
አስተሃቀሩ (አቃለሉ) ይላሉ ባለቅኔው።

180 ሥላሴ (1043)አ

ለልደተ ክርስቶስ ወማርያም
ሰብሐተ ናዝሬፍ ይሚህረን መምህር
ወይመርሐን መራሒ መዝሙር ።
ለአዳምስ ዘተሠገወ እምድር
ዜናው ጎደግን በጎጸር ፡
ሶበስ ይነውን አንቀጸ ነገር
በውስቴቱ እምተረክበ ነውር ።

ትርጉም

ለክርስቶስና ለማርያም ልደት
ምስጋናን እናዘውትር ዘንድ መምህር ያስተምረናል
መሪ/መዝሙርም ይመራናል ።
ከምድር ሰው የሆነ የአዳም ዜናን
ግን በአጭር ተውን ፡
የነገር አንቀፅ ቢረዝም ግን
በውስጡ ነውር በተገኘ ነበር ።

ምስጢር

የዘፈን አቀንቃኝ ዘፈኑን እያቀነቀነ ተቀባዮቹን እንደሚመራቸው
የኢየሱስ ክርስቶስ መወለድና የቅድስት ማርያም መወለድ አስቀድሞ
በምሳሌና በትንቢት ተነግሮ ስለተፈፀመ እንከን የሌለበት ሆነ ። አንዳንድ
አሳፋሪ ድርጊት ያለበትን ነገር አብራርቶ ከማቅረብ ይልቅ ሸፋፍኖ
እንዲያልቅ ማድረግ በሽማግሌዎች ዘንድ የተለመደ ነው ። የሰው ዘር
ሁሉ አባት የሆነው አዳምም አትብላ የተባለውን በለስን በልቶ ያመጣው
ፍዳ(መከራ) ለልጆቹ ተረፋቸው ። ከዚህም የተነሳ የአባትነቱ ታሪክ
የሚያስመሰግን አይደለም ። በማለት ባለቅኔው አዳምና ሄዋን የበለስን
ፍራ በመብላታቸው ምክንያት በሰው ልጆች ሁሉ ላይ ተወስኗል
የሚባለውን የሞት ፍርድ በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

181 ሥላሴ (1063)አ

ዘወልደ ማርያም ሀብቱ (አለቃ)

ሂጡ ንዋየክሙ
ወምጽዋተ ሀብ ለነዳያን
ዚናዊ ተስፋ አብ ይብለን በቃሉ ለደቂቀ ጎዘን መራር
የሀብክሙ መንግሥተ ዚአው አቡክሙ ኑር ።
ወአመ ተነደፍኩ በፍቅሩ ለንባብ ዝንቱ ምስጢር
ንዋይየ ግጥኩ ለመቃብር
ወእምዘጊቦቱ ምጽዋተ እመ አበድር
ወሀብክዎ ምጽዋተ ለምድር ።

ትርጉም

የአብ አላኝታ ነጋሪ

በቃሉ ለመራራ አዘን ልጆች

“ቸር አባታችሁ የርሱን መንግስት ይሰጣችሁ ዘንድ

ጥሪታችሁን ሽጡና ለድሆች ምዕዋትን ስጡ” ይለናል ።

እኔም በዚህ ምስጢር ንባብ ፍቅር በተነደፍሁ ጊዜ

ገንዘቤን ለመቃብር ሸጥሁ ፤

ከመሰብሰቡም ምዕዋትን ብመርጥ

ምዕዋትን ለምድር ሰጠሁት ።

ምስጢር

“ሃብታችሁን ሸጣችሁ ለድሆች መፅውቱ” ከተባለው ክርስቶሳዊ ቃል የተነሳ “ሲመፀውቱ አየሁ ብዬ ሌላ ባጣ ያለኝን ንዋይ ለምድር መፀወትሁ” በማለት ባለቅኔው ንዋይ የተባለ ልጁቸው ሞቶ መቀበሩን ለማስረዳት አዘናቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

182 ሥላሴ (300)ኅ

ዐሐዩ ዓለምን ፈቅጦር

ዘይነዝኅ ለነ ፀዳለ ሰላም ወፍቅር

እስመ ምእራቢሁ አእመረ በቀትር ፡

ሎቱ ትብክዩ ታዖድራ በቃለ ሐዋዝ መዝሙር

ንሥኢ ቃለ እምኢያዜር

እንዘ ትብሊ አንቲ ብሂለ ነገር

ዋይ ! ዋይ ! ዋይ ! የወርቁ ሚዛን ተሰበረ ወየው እኔ ልሰበር ።

ትርጉም

የአለማችን ዐሀይ ፈቅጦር

የሰላም የፍቅርን ብርሃን የሚፈነጥቅልን

መግቢያውን በቀትር አውቋልና ፡

ታእድራ በመልካም መዝሙር ለሱ ታለቅሽ ዘንድ

እንቺ ወየው ! ወየው ! ወየው ! በማለት ነገር

ከኢያዜር የልቅሶ ቃልን ተማሪ ።

ምስጢር

የፀሃይ ብርሃን በአለም ላይ እንደሚሰራጭ የጎንደሩ ንጉስ ፈቅጦር በሰላምና በፍቅር ያስተዳድሩ ነበር ። ፀሃይ በምስራቅ ወጥቶ በምእራብ እንደሚገባም ንጉሱ በወጣትነት ዘመናቸው በሞት ተቀስፈው ወደመቃብር ወረዱ ። ስለዚህ ንግስቲቱ ታእድራ ኢያዜር በምትባል በአልቃሽ ወፍ ዜማ ልታለቅስላቸው ይገባል ። ወርቅ በሚዛን እንደሚመዘን “በወርቅ ልብስ የተንቆጠቆጠው ንጉስ አየ ጉድ ! አየ ጉድ ! ሞት ? ምነው እኔ በሞትሁ !” በማለት ደራሲው በቅኔያቸው ምስጢር የእኔ ፈቅጦርን ሞት አሳዛኝነት ያመለክታሉ ።

183 ሥላሴ (301) ኅ

በድንግል ድጎረ አመንከ

ጐልቁ ሰብአ እመ ትቀኒ

ፍቱነ ጊዜያት ሀብታት ሰብዓቱ ተክለ ጊዮርጊስ ብሩር

እስከነ ተዐውቀ ጽርየትከ ፍቅር ፤

እስመ እመ ይቤ ለይኩን ፈጣሪ መላእክተ ሰማይ ወምድር

ይትቀነዩ ለከ አርአያ ገብር ፤

ወለእመ ይቤ ኢይኩን እግዚአብሔር

ይዴምፁ አእዳው ወእግር ።

ትርጉም

ጥራትህ /ፍቅር እስከታወቀ

በሰባት ጊዜዎች/ ሃብቶች

የተፈተንህ ተክለ ጊዮርጊስ/ ብር ! በድንግል ካመንህ በሁዋላ

ብትገዛ ሰውን እንደ ከንቱ ቁጠር ፤

ፈጣሪ ይሁን ቢል የምድርና የሰማይ መላእክት

በአገልጋይ አምሳል ይዝጋልሃልና

እግዚአብሄር አይሆንም ካለ ግን

እጆችና እግሮች ያምጻሉና ።

ምስጢር

ወርቅ ጥራቱ እስኪታወቅ ድረስ በእሳት እንደሚፈተን መንግስታቸው እስኪደላደል ድረስ ፈተና የተቀበሉ ከአፄ ቴዎድሮስ ቀጥሎ የነገሱ አፄ ተክለ ጊዮርጊስ ናቸው ። ኢትዮጵያን ሲገዙ በቅድስት ማርያም ካለቻው እምነት የተነሳ ጠላታቸውንና ወዳጃቸውን ለይተው ከማወቅ ደረጃ መድረሳቸው በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ። አምላክ ከፈቀደ የማይገዙለት ይገሳሉ ካልፈቀደም የሚገዙት እጅና እግር እንኳ አይታዘዙም ። (አይገዙም) በማለት ባለቅኔው በእምነታቸው እንዲሁ አፄ ተክለ ጊዮርጊስን ይመክራሉ ።

184 ሥላሴ (303) ኀ

ኤልያስ በተአንግዶ

እሙሴ ኢትስኦል ማየ ሕይወት

እስመ ለሙሴ ዕሙቅ ዐዘቅቱ ፡ ወህየንተ ኀብስት ሥሙር

ይሁበክ መቃብረ ዕፄ ፍሬሃ ለምድር ።

ወኢትግየጥ ትድምርተ ዘኬፋ በሄጠ ጳውሎስ ፍቅር ፡

አመ ይየውሁክ ላዕለ ደብር

እስመ ቦ ለኬፋ ዘራፄ ምስጢር

ቁልቁሊተ ዘያወርድ ምክር ።

ትርጉም

ኤልያስ በእንግድነት

ከሙሴ የህይወት ውሃን አትለምን ፡

የሙሴ አዘቅቱ ጥልቅ ነውና ፡ ስለተወደደ እንጀራ ፈንታም

የምድር ፍሬ የሆነ የመቃብር ትልን ይሰጠላልና ።

የጴጥሮስ አንድነትንም በጳውሎስ ዋጋ ፍቅር አትግዛ ፡

በተራራ ላይ ቢያሞኝህ

ምስጢርን ለሚዘራ ጴጥሮስ

ቁልቁል የሚያወርድ ምክር አለውና ።

ምስጢር

ጠላት ያለበት ሰው በመብልና በመጠጥ ከሚደረግ መርዝ እንደሚጠበቅ ፡ ነቢይ ኤልያስ ከነቢይ ሙሴ ጋር ሲኖር የሙሴ መቃብር

እንዳያገኘውና በእንጀራ መስተንግዶም ፈንታ ሙሴ የመቃብር ትልን እንዳያቀርብለት መጠንቀቅ ይገባዋል ይላሉ ባለቅኔው ። ደግሞ አንዳንድ አታላይ ሰው ብረቱን ብር አስመስሎ እንደሚያሞኝና ምክሩም ቁልቁል እንደሚያወርድ ፡ ኤልያስም ከጴጥሮስ ጋር ቢኖር እንደ ጴጥሮስ ተዘቅዝቆ መስቀል ይመጣበት ነበር ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

185 ዘይእዜ (1065) አ

ዘገብረ ማርያም (መምህር)

ዘመን ኀልቀ ወተፈጸመ ፡

ክልኤቱ ደቂቅ ልብስ ተክለ አብ ወእግር

እስመ ይብሉ ቅድመ ዐበይቶሙ ሱራፌል ማኅበር

ንትናገር ንሕነ ፡ ንሕነ ንትናገር ፡

ወእንዘ ሀሎ እግዚእ በዐለ መንበር

ፍትሐ ቀራንዮስ ፈትሐ ልሳነ አይሁድ ገብር

ወእንዘ ሀሎ እግዚእ በዐለ መንበር ።

ትርጉም

ዘመን አለቀ ተጨረሰም ፡

የተክለ ሃይማኖት ሁለቱ ልብስና እግር /ልጆች

በሚበልጧቸው ሱራፌል/ ማህበር ፊት

“እኛ እንናገር ፡ እኛ እንናገር” ይላሉና ፡

ባለዙፋን ጌታም ሳለ

የቀራንዮ ፍርድን የአይሁድ አንደበት/ አገልጋይ ፈርዷልና ።

ባለዙፋን ጌታም ሳለ

ምስጢር

“በስምንተኛው ሺህ ልጆች ሽማግሌዎችን አያናግሩም ዳኞቹንም አያስፈርዱም” እየተባለ እንደሚነገር የዓድቂ ተክላ ሃይማኖት ልብስና እግር ከመላእክት ፊት አመሰገኑ ። በፍጥረቱ ሁሉ ላይ በሚፈርድ ጌታ ላይም የፈጠራቸው አይሁድ መስቀልን ፈረዱበት ይላሉ ባለቅኔው ።

186 መወደስ (1102)አ

ዘፈንታ ገብርዬ (መልአክ ብርሃን)

አአድባር ዘኢትዮጵያ

ዘእንዘ እምትካት አንትሙ ገጸ ቅድምናክሙ ነገፍር ፡
 አዳም ማርቆስ ደኃራየ ፍጥረት ምክር
 ተመይጦ ላዕለ ዘቀዲሙ ፍጥረታት አድባር ፡
 እስመ እመ ይቀድም ተነ ጢስ
 እምአፍራስ እሳት ወነድ ከመ ነድ ኢይትፈቀር ፡
 ካዕበኒ እምአቅርንቲሁ እንዘ ቀዳሚ ፍጡር
 ነጌ ነቢዩ አፍኦ ከመ አቅርንቲሁ ኢይከብር ፡
 ወእንዘ ብሩር ወወርቅ ቀደምተ ኪነት ወግብር
 ወርቅ ደኃራዊ ላዕሌሆሙ ይነብር ።

ትርጉም

የጥንት ስትሆኑ ፊት
 ቀዳሚነታችሁን የምናፍረው የኢትዮጵያ ደብሮች ሆይ !
 የፍጥረት /ምክር ሁዋለኛ አዳም/ ማርቆስ
 በቀድሞ ፍጥረቶች /ደብሮች ላይ ተሾመ ፡
 የጢስ ብናኝ ከእሳትና
 ከነዲድ ፈረሶች ቢቀድም እንደነዲድ አይወደድምና ።
 ሁለተኛም ከቀንዶቹ የቀደመ ፍጡር ሲሆን
 ዝሆን/ የውጭ ነቢይ እንደ ቀንዶቹ አይከብርምና ።
 ብርና ብረትም የብልሃትና የስራ መጀመሪያዎች ሲሆኑ
 ሁዋለኛ ወርቅ በላያቸው ላይ ይቀመጣልና ።

ምስጢር

ፊታቸው የሚታፈርና ነገራቸው የሰመረ አዛውንቶች ሳሉ የሁዋለ
 ኛው ፍጥረት (ልጅ) በሸንጎ ነገር “እኔ ልቅደም” እንደሚል የነጃም ደብር
 የደብረ ማርቆስ ቤተ ክርስቲያን የተሰራና የተደበረ በሁዋላ ሲሆን ቀደም
 ብለው ከተሰሩትና ከተደበሩት ከነጃም አድባራት በላይ ሆኖ ከበረ ።
 ቀድሞ የሮጦ ሁሉ የውድድሩ አሸናፊ ካልሆነ በተመልካቹ ዘንድ
 ከበሬታን አያገኝም ። የጢስ ብናኝ እንደ እሳቱ ፡ ባለቀንድ ዝሆንም እንደ
 ቀንዱ ስለማይከበሩና ብርና ብረትም በጥበበኛ በመሰራት ቢቀድሙ ፡
 ወርቅ በሁዋላ መጥቶ በላያቸው ላይ ይፈስሳቸውና ይሸፍናቸዋል ።
 የደብረ ማርቆስም ቤተ ክርስቲያን በሁዋላ መሰራቱ ከቀደሙት አድባ
 ሬት በታች እንዲሆን አያደርገውም በማለት ባለቅኔው መከበር በመቅ

ደም አለመሆኑን በቅኔያቸው ያስረዳሉ ።

187 መወድስ (1078)አ

ዘተክለ ጽዮን (አሊቃ)

ለእመ ብዑላን አህጉር ደብረ ሊባኖስ
 ሐረታቲሃ ነዮሙ ማዕከለ ሥጋዌ ምስጢር ፤
 እሳተ እደ ቶማስ ቃል አምጣን ምስለ ደም ድሙር ።
 አንቲስ ባቢሎን እገተ ሞዓብ
 ሰማየ እመ ተለዐልኪ እምራገባ ለምድር
 ንፍረት ለነገር
 ሕገ ቤትኪ ገለፃድ ከንቶ ዘይትጌበር ።
 በግብጽሂ በትረ ባሕሩስ ወወልታ ዕኑዕ ንሳር
 ሀለወኪ ትትንፈሪ ከመ ተንፈርኪ በአሦር ፤
 አምጣን ጽግብት አንቲ እምተዐብዮ መረር
 እንዘ ኢሀሎ ዘይጸግቦ ሊቃለ መጽሐፍ መዓርዒር ።

ትርጉም

የባለፀጉች አገሮች እናት ደብረ ሊባኖስ
 አካሄዶቿ በቃል ሰው መሆን /ምስጢር መካከል ናቸው ፤
 የቶማስ እጅ እሳት /ቃል ከደም ጋር አንድ የሆነ ነውና ።
 ግን አንች የሞአብ እህት /ባቢሎን!
 ከምድር ስፋት ወደሰማይ ብትመጥቂ
 ከንቱን የሚሰራ
 የገለአድ /ቤትሽን ህግ ለመናገር ሃፍረት ነው (ያሳፍራል) ።
 የመቃ በትርና የፅኑ ውርደት ጋሻ በሆነ በግብፅም
 በአሶር እንደአፈርሽ ታፍሪ ዘንድ አለሽ ፤
 ጣፋጭ የመፅሃፍ ቃልን የሚጠግበው ሳይኖር
 ከመራራ መታበይ የጠገብሽ ነሽና ።

ምስጢር

የባለፀጎች እናት እርምጃዎች በዝግታ እንደሚፈፀሙ የሃገሮች እናት
 የሆነች የደብረ ሊባኖስ ትምህርቶች በክርስቶስ ሰው መሆን ላይ ያተኮሩ
 ናቸው ። የእግዚአብሄር ቃል እግዚአብሄር ወልድ የሰውን ስጋ እንደተዋ

ሀደ የቶማስን እጅ አቃጠለው የሚባለው እሳተ መለኮት የስጋውና የደሙ ባህርይ ነው ፡ ስለዚህ ከሃጢአት ሳይነፁ በድፍረት የሚቀበሉትን ያቃጥላቸዋል ። ባቢሎን ከተሰጣት ህግ ወጥታ ወደላይ ብትንጠራራ ወደታች ወርዳ እንደተንኮታተችና ታሪኳም አሳፋሪ እንደሆነ ፡ ከባለቅኔው ባህል ውጭ የሆነችው ቤተ ክርስቲያን እርሷው ራሷ ብትገርክር ብትመፃፀቅና ብትሞገስ ትምህርቷ ተጨባጭ አይደለም ።

አንዳንዱ ሰው “የእገሌ ነገር ቢከፍቱ ተልባ ነው” በመባል እንደሚታመን የሸሹ ሰዎች መደበቂያ በነበረች በገለአድ የተመሰለው ባለቅኔው የሚቃወሟት ቤተ ክርስቲያን ህግም ከነቱ ነው ። በዚህም ላይ በአሰር የተዋረደችው ባቢሎን አነስተኛና አሳረኛ በሆነች ግብፅም እንደተዋረደች ፡ እንዲሁም ይህቺው ቤተክርስቲያን በግብፅ ቤተ ክርስቲያን ህግና ስርአትም ትረታለች ። ምክንያቱም ገና የሚድህ ልጅ የማይጠግበውን ጣፋጨን ነገር አልፎ መራራውን እንደሚቀምሰው ፡ እርሷም ተጨባጩን ያመፅገና ቃል በቀጥታው በመተርጎም ፈንታ በማጣመም ስለምትተረጉመው ነው በማለት በባቢሎን አንፃር በተመሰጠረው ቅኔያቸው ከእርሳቸው በባህል (በትምህርተ ሃይማኖት) የተለዩ ሊቃውንት የሚገኙባትን ቤተ ክርስቲያን ባለቅኔው ነቅፈዋል (ዘፍጥ-11፡ 1-9) ።

188 መወደስ (1079)አ

ዘተክለ ጽዮን (አሊቃ)

መኑ የዐቁር ውስተ ክርፍ ሕፅኑ
እሳተ ገሞራ ረኅብ ዘበማይ አይቁርር
እንበሌየ ሊተ ለአክብሮ ንዴት ያር?
ወሊተ እንበሌየ
ሐንካስ መኑ ወመኑ ፅውር?
አምጣን ፍና አያሐውር ፡
ወኢይሬኢ ብርሃን እንዘ ሰብአ ዐይን ወእግር ።
ሊተሰ ይኔይሰኒ ከመ አልዓዛር
እምእንበር ኀበ አፍኦ በዊኦ ቤትየ መቃብር
ወመሬተ እባእ ከመ ወፃእኩ እምድር ፡
አምጣን ፅቡረ እከውን ከመ ተፈጠርኩ እምፅቡር ።

ትርጉም

ለእኔ ትግር /ሸክምን ለማክበድ ከእኔ በቀር
በውሃ የማይቀዘቅዝ የገሞራ እሳት/ ራብን
በሆድ /ጭኑ ውስጥ ማን ይቋጥራል? (ይችላል?)
ለእኔ ያለእኔስ
አንካሳ ማነው? እውርስ ማነው?
መንገድን አልሄድምና ፡
የአይንና የእግር ሰው ስሆን ብርሃንን አላይምና ።
ለእኔ ግን በውጭ ከምኖር
እንደ አልአዛር ወደቤቴ/መቃብር መግባት ይሻለኛል
ከምድር እንደወጣሁም ወደመሬት ልመለስ ፤
በጭቃ እንደተፈጠርሁ ጭቃን እሆናለሁና ።

ምስጢር

እሳትን በጭኑ ውስጥ መያዝ የሚቻለው እንደሌለ እንዲሁም ለማንኛውም ፍጡር እንደእሳት የሚያንገበግብ ራብን መታገስ አይቻልም ። በቀትር ጊዜ የተነሳ የሰደድ እሳትን በውሃ ማጥፋት እንደሚያስቸግር ራብም ውሃ በመጠጣት ብቻ አይመለስም ። አንዳንድ ግምት የማያውቅ ተሸካሚ ከአቅሙ በላይ እንደሚሸከም ባለቅኔውም በችግር ላይ ትግርን በመቀበል ሲራቡ ኖሩ ። ባለቅኔው እግር ለመሄድ አይንም ለማየት እያላቸው እግርና አይን እንደሌላቸው እንደ አንካሳና እንደ እውር በአንድ ቦታ ሆነው ራቡን በል በለኝ ይሉታል ። ከዚህም የተነሳ “ውሎ ውሎ ከቤት ኖሮ ኖሮ ከሞት” እንዲሉ ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር በራብ አለንጋ ከመገረፍ ይልቅ የማይቀረውን ሞት ሞቶ መቀበርን ተመኝተዋል።

189 መወደስ (1080)አ

ጸላኢ ይበኪ በከፍፍሪሁ
ወበአፉሁ ያስቆቁ ፡ ሰይፈ ልቡና ነገር
ውስጠ ውስጠ እንዘ ይመትር
ፍቅረ ወሰላመ
ከመ ገብረ ልቡ ለኢዮአብ ፀር
ማእከለ አቢሳ ወአበኔር

እንዘ በእዴሁ እትዝ ሰይፈ ሐፃውንት በትር ፤
 ወዳዊት ኤፍራታዊ እንዘ በልቡ ክቡር
 ሞተ አቤሴሎም ይጸልእ ወሞተ ኦርዮ ያፈቅር
 ነገረ ብካይ አርአየ ለዘሀለው ማኅበር
 በይነ አቤሴሎም በልቡና ወበይነ ኦርዮ በከናፍር ።

ትርጉም

ጠላት በከንፈሮቹ ያለቅሳል
 በአፋም ይንሰቀሰቃል ፤ የልብ ሰይፍ/ ነገር
 ውስጥ ውስጥን እየቆረጠ
 የኢዮአብ /ጠላት ልብ
 የብረቶች ሰይፍ/በትር በእጁ
 የተያዘ ሲሆን በአበኔርና
 በአቢሳ መሃል ፍቅርንና ሰላምን እንዳደረገ ፤
 የኤፍራታ ሰው ዳዊትም በከበረ ልቡ
 የአቤሴሎምን ሞት ሲጠላና የኦርዮን ሞት ሲወድ
 በልቡ ስለአቤሴሎም ፤ ስለኦርዮም በከንፈሮቹ
 የልቅሶን ነገር ለአሉት ማህበረተኞች እንዳሳየ ።

ምስጢር

ቢላዎ ውስጥ ውስጡን እያረደ ላይ ላዩን ቆዳን ይገፋል ። “የጠላት መሳም ከመንከስ ቁጥር ነው” እንዲሉ አንዳንድ ሰው በሰው ጠላቱ ላይ ችግር ሲደርስበት በሁኔታው እየተደሰተ ፤ ለሰው ይምሰል ከንፈሩን እየመጠጠ ሳቅ አስተኔ ልቅሶ ያለቅሳል ። ይሄውም ይታወቅ ዘንድ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የዳዊት የጦር አለቃ ኢዮአብ አቤሴሎምን ለመግደል ቁርጠኛ ሆኖ ሳለ ለታዛዦቹ ለአቢሳና ለአበኔር ይምሰል አምጡት አልነካውም አለ ። ዳዊትም በምስጢር ኦርዮ እንዲገደል ያዘዘ ሲሆን እንዳላዘዘ ሆኖ እንዳይገደል ያዘዘለት የልጁ የአቤሴሎምን ያህል ለኦርዮም ከአንገት በላይ ለሰራዊቱ ይምሰል አልቅሷል ይላሉ ባለቅኔው (2 ሳሙ. 11-12፤ 18፤ 6-33) ።

190 መወደስ/ስ

ዘኪዳናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር ፡ ዘጽላሎ)

ዘመዱ ለሰብእ እግዚእ ምናሴ
 ወአልቦ ካልእ ዘመድ ወማኅፈር ፤
 ተዘምዶተ ሰብእ ዘኬዎስ እስመ ውእቱ ኀፂር
 ወምሉዕ እኮ ፍቅረ ሰብእ ባሕር
 ለእመ ፍቅረ ሰብእ ንዜከር
 ወእመ ናስተሐይጽ ንሕነ ገጽ ተዘምዶቱ ለሰብእ ምድር ።
 ለሰብእስ መሬታዊ ተዘምዶተ ሰብእ ፍጡር
 አመ ውስተ ምድርን ይበቁዎ ወያሐይዎ ጊዜ ኀግር
 ለበዓለ ዘመድ ሮቤል በኩረ ዘርዐ ያዕቆብ ጌር
 እምኢተረክበቶ ሞተ ሥጋ ወኢበልዐቶ መቃብር ።

ትርጉም

የሰው ዘመዱ የምናሴ ጌታ ነው
 ሌላ ዘመድና ወዳጅም የለውም ፤
 የሰው መዘመድ/ ዘኬዎስ አጭር ነውና ፤
 የሰው ፍቅር/ ባህርም ሙሉ አይደለምና
 የሰው ፍቅርን ብናስብ
 የምድር ሰው መዘመድ/ፈትንም ብንመለከት ።
 ለመሬታዊ ሰው ግን የፍጡር ሰው መዘመድ
 በምድራችን ቢጠቅመው ፤ በመከራም ጊዜ ቢያድነው
 የደገኛ ያእቆብ ዘር በሽር የሆነ ባለዘመድ ሮቤልን
 የስጋ ሞት ባላገኘችው ነበር ፤ መቃብርም ባልበላችው ነበር ።

ምስጢር

ዘኬዎስ የተባለ ሰው ቁመቱ በጣም አጭር (ድንክ) እንደነበረ ፤ ሰው በስጋ ትውልድ ቅርበት የሚመሰርተው ዝምድና ዘላቂ ባለመሆኑ የሰው የማይለወጥ ዘመዱ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የምናሴ አምላክ ነው ።
 አንዳንድ ባህር ወይም ሃይቅ በድርቅ ዘመን ሲጎድል በዝናብ ጊዜም ጢም ብሎ ሲሞላ በየወቅቱ የተለያየ ሁኔታ ይታይበታል ። እንዲሁም በመስታዎት መልክን ማየት እንደሚቻል የሰውን ዝምድና ብንመለከትና ብናስታውስ የሰው ዝምድናም በፍቅር ጊዜ የሚቀርብ በጥል ጊዜም የሚርቅ ይሆናል ።

ከሰው ጋር መዛመድ ለሰው የሚጠቅመው ዲሆን ኖሮ አስራ አንድ ወንድሞችና ብዙ ወገን የነበረው የያእቆብ ልጅ ሮቤል ሞትና መቃብር ባላገኙት ነበር በማለት ባለቅኔው በዘመድና በወገን ብዛት ከመመካት ይልቅ እግዚአብሔርን ዘመድ አድርጎ በእግዚአብሔር መመካት እንደሚገባ ብቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል (ዘፍጥ-29 146) ።

191. መወድስ (1081) አ

ኢየሱስ ክርስቶስ ነግዶ ተሠግዎ
 ዘአብጽሐስ ዕለት ውስተ ቤተ ሥጋ ጎሡር
 እንዘ ሕፁረ ነድ ምውቅ ቤተ አቡክ መንበር ፡
 እፎ ኅደርከ ከመ ሰራቂ
 በመስቀል አፍኦ ዘአልቦ ሕፁር
 ምስለ አራዊት ውሉደ ነውር?
 ወእፎ ኀጣእከ ምጽላለ ጥዲና ምሉአ ስዝር?
 እንዘ አንተ ታወርሶሙ ብሔረ ጥዲና መንክር
 ዘይኤድም አርአያሁ ወልምላሜሁ ዘይትፈቀር
 ለዕውረ እግር ሐንካሰ ወለሐንካሰ ዐይን ዕውር
 እምሐዊረ ፍና ገጸ ብእሲ ወእምነጽሮ እግር ፍና ብሔር ።

ትርጉም

በጎስቋላ ስጋ ቤት ውስጥ ቀን ያደረሰህ
 ሰው የመሆን እንግዳ ኢየሱስ ክርስቶስ
 የአባትህ ቤት /ዙፋን በሞቀ ነዲድ የታጠረ ሲሆን ፡
 እንዴት እንደ ሌባ አጥር
 በሌለው መስቀል/ እዳሪ ከነውር
 ልጆች/ አውሬዎች ጋር አደርህ?
 ስንዝር ሙሉ የሆነ የጤና መጠለያንስ እንዴት አጣህ?
 መንገድ የሰው ፊትን ከመሄድ እግሩ
 ለታወረ አንካሳና ፡ እግር የእግር መንገድን
 ከማየት አይኑ ለአንከሰ እውር
 የሚያስደንቅ ጤና/ እግርን አንተ ስታወርሳቸው ።

ምስጢር

አንድ ባለፀጋ ከሞቀ ቤቱ ወጥቶ በእንግድነት በውጭ ሲያድር አሸከርቼ “አዩ ጉድ ቤትን ይዘውት አይሄዱ! እገሌ እንኳ ያን መሳይ ቤት እያለው እውጭ አደረ” ይባባላሉ ። እግዚአብሔር ወልድም በባህርዩ አሳታዊ ሲሆንና የዙፋኑ ተሸካሚዎች ኪሩቤልም እሳታውያን ሲሆኑ “በአፍስት ቀን ተኩል” ተብሎ በእለት ምሳሌ በተነገረው ትንቢት ሰረት አፍስት ሽህ ከአምስት መቶ ዘመን ሲሞላ ሰው ሆኖ ከቅድስት ግርግር ተወለደ ። ከሁለት ሽፍቶች ጋርም እንደወንጀለኛ በመስቀል ተሰታል ። ያንድ አገር መሪ ታማኞች አገልጋዮችን ያገር አስተዳዳሪዎች እንደግሥድጋቸው ክርስቶስ ለእውሩ አይኑን ያበራለትና ለአንካሳውም አገሩን ያረታለት (የቃናለት) ከሆነ እንደወንጀለኛ በመስቀል መስቀል አይገባውም ነበር ይላሉ ባለቅኔው ።

192 መወድስ(1087) አ

ቀቲል ኦርዮ ግፉዕ ዕዕለተ ዳዊት
 ወዘጥዎ ሕዝቡ ለሴት በአዋልደ ቃየል ነውር ፡
 እሱም ክመ ይምሐሉ ሠምሩ በጸውዖ ኤርሞን ደብር ።
 ነግሲስ ቃል ሶበ ነበበ
 እግረ ልብ ብእሲ ኢያዕቅፍ ነገር
 እሱም ሆሴዕ በኅሚር
 ወደ ዘመወ መንገለ ዘመወት ምድር
 ኢገደጉት ምትናሁ ብእሲተ ጸድቃን ምግባር ፡
 አፍጣኔ ዙሉ ይትፈቀር በጊዜሁ ወኢበጊዜሁ ኢይትፈቀር ፡
 በረምሳኒ ስሐል ቀቲል አጋግ ነኪር
 ኢያስተዋደዮ ለሳሙኤል መንገለ እግዚአ- እግዚአብሔር ።

ትርጉም

የተዘፋ ኦርዮን መግደል የዳዊት መሰደቢያ ነው
 በታየል ልጆች የሴት ህዝብ መሰሰንም ነውር ነው ፡
 ኤርዮን የተባለ ተራራን በመጥራት ይምሉ ዘንድ ወደዋልና ።
 ተናጋሪ ቃል ግን በተናገረ ጊዜ
 ነገር የሰው ልብ እግርን እንዳያነቅፍ
 ሆሴል ምድር በሰሰነችበት

በዚያ በተገር በሐሰን ጊዜ
የገደቃን ሴት ምግብ ባልተቀጠ አልተወጣም፤
ሁሉ በጊዜው ይወደዳል፤ ያልገደቀውን አይወደድም፤
በተላል ጦር ላይ ሊጋገግ ምግብ አለ
ሳሙኤልን በጊደቃው እንዲለብድ ዘንድ አላሳወቀም (አላሳወቀም)፤

ምስጢር

ተሸከሞች የተሰሩ ልብስ የሰገኑት ሙሉ ይሆናል እንደሆነ ምግብ
የገደቃውን ገፅ በሰው እርሱን የገደቀውን ገደቀውን የገደቀውን ሙሉ
ሆነበት ። ምክንያቱም የእርሱን ግድት በርሳቸውን ወደ በረሃው
ዘመት ምግብ ያልበት ወንጀልና እርሱ ረብ ያደገ ሲሆን፡
“በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግሞ” እንዲሉ ግድቱን ተጥቶ ህይወቱን
አስጠፍቶ በወደቀ ላይ በደል ስለረሰውበት ነው።

የእግዚአብሔር ልጆች የተባሉት የሴት (ሴት የአዳም ልጅ) ወገኖች
መልክ ሙሉ ካሞቹን የቃለን ሴቶች ልጆች በግድት በዘመት ተነድረው
አንዳንድ ልጆች “ተራራ ተንጾ ይግኝን” ብለው እንደግጥሙ ከእርሱን
ወርደው ከቃለ ሴቶች ልጆች ጋር በግጥሙ ስራ ተባብሩ።

ደግሞ አንዳንድ ትእዛዝተኛ ሴት ላይ በጥንቃቄ ሴት ሲታገባ
ትም አሜቱን (እውነት) ብላ ተተባባሳ ላይን እንደገትረታው የአምላክ
ቃል (ሕግናቶቹን) ተግባርን እንዲያገባት ልዩ ልዩ ነገረው ። እርሱም
በታዘዘው መሰረት ሲያገባት የእውነተኛነት ስራ አልተለየችም፤
የግድቅነቱም ሞጋ አልቀረችበትም። የግጥሙ የግድቅነትና የተወደ
ደው የሚጠላበት ጊዜ በላይ በተሳለ ጦር የሳሙኤል አጋጥሞ ምግብ
በአምላክ ዘንድ ሳሙኤልን አስወደደው እንጂ አላስነተረውም ያላሉ
ባልተገኙ (14፡15 ። ሆሊ. 1:3-9 ፤ 3:1-3)።

193 ሙድስ (ዘፀ፳) አ

በዘመዱ (ለሊቃ)

ዘሉ ይሰጣሉ በሰብሐተ ዐዘራ

ሐላው በሰግድ አሰጥፍ ወደ አረጃት ዘጥድር፤

ሞተ ሕፃንሞ አድቅ እሱ ተናገረ ገሰር፤

ወለግባሉ ሉቱ ለእርሱም በኩር

ሞተ አሙታዘር

ዐፀገ፤ ናገ ያፍ መጋቢ ሌልያስ መፈክር ።

ናገሮ ላይ ምን አንበላ ገደል ወናላዌ በግዕ ነፃግር

እንደ ለትዳላን እንዲሉ በስመ ረቀድ ይገባር።

ባይረ አናንያ እሳት እሱ የውፅዖ ልባይር

ዐላሳን ወርቅ ይወልድ ለእሳት ከሙ ገሰር ።

ትርጉም

የሰግድ ወርቅ ሲሆን ፡ የምድር

አረጃትም ሲሆን ሁሉ በእነዚህ ምስጋና ይመስላል ።

የገደቀ ህገጥሐ ጥትን አጥረ ተናገሯልና ።

ለበኩር እርሱም ግድት

ከሙታዘር ሙሉ ተሰላ፤

ናህን የወደቀ ወፍም ተርጉሞ ሌልያስን መጋቢ ነውና ።

የገደቀ አንበላ የላም እረኛ ነው ። ነብርም የሰግ እረኛ ሆነ ።

የገደቀች ጌታችው እንደወደደ ሲያደርግ

የአናንያ ባህር የሆነ እሳት ባህርን ያቃጥላልና

የወርቅ ግዛገም እሳትን እንደላር ይወላዋልና ።

ምስጢር

የተላኩትን ሙሉነት በትክክል የሚያደርሱ ሁሉ ይመስላሉ ።
እንዲሁም ወርቅም ሆኑ አረጃት ጉዳይ ይፈፀማሉ ። ይሄውም ይቃወቅ
ዘንድ ህገጥሐ የተባሉት ሊትዮጽያዊ ግድቅ በሰውና (በሰውነትውና
በዘንብት) የታችው ሲሆኑ ገሰር የሚባል አሞራ ጥቃቸውን ለሙከራቱ
ግህበር ነገረ ይግላል ። ከዚያም በፊት ይሄው ገሰር ለነቢዩ እርሱም
በሙታዘር ላይ በግሉ ሞገር (ደብዳቤ) የሞተውን አስነሳው ። የናህን
ሙሉነት ላይ ሙሉ በሙሉ ተወፅዖ የነበረው ሌልያስ መጋቢ ሆነ ።

ባልተገኙ ላምን የግሉ በር እንበላ ላምን ወበቀ በማለት አንበላ
የተባለ ክርስቶስ ከእንደላት ጋር አደረ ። በገን የሚያንቅም ነብር በግን
አልበላም ። ምክንያቱም የትዳላን አምላክ እንደረሰገ ስለሚያደርግ ነው
ያላሉ ። በተጨማሪም ለእነ አናንያ እንደወገ የቀዘቀዘው እሳት የባህርን
ውግ ለነቢዩ ሌልያስ በላላት (አቃጠለላት) ። ለበላኢ በብሉ ስም እንገ

የወርቅ ሚዛን እሳትን (ገሃነመ እሳትን) አስቀረለት **በግልት ትኔ**
ተመስጥሯል (ዘፍጥ-7 : 1 ነገሱ 17 : 2-7 ገድለ አባ **ሀገነዮአ**) =

194 መወደስ (1099) አ

ዘቀፀላ ኃይሉ (መምህር : ዘዋሽራ)

አይቱ ውእቱ ምዕራፈ ዐይንየ?

በገዳምኑ ግሩም? ወሚመ ውስተ ደብር?

ወእምንየሰኒ ሊተ እመ አሐውር

ነበ ዘሀለወ ዐይንየ ስውር :

ባሕቱ ሐዊረ ፍና

ኢይትከሀሎ ለልብ ዘእንበለ ዐይን ወእግር =

አንሰሂ ሶበ ቆምኩ በጽንፈ ንዘን ባሕር

ሐመረ ተስፋ ዘይደዐኖ ለእመ ልብየ ይዜከር

ሚ ትርጉቅ ተሌልዮቱ ሀገር

ዘኮነ ፍጻሜሃ አድማስ መቃብር!

ትርጉም

የአይኔ ማረፊያ ወዴት ነው ?

በሚያስፈራ ዱር ነውን? ወይስ በተራራ ውስጥ?

ለእኔስ የተሰወረው አይኔ ወደአለበት

ብሄድ በተሻለኝ ነበር :

ያለአይንና ያለእግር

መንገድን መሄድ ለልብ አይቻለውም እንጂ =

እኔም /በአዘን ባህር ዳርቻ በቆምሁ ጊዜ

የሚቀመጥበት አለኝታ/ መርከብን ልቤ ቢያጠጠ

መቃብር አድማስ መጨረሻዋ የሆነ

መለየቱ/ አገር ምን ትርቅ!

ምስጢር

አንድ ልጅ ከአባትና ከእናቱ ኮብልሎ በሄደ ጊዜ “**ከቶ ያ ልጅ**
ወዴት ደርሶ ይሆን? አድራሻውን የሚነግረኝ ቢገኝ **እኔም ወደሂድበት**
እሄድ ነበር : ታዲያ ምን ይሆናል ! ያለመሪ መሄድ የህልም **ራሚ ነው**”
በማለት ከወላጆቹ አንዱ ይናገራል : ባለቅኔውም **አይናቸው ከታወረ**

በሁዋላ ያለአይን እሄዳለሁ ሲሉ እንቅፋቱ እግራቸውን እየመታቸው :
እሾህም እየወጋቸው ከመኖር እንደ አይናቸው የህይወታቸውን መጥፋት
ተመኝተዋል = መጨረሻዋ አድማስ የሆነ አገር ሩቅ እንደሆነችና
ያለመርከብም ባህርን መሻገር እንደማይቻል : ባለቅኔው በሃዘን ባህር
ውስጥ እየዋኝ የመኖር ተስፋ ቆርጠው ወደመቃብር የሚወርዱ መሆናቸውን
በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል =

195 መወደስ (1127)አ

ዘገብረ ኢየሱስ (አለቃ : ዘጠዳ)

አመ ሆሣዕና ይቤሉ ሕዝበ ሆሣዕና

እንተ ሠላሳ የአክል ክረምተ ሤው ብሩር

በጌጋየ መኑ ተወልደ ነሚአ ፍሬ ዕውር

ወለተዐቅቦ ተፈውሶቱ

ምክንያተ ኮኖ ዘገብረ ዕቡር

ሆሣዕና ምውት አልዓዛር =

ወዘፈነዎ ትንቢት ጦማረ ብሂል ጦማር

ይበውኡ ዘኢዓመው ውስተ ዓማ ባዕዳን አብትር

ኢይምጸእ መንገሌን በዐለ ትፋሥሕት ከመ ንግበር =

ወከመ ትንቢት ይትፈጸም ሆሣዕና እግዚእ ወገብር

ካልእ ዘይዘርእ : ወካልእ ዘየአርር =

ትርጉም

የሸያጨ ክረምት/ብር ሰላሳ

የሚያህል የሆሳእና ወገኖች በሆሳእና ጊዜ ፍሬን መያዝ/አውር

በማን በደል ተወልደ አሉ :

ለመጠበቅ/መዳኑም

የሟች አልአዛር ሆሳእና የሰራው

ጭቃ ምክንያት ሆነው =

የላከውም “ያልደከሙት በሌሎች ወገኖች ድካም

ይገባሉ” የማለት/ደብዳቤ ትንቢት/ደብዳቤ

የደስታ በአልን እንድናደርግ ወደእኛ እንዳይመጣና

እንደ ትንቢትም ያገልጋይና የጌታ ሆሳእና እንዲፈፀም

የሚዘራው ሌላ ነው : የሚለቅመውም ሌላ ነው =

ምስጢር

በሶስት ወር ክረምት ጊዜ የተዘራው የእህል ፍሬ ሲመረት “ይህ ሁሉ ምርት በማን ጥረት ተገኘ? በእገሌ ጥረት አይደለምን? ደግሞስ እርሱ ለጥበቃው አመቺ የሆነውን አጥር ባያጥር ኖሮ ይህ ሁሉ ፍሬ ባልተገኘም ነበር” በማለት ያምራቹ ወገኖች ይነጋገሩሉ። እንዲሁም ሆላእና የተባለው ክርስቶስ እውር ሆኖ የተወለደውን ሰው በምራቁ ያቦካውን ጭቃ ቀብቶ አይን ሲፈጥር ያዩ ሰዎች አደነቁ፡ ክረምትም ሶስት ወር እንደሆነ ክርስቶስም ለሰላሳ ብር ተሸጠ።

አድራሻ የሌለው ደብዳቤ ለተላክለት ሰው ሳይደርስ ሲቀር ላኪው መልስ ባለማግኘቱ ሁለተኛ ደብዳቤ ይፅፋል፡ እንዲሁም አንዳንድ ጊዜ አንዱ የደከመበት ንብረት ላልደከመበት ለሌላው ሰው እንደሚሆን “ያልደከመት ሌሎቹ በደከመበት ይገባሉ” በማለት የተነገረው ትንቢት በሁዋለኞች ሊቃውንት አልሆነም፡ በዚህ አፈፃፀም ደስታቸው አልበዛም። ምክንያቱም ጌታውንና ሎሌውን በእኩልነት የሚመለከት እግዚአብሔር ወልድ በተገለጠ ጊዜ ዘረውም፡ አጫጁም እየቅል በመሆናቸው ነቢያት ተነቡት (ስለመወለዱ ትንቢት ተናገሩ)። ሃዋርያት አዩት፡ እኛ ግን ሳናየው አመነው ይላሉ ባለቅኔው።

196 መወደስ (1100)አ

ዘግለማየሁ ፈንታ (አሊቃ)

መኑ የዐቢ እምክብረ እድገት

ወእምክብረ በቅል ሥርጉት በወርቅ ወበብሩር?

ወለእመ በቅል ያረቶ ለንጉሠ ነገሥት ፍጡር

ተዐቢ እምኔሃ

ዕዋለ እድገት ዘሥርጉት በበትር፡

ጊዜ ሆሣዕና እስመ ያረቶ

ለንጉሠ ነገሥት ፈጣሪ እንተ ኢይዐወር ያር፡

እድገትሂ ለሆሣዕና ጊዜ አስሐትያ ወቁር

አስተማወቀቶ እስትንፋስ ውስተ ጎለ እብን እንዘ እሱር።

ወአመ ኀሠሦ ሄሮድስ ለሆሣዕና መንክር

እምነጽ ሄሮድስ አጉየየቶ ውስተ ብሔረ ግብጽ ከመ ይንበር።

ትርጉም

ጠወርቅና በብር ከተሸለመች

ከበቅሎ ክብርና ከአህያ ክብር ማን ይበልጣል?

በቅሎም ፍጡር የሆነ ንጉስ ነገስትን ብትሸከም

በበትር የተሸለመች

የአህያ ውርንጫ ክርሷ ትበልጣለች፡

የነገስታት ንጉስ የሆነ

የማይቻል ሽክም ፈጣሪን በሆላእና ጊዜ ተሸክማለችና።

አህያም በውርጭና በቅዝቃዜ ጊዜ በድንጋይ

ጠረት ውስጥ የታሰረ ሲሆን ሆላእናን በትንፋሽ አሟሙቃዋለችና፡

ሄሮድስም አስደናቂ ሆላእናን በፈለገው ጊዜ

ዘግብፅ አገር ውስጥ ይኖር ዘንድ ከሄሮድስ ፈት አሸሽታዋለችና።

ምስጢር

የሃብታም በቅሎ በወርቅ በተዘመዘመ ግላስ ብታጌጥ፡ አህያም ተቋና በበትር ብትመታ የአህያ አገልግሎት ከበቅሎ አገልግሎት እያንስም። አንድ በጎ አድራጊ ለችግረኛ መልካም ስሙታን እንደሚሰጥ ሆኗልና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስም በከብቶች በረት ሲወለድ አህያ በትንፋሽ አሟሙቃዋለች፡ በስድቱም ጊዜ ተሸክማለች። ወደ ኢየሩሳሌምም በአህያ ላይ ተቀምጦ ገብቷል። ስለዚህም ምድራዊውን ንጉስ ከተሸከመችው በቅሎ ይልቅ ሰማያዊውን ኢየሱስ ክርስቶስን በመሸከሟ አህያ ትበልጣለች ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 21፡9-15)

197 መወደስ (1103)አ

በርእሰ አድባር ለይንበር ከመ ጌራ ወርቅ

ደብረ ጊዮርጊስ መስቀል መልዕልተ ነሱ ነገር፡

እመኔ ዮሐንስ ፍቅደ ዘመኑ ንጊር

እስመ ከመ ኢይረድ እምእሎንቱ

ከርሠ እብን ለወሊደ ወልድ በሕማም ወፃዕር

እስከነ ይትፈታሕ እማእሰር

አድባርኒ ይርንቁ እምግብረ ተሀውኮ ብእሲት ነውር።

ጉንደ ዕዕ መቅድመ ጽጌ ወበኩረ ፍሬ ሥሙር
ኢይትፈቀር ከመ ጽጌ ወከመ ፍሬ ኢይከብር ።
ወርእስ አልሕምት ኩሎን እንዘ ቀዳማዊ ፍጡር ፡
ቀርን ደጋራዊ በርእስ አልሕምት ይነብር ።

ትርጉም

የነገር ሁሉ የበላይ የሆነ የጊዮርጊስ ደብር/መስቀል
እንደ ወርቅ አክሊል በደብሮች ራስ ላይ ይቀመጥ ፤
ምንም የሃንስ/የዘመኑ ቁጥር አጭር ቢሆን
ከእሊህ እንዳይወርድ
ከማሰሪያ እስተፈታ ድረስ የድንጋይ ሆድ ልጅን ለመውለድ
በምጥና በጭንቅ አለና ።
ደብሮችም ከመታወክ ድርጊት/የነገር ሴት
ይርቁ ዘንድ ከአበባ የቀደመ የእንጨት ግንድና የሰመረ የፍሬ በኸር
እንደ አበባ አይወደድምና ፡ እንደ ፍሬም አይከብርምና ፡
የሁሎች ላሞች ራስም መጀመሪያ ፍጡር ሲሆን
ሁዋለኛው ቀንድ በላሞች ራስ ይቀመጣልና ።

ምስጢር

አክሊል በሰዎች ራስ ላይ እንደሚደረግ የዲማ ጊዮርጊስ ቤተ
ክርስቲያን ከአድባራት በላይ ላቀ ፡ የሃንስ የሚባል አንድ ፃድቅ
ሰው አጭር በሚል ቅፅል የሚታወቅ እንደሆነ የተተከለበትና
የተደበረበት ዘመን ቅርብ ቢሆንም ሆድ ልጅን እንደሚወልድ
የድንጋይ ህንፃ የወልድ ሰው መሆን መነገሪያ ሆነ ። ደናግል
ወንዶችም ከሴት እንደሚርቁ ሌሎች አድባራት ከደብረ ድማህ
በታች በመሆናቸው አይከራከሩ ። ምክንያቱም የዲማ ጊዮርጊስ
ደብር ከእነርሱ በታች እንዳይሆን ከአበባና ከፍሬ የቀደመው
የእንጨት ግንድ እንደ አበባው አይወደድም ፡ እንደፍሬውም
አይከበርም ። የላሞችም ራስ ቀዳሚ ሳለ በሁዋላ የበቀለው ቀንድ
ከራስ በላይ ስለሚሆን በሁዋላ መደበሩ ዲማ ጊዮርጊስን ከቀዳሚ
ዎቹ አድባራት በታች አያደርገውም በማለት ባለቅኔው ስለዲማ
ጊዮርጊስ ታላቅነት ያላቸውን አስተያየት በቅኔያቸው ምስጢር
ገልጠዋል።

198 መወደስ(1005)አ

ዘዘዮሐንስ (አለቃ)

ዕለተ ግብሩ ለወልድ ዕለተ ሰንበት
ባሕቱ ለምንት አዘዞ በርእስ ደብር
ለሙሴ ሰንበተ ከመ ኢይሥዐር
ወያዕርፉ ባቲ አግዐዚ ወገብር ?

በሰንበት አምጣነ ገብረ

እንተ ኢይተርፍ ድጎረ ፍኖተ ሰማይ ወምድር ፡
በሰንበትሂ እምድጎረ ከልአ አንሥአተ እድ ወእግር
አርጎወ መቃብረ ፍኖተ ትንሣኤ ከመ ይሑር ።
ባሕቱ ለመኑ ይትከሀል መንኖተ ምክሩ ለኔር ?
ለሰብእ ዘይኔይሶ አምጣነ ውእቱ የአምር ።

ትርጉም

የወልድ የሰራው ቀን የሰንበት ቀን ናት ፤

ነገር ግን ሰንበትን እንዳይሸር

ጌታና አገልጋይም እንዲያርፉባት

በተራራ ሙሴን ለምን አዘዘው ?

ወደሁዋላ የማይቀር

የሰማይና የምድር መንገድን በሰንበት አድርጓልና ፤

በሰንበትም እጅንና እግርን ማንሳትን ከከለከለ በሁዋላ

መንገድ/ትንሣኤን ሊሄድ መቃብርን ከፍቷልና ።

ነገር ግን የቸር ጌታ ምክርን መናቅ ለማን ይቻላል ?

ለሰው የሚሻለውን እርሱ ያውቃልና ።

ምስጢር

አምላክ ከመፍጠር ስራው ያረፈባትን ቀን የሰንበት ቀን ብሎ ሰይሞ
አክብሯታል ፤ በደብረ ሲናም ሰንበትን እንዲያከብር ሙሴን አዘዞታል ።
ታዲያ “አምላክ ሰንበትን እንዳይሸራት ሙሴን ካዘዘ በሁዋላ እርሱ
የሰራውን እርሱ ራሱ እንዴት አፈረሰው ? በሰንበት ለምን ትንሣኤውን
አደረገ ?” በማለት ባለቅኔው ራሳቸውን ከጠየቁ በሁዋላ” የሚያለማው
ንና የሚያጠፋውን ለሰው ሁሉ የሚያውቅለት እርሱ (አምላክ) ስለሆነ ፤

አድራጎቱን ከጥፋት የሚቆጥረው የለም” የሚል መልስ በመስጠት ምርምራቸውን ገብተዋል ።

ታሪክ

እግዚአብሔር ፍጥረትን የጀመረውና ክርስቶስም ከሙታን የተነሳው እሁድ ቀን ነው ይባላል ። ስለዚህም የአረፍት ቀን እንድትሆን በጢተ ክርስቲያን ስርአት መፅሀፍ ተወስኖ ስትከበር ኖራለች ። ሙሴም አምላክ ከመፍጠር ስራው አረፈባት የምትባለውን ቀን ቀዳሚት ለንቢትን እንዲያከብራትና እንዳይሰራባት ተፅፏል (ዘፍጥ. 2 ፡ 1-4። ዘፀአ. 20፡ 8-11) ።

199 መወደስ (1115)አ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

አይመረ የሴፍ ብእሴ ንጸራ

ባሕርያ ድማኅ ዘለብሰት ብርሃነ ከመ ፀምር ፡

እስመ ለለዕለት ይትዌለጥ ሥነ ንብረ ገጸ መንክር ፡

ወበእንተዝ ሥነ ውላጤ

ዐይነ ሰብእ ነዋ ዮሐንስ ዘንስር

ዘልዑለ ይሰርር ፡

አምጣን ጠፈራ መጥባሕት ክሣይ ፍጡራን ዘይመትር ።

መላእክትሂ ተጋቢአሙ አምነ ርትቅ ጠፈር

በሰፊሐ ክንፍ ከለልዋ ለድማኅ እመ አህጉር ፡

አምጣን ድማኅ ድንግል ንጽሕተ አበሳ ወነውር

ትበርህ እምፀሐይ ወትትሌዓል እምአድባር ።

ትርጉም

ብርሃንን እንደ ግምጃ የለበሰች

የማየት ሰው የሴፍ የዲማን ባህርይ አላወቀም ፡

እስደናቂ የሆነ የፊቷ አይነት ውበት በየቀኑ ይለወጣልና።

ስለዚህም ለውጥ

የሰው አይነ ከፍተኛ በረራን የሚበር

ባሞራ የተመለሰ የሃንስ ነው ፡

ጣሪያዋ/ሰይፍ የፍጡሮችን አንገት የሚቆርጥ ነውና ።

መላእክትም ከፋት ጠፈር (ሰማይ) ተሰብስበው

ያገሮች እናት/ዲማን ክንፍን በመዘርጋት ጋረድዋት ፡

ከበደልና ከነውር የነፃች ዲማ/ድንግል

ከፀሃይ ትበራለችና ፡ ከደብሮችም ከፍ ትላለችና ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም የእግዚአብሔር አብን ቃል ፀንሳ ሳለች መልካ ደልዋወጥ ስለነበር ጠባቂዋ የሴፍ በአንድ መልክ ሊያያት አልቻለም ። በገጃም ክፍለ ሀገር የዲማ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ልዩ ልዩ በሆነ ቀለም ስለተሳለች ተመልካቿ በአንድ ሁኔታ ሊያውቃት አልቻለም ። ደግሞ የፖንስ ወንጌላዊ የአሞራ ምሳሌ እንደሆነ የቤተ መቅደሲቱ ተመልካች እያን ጣሪያ ጣሪያውን በማየት እንደ አሞራ በረረ ። ሰይፍም አንገትን እንደሚቆርጥ ጣሪያዋ የመላእክትን ስእል ለመመልከት የሚያዟጥጥ የተመልካች አንገትን የሚሰብር ሆነ ። መላእክት በክንፎቻቸው ቅድስት ግርያምንና ልጇን እንደጋረዷቸው የዲማ ጊዮርጊስን ቤተ ክርስቲያን ጠፈር (ጣሪያ) የመላእክት ስእሎች አሸበረቋት ። በተጨማሪም ድንግሊቱ ማርያም ከፀሃይ ይልቅ የምታበራና ከሴቶችም ሁሉ የምትበልጥ መሆኗ እንደተነገረ ይህችም ዲማ እንደ ፀሃይ የምታንፀባርቅና ከሌሎች አድባራትም የምትልቅ ሆነች ይላሉ ባለቅኔው ።

200 መወደስ (1138) አ

ዘወልደ ሚካኤል (መምህር ፡ ዘዜና ማርቆስ)

እግዚአብሔር ይገረጽ እንተ ያፈቅር

ዘይቤ መጽሐፍ በቃለ መተርጉም መምህር

እሙን ውእቱ ለጸድቃነ ንጻም ወደብር ፡

ወሕስው በነቤየ ፡

እስመ እነ ዝንጉዑ ልቡና ወእነ እሱር

በነብለ ኅጢአት ዘይነውን

እንዘ ለለዕለት እተግህ በግብረ ዐመፃ ወነውር ።

ሊተሰ ይደልወኒ ተግማጽ አምላኪየ ኀር ፡